

KRIŠTOFA ŠMÍDA
VĚŠKERY SPISY

pro
mládež a přátele její.

Dle
posledního původního vydání

přeložil

Dr. JOSEF PEČÍRKA.

Svazek XXXI. a XXXII. XXXVI

Košíček s Květinami. — Čermák.

V PRAZE.

Tiskem a nákladem Rohlíčka a Sieverse.

1868.

Nákladem Rohlíčka a Sieverse vyšly a prodávají se následující knihy v arcibiskupském Seminári i v knihoskladu v Karlově velké (je-suitské ulici) čís. 187—I. u zlatého stromu.

Ceny v rakouském čísle.

Adelaida císařovna. Příběh pravdivý vzdělal J. Jindra. Za 12 kr.

Bůh co činí, dobře činí! Povídka pro lid a mládež. Dle K. Salzmannna přeložil J. V. Rozum. Za 36 kr.

Biblické příběhy starého a nového zákona pro děti. Od Kr. Šmída, zčeštěné od J. V. Vlasáka. Druhé vydání. Za 20 kr.

Čarodějnice, aneb Bůh dopustí — ale neopustí. Povídka pro rodiče a mládež dospělejší. Vzdělal P. M. Veselský. Za 18 kr.

Čítanka maličkých, na způsob slabikáře. Ku pomoci veřejným i soukromým učitelům. Za 24 kr.

Eliezer a Neftali. Dobytí Jericha. Novelly od Floriána. Z francouzského přeložil P. Prokop Ondrák. Druhé vydání. Za 28 kr.

Ezop, mudrc v otroctví. Pro naši milou mládež sepsal Jan V. Rozum. Druhé rozmnožené vydání. Se čtyřmi obrázky. Za 22 kr.

Hádky ku prospěchu mládeže dospělejší. Sepsal a sebral J. V. Rozum. Čtvrté lacinější vydání. Za 12 kr.

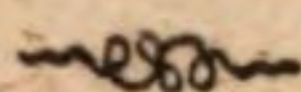
Hodný Fridolin a bezbožný Dětrich. Příběh poučný pro rodiče a děti od Kr. Šmída, zčeštěný od Jana Hýbla. Druhé vydání. Za 24 kr.

Hulda, aneb: Otcův hřích, matčina kletba. Romantická povídka ze spisů Klaurenových od Fr. B. Tomsy. Za 22 kr.

Josafat, syn indického krále. Příběh z křesťanské dávnověkosti dle Kr. Šmída od J. Devítského. Za 12 kr.

KRIŠTOFA ŠMÍDA
VEŠKERY SPISY

pro mládež a přátele její.

Dle posledního původního vydání

přeložil

Dr. JOSEF PEČÍRKA.

31. 32.

Svazek třicátý první a třicátý druhý.

Košíček s květinami. — Čermák.

V Praze 1863.

Tiskem a nákladem Rohlíčka a Sieverse v arcib. semináři.

ACIM2 A70T2RN

Y21P2 Y21P2

191 01010 1 10101 101

1010 01010 10101 1010

10101

10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

10101 10101 10101 10101

Částka první.

Košíček s květinami.

2

Košice a Kráľovstvo.

Částka první.

Otec Jakub a dcera jeho Marie.

V městečku Dubově přebýval víc než před sto lety velmi rozumný a rozšafný muž Jakub Červený. Bylť přišel do Dubova co chudý pacholíček, aby se vyučil v zahradě zámecké zahradnictví.

Výtečné dary ducha jeho, dobré srdce, obratnost ve všem co začal, a ušlechtilá tvář jeho, to všecko získalo mu přízeň panstva. Rozličné malé práce v zámku byly mu svěřeny a když hrabě, tenkrát ještě mladičký pán, do cizích zemí cestoval, nacházel se Jakub mezi těmi, kteří ho provázeli.

Na těchto cestách obohatil Jakub rozum svůj rozličnými vědomostmi, naučil se způsobile s každým rozprávěti a slušně se chovati, a — co ještě více platí — přinesl si nazpět své ušlechtilé, poctivé srdce docela neporušené.

Hrabě hleděl Jakubovu věrnou službu odměniti a mu nějaké výnosné místo opatřiti. Jakub se mohl stát domovníkem v tom domě, jež měl hrabě v hlavním městě. Dobrý však ten člověk toužil vždycky po tišším živobytí na venkově a poněvadž došel právě toho času nájem na jednom hospodářstvíčku v Dubově, které bylo teď hraběti vráceno, prosil Jakub, aby mu bylo pronajmuto.

Šlechtný hrabě přepustil mu je do smrti darmo a povolil mu ročně ještě tolik dříví a obilí, co by měl zapotřebí pro svou budoucí domácnost.

Jakub se oženil v Dubově a živil se výnosem toho skrovničského statečku, který záležel v přívětivém příbytku a v hodně velké zahradě, polou posázené stromy a polou určené na zeleninu.

Když byl Jakub se svou manželkou, v každém ohledu výtečnou to ženou, mnoho let v nejšťastnějším manželství ztrávil, zemřela mu. Bolest jeho byla nevýslovná. Dobrý ten člověk, jsa již dosti vysokého věku, stárnul vůči hledě a hlava mu patrně šedivěla.

Jediná radost jeho na světě byla dceruška, která mu ze všech dětí jediná zůstala na živu, a když matka zemřela, bylo jí teprva pět let.

Říkali jí Marie tak jako její matce, jejížto věrným obrazem byla ve všem všudy. Již co dítě byla velmi sličná; avšak v té míře, jak dorůstala, nabývala krása její zvláštní půvabnosti skrze nábožnou její mysl, skrz nevinnost její a

uctivost ku každému a skrz neličenou laskavost ke všem lidem. V tváři její bylo něco tak nevýslovně dobrého, že bylo člověku, když na něj Marie hleděla, jako by se na něj dobrý anděl díval.

Ještě nebylo Marii patnáct let a již obstarávala co nejlépe malou domácnost. V přívětivé sedničce nebylo nikde ani prášínku, v kuchyni lesklo se všecko nádobí jako nové, celý dům byl vzorem čistoty a pořádku. Přes to však pomáhala otci svému při zahradní práci s neunavenou pilností, a ty chvíle, v kterých byla tak okolo něho zaměstnána, počítala k nejutěšenějším dobám svého života; uměltě moudrý otec poučnými a zábavnými rozmluvami obraceti práci v potěšení.

Marie vzrostla mezi bylinami a kvítím a světem jejím byla zahrada; protož měla od dětinství velkou radost v pěkných květinách. Otec její objednával tedy každého roku nějaká semena, cibulky a zřizence takových květin, které ještě neznala a dovolil jí, po krajích záhonků zahradních nasázeti kvítí, a tak měla Marie v prázdných hodinách pořád příjemné zaměstnání.

Útlé bylinky ošetřovala co nejpečlivěji, pozorovala každé, jí neznámé poupě, přemýšlejíc a hádajíc, jaký květ asi v něm zavřen je a sotva se toho dočkala, až se rozvilo, a když se pak toužebně čekáný květ ve své kráse okázal, mívala nevýslovnou radost.

„To je čistá, nevinná radost“ pravil pak otec

a usmíval se. „Mnohý člověk dává za hedvábí a klenoty více zlatých, než já krejcarů za semeno, a neudělá s tím dceři své zajisté tak velké a nevinné potěšení jako já.“

V pravdě však vykvetaly Marii každý měsíc, ano každý týden nové radosti. Ve své blaženosti říkala často: „Ráj nemohl být snad ani krásnější, než naše zahrada!

Také v skutku nešel nikdo tak snadně okolo, aby se nezastavil a těm krásným květinám se neobdivoval. Dítka z městečka koukávaly každodenně skrze mříž, a Marie jim dala vždycky nějaké květiny.

Moudrý však otec uměl vésti potěšení dcery své na květinách k vyššímu cíli. Naučil ji obdivovati se moudrosti, dobrotě a všemohoucnosti Boží v kráse květů, v rozmanitých podobách jejich, v čistých rysech, v pravé souměrnosti, překrásných barvách a líbezně vůni jejich.

On byl zvyklý, první hodinu ranní věnovati denně nábožnosti a proto vstával vždy dříve, než toho žádala práce jeho. Byl toho mínění, že má živobytí lidské jen málo ceny, nemůželi člověk při vši své práci několik hodin, aneb aspoň půlhodin denně uprázdniti, aby v nich bez vytrhování s Tvůrcem svým rozmlouvati a se svým vznešeným účelem v nebesích zaměstnávat se mohl.

Když bylo tedy na jaře a v letě jasné ráno, brával Marii do besídky z níž se při líbezném zpěvu

ptactva mohla přehlídnouti zahrada, rosou se třpytící, a bohatá krajina, v zlatém paprsku ranního slunečka se usmívající.

Zde mluvíval s ní o Bohu, který nechává slunce tak přívětivě svítiti, který dává rosu a dešť, ptáčátka nebeská živí a kvítí na poli tak překrásně odívá. Zde ji učil poznávati Všemohoucího, jakožto laskavého Otce lidí, který se v milovaném Synu svém zjevuje ještě neskončeně laskavěji a milostněji, než v celém tvorstvu. Zde ji učil modlitbě, modle se s ní sám z plného srdce.

Tyto ranní hodiny přispěly mnoho ku vstípení nejvroucnější nábožnosti v útlé srdce její.

V květinách, které jí byly nejmilejší, ukazoval jí otec nejkrásnější obrazy panenských ctností.

Když jednou velmi záhy v březnu plna radosti první violku přinesla, pravil otec:

„Útlá violka budiž tobě, milá Marie, obrazem pokory, počestnosti a skryté dobročinnosti. Ona se odívá jemnou barvou skromnosti, květe nejraději v skrytosti a schována pod lupením, naplňuje vzduch nejlíbeznější vůní. Budiž i ty, milá Marie, tichou violkou, která pohrdá pestrým, chlubným oděvem, netouží po tom, aby si jí kdo všimal a v tichosti dobře činí, dokud nezvadne.

Když byly růže a lilie v plném květu a zahrada se skvěla v nejvyšší kráse, pravil otec

vysoce utěšené Marii, okazuje na lilii, ranním sluncem osvětlenou:

„Lilie budiž tobě dceruško obrazem nevinnosti! Hle, jak je krásná, jak skvělá a čistá. Nejbělejší atlas není nic proti jejím plátkům, podobajícím se sněhu. Blaze panně, jejížto srdce je tak čisté ode všeho zlého! Nejčistější barvu však je také nejtíže zachovati bez poškrvny. Snadno se porouchá plátek liliový, nesmíme na něj ani hrubě sáhnout a již zůstanou škrvny po tom. Tak může jedno slovo, jedna myšlenka poškrvniti nevinnost.“

„Růže však“ pravil otec dále, okazujíc na jednu „budiž tobě obrazem stydlivosti. Krásnější než barva růžová, je stydlivé zardění. Blaze panně, která se rdí nad každým neslušným žertem, a horkostí, kterou v tvářích cítí, dá se varovati před nebezpečenstvím hříchu. Líce takové, které se snadno rdí, zůstávají dlouho hezké a červené, líce však, jenžto se již rdíti nemohou, brzo zblednou a sežloutnou a práchniví před časem v hrobě.“

Otec utrl několik lilií a růží, svázal je do kytičky, dal ji Marii a pravil: „Lilie a růže, krásné ty sesterské květiny, patří dohromady a také v kyticích a věncích stávají vedle sebe nad míru krásně, jsoutě nevinnost a stydlivost také sestry bliženky, a nemohou být od sebe odděleny. V pravdě dal Bůh nevinnosti, aby byla snadněji zachována, za sestru stydlivost, která ji střeží.

Zůstaň stydlivou dceruško, a zůstaneš také nevinnou. Srdce tvé budiž vždy čisté, podobno čisté lilii a tváře tvé budou se vždycky podobati růžím.“

Nejpěknější ozdobou celé zahrady byl štípek, jenž stál na malém, okrouhlém trávničku u prostřed zahrady a nebyl vyšší keře růžového. Otec ho vsadil toho dne, když se Marie narodila a stromeček ten měl každoročně překrásná, zlatožlutá jablka s červenými proužky barvy nachové. Jednoho jara květl obzvláště krásně a byl květem celý obsypaný.

Marie se dívala na něj každého jitra. „O jaká to krása“ zvolala nadšeně „jak pěkný to květ bílý a červený! Podobá se, jakoby byl celý stromeček jediná velká kytka!“

Jednoho jitra přišla zas — jíní spálilo všecken květ; byltě sežloutlý a zhnědlý a na slunci pak uschnul.

Marie plakala nad tou smutnou podívanou; otec však pravil: „Tak pokazí hříšná rozkoš květ mladosti. O milé dítě! hroziž se svedení! Hleď, kdyby se ti také tak vésti mělo, kdyby ta krásná naděje, kterou v tebe skládám, netoliko na rok, nýbrž na celé živobytí též tak zmizeti měla, ach, pak bych ještě žalostněji plakal, než ty teď pláčeš. Neměl bych pokojné hodiny a klesnul bych do hrobu ještě se slzami v očích.“

Skutečně mu stály slze v očích a slova jeho dotknula se hluboce Marie.

Před očima tak moudrého a laskavého otce dospívala Marie mezi květinami své zahrady — květoucí jako růže, nevinná jako lilie, skromná jako violka a naděje plná jako strůmek v nejkrásnějším květu.

Spokojeně se usmíval starý otec její, kdykoli se díval na svou milou zahradu, jejížto ovoce pilnost jeho tak pěkně odměňovalo; ještě větší však spokojenost cítil, když pohlednul na svou dceru, na kteréž dospívalo ještě pěknější ovoce dobrého vychování, které jí dal.

Částka druhá.

Marie v zámku hraběcím.

Jednou, za krásného jitra májového, řezala Marie v blízkém lesíčku proutí vrbové a větvičky lískové, z nichž otec její, když nebylo v zahradě nic na práci, velmi pěkné košíčky pletával.

Při tom spatřila první konvalinky. I natrhala jich a uvila dvě kytičky, jednu otci, jednu sobě. Když ale po úzké stezce přes květnatou louku domů se vracela, potkala ji hraběnka Dubovská a dcera její Amalie. Přebývalyť obyčejně v hlavním městě, před několika dny však přijely sem na zámek.

Marie, když spatřila ty dvě dámy v bílých šatech se zelenými stínidly, vyhnula se jim stranou s cesty a zůstala uctivě vedle chodníčku státi.

„Ai, což pak jsou již konvalinky?“ zvolala mladá hraběnka, která milovala tyto květiny víc, než kterékoli jiné. Marie podala hned každé hraběnce jednu kyticu. Ony je vzaly s radostí a matka vyňala sáček svůj na zlato z červeného hedvábí a chtěla Marii obdarovati.

Marie však pravila: „O nikoli; račte odpustiti, já nevezmu nic! Dopřejtež Vaše hraběcí milosti chudobnému děvčeti radost, aby smělo udělati malé potěšení své vrchnosti od které již tolik dobrého obdrželo, anižby při tom na odměnu myslilo.“

Hraběnka se přívětivě usmála a řekla, aby Marie Amalii častěji konvalinky nosila. Marie přinášela je každého jitra a tak přicházela denně na zámek, dokud květly konvalinky.

Slečna Amalie měla denně větší zalíbení v Marii, v dobrém, přirozeném rozumu jejím, v utěšené a veselé její mysli a v skromném, nestrojeném chování jejím. A když všecky konvalinky již dlouho odkvětly, musila Marie ještě mnohou hodinu s Amalií strávit. Ano, mladá hraběnka dala to častěji zřetelně znáti, žeby si přála, aby byla Marie vždycky okolo ní, a že ji proto ještě do služby vzíti hodlá.

Tu se blížil Amálčín svátek. Marie myslila

na nějaký dárek pro slečnu. Kytici byla jí už častěji darovala, pročez připadla na jinou myšlenku.

Otec její upletl minulou zimu několik malých, velmi krásných košíčků pro ženské. Nejkrásnější dal Marii. Výkres toho košíčku dostal z hlavního města a pletení povedlo se mu obzvláště dobře.

Marie si usmyslila, že ten košíček naplní květinami a tak ho dá slečně Amalii vázaného. Otec k tomu na prosbu Mariinu rád přivolil a ozdobil ještě hezký košíček začátečnickými písmeny jména slečnina a erbem rodiny její, což do košíčku velmi úhledně a uměle vypletl.

Ráno v den svaté Amalie natrhala Marie nejkrásnější růže, nejpěknější bílé, červené a modré i žluté fialy, tmavě červené, jasně žluté a kroupnaté karafiáty a jiné krásné květiny všech barev; nařezala větviček s pěkným lupením a srovnala květiny i větvičky tak do košíčku, jak se barvy jejich nejpěkněji k sobě hodily. Kraj košíčku ovinula tenkým pletencem z růžových poupat a z mechu, jméno slečnino však okrášlila věnečkem z pomněnek.

Čerstvá růžová poupata, útlý zelený mech a modré pomněnky vyjímaly se velmi pěkně na útlém, bílém pletivu útlého košíčku, který byl s tím kvítím v skutku nad míru krásný.

I sám vážný otec chválil se spokojeným usmíváním nápad Mariin a pravil, když košíček

odnesti hodlala: „Nech ho ještě chvíli zde, abych se na něj déle dívat mohla.“

Marie nesla košíček na zámek a s nejsrdečnějším blahopřáním podala ho hraběnce Amalii. Slečinka seděla právě u svého šperkovního stolku. Komorná její stála za ní a byla právě zaměstnána s ozdobováním vlasů slečniných na dnešní slavnost.

Amalie měla z toho daru velkou radost, a nemohla naleznouti dosti slov na pochvalu tu těch krásných květin, tu zas úhledného košíčku.

„Dobré dítě,“ pravila, „tyť jsi potrhala celou svou zahrádku, abys mě bohatě obdarovala. A otec tvůj plete tak krásně, že jsem nic krásnějšího nikdy neviděla. O, pojď hned se mnou k matince.“

Na to vstala, vzala Marii přívětivě za ruku a vedla ji nahoru do pokoje matčina.

„O podívejte se matinko,“ zvolala již ve dveřích, „jak překrásný dar mi Marie přinesla! Krásnějšího košíčku jste zajisté nikdy neviděla, a krásnějších květin také sotva bude.“

Košíček s květinami líbil se také velice hraběnce, kteráž pravila: „V skutku, je velmi krásný! Přála bych si ho mít malovaný. Košíček s květinami, na kterých ještě ranní rosa leží, byl by tak překrásný obraz květinový, jakýž největší malíř sotva kdy vymaloval, on dělá dobrému vkusu Mariinu velkou — a dobrému srdci jejímu ještě větší čest.“

„Počkej však trochu zde, milé dítě,“ pravila Marii a kývnula Amalii aby s ní šla do vedlejšího pokoje.

Zde pravila dceři své: „Bez daru nemůžem Marii propustiti. Co myslíš asi, žeby se pro ni nejlépe hodilo?“

Amalie přemýšlela chvíli a pravila pak: „Tuším že by byly šaty ode mě pro ni snad to nejlepší; kdybyste nejmilejší matinko dovolila, dala bych jí ty s tmavě zelenou půdou a s červenými a bílými kvítkami na ní. Ovšemž jsou celé jako nové, mělať jsem je toliko několikrát na sobě, avšak jsem jim již odrostla. Pro Marii ale budou to ještě pěkné sváteční šaty. Ona sama si je může přešit, je k tomu dost šikovná. Kdyby vám to tedy nebylo příliš mnoho, darovala bych je Marii.“

„Učiň to,“ pravila hraběnka. „Chcemeli někomu něco dáti, dejme mu něco takového, aby mu to bylo co platno. Zelené šaty s útlými kvítky budou té malé zahradnici dobře slušet.“

Když pak hraběnka s Amalií z vedlejšího pokoje zas vyšla, pravila dobrotivě: „Jděte teď dobré dítky, a dbejte o květiny, aby nezvadly až do oběda. Poněvadž dnes hosti míti budeme, nechť je košíček nejkrásnější ozdobou na tabuli, a nechť slouží místo jiné stolní okrasy. Amalii ponechám, aby se ti poděkovala.“

Amalie spěchala s Marií do svého pokoje a poručila komorné, aby přinesla ty šaty. Jitka,

tak říkali dívce, zůstala stát a pravila: „Snad neráčí milost hraběnka ty šaty dnes obleci?“

„Nikoli,“ řekla Amalie, „dám je Marii.“

„Ty šaty!?“ zvolala rychle Jitka, „ví o tom milost paní hraběnka?“

„Přines šaty,“ pravila Amalie opravdově „o ostatní nech jen starati se mne.“

Jitka se rychle obrátila, aby ukryla svou mrzutost a odešla. Tvář se jí zapálila vztekem. Zlostně trhala šaty hraběnciny ze skříně. „Kdybych to všechno jen hned roztrhati mohla!“ hu- bovala při tom, „ta potutelná zahradnice! Při- pravila mě bez toho již o částku přízně panstva mého, a teď mě nad to ještě o ty šaty okrade, patří obnošené šatstvo vším právem mně. O, kým bych mohla té ošemetné květinářce oči vy- škrábat.“

Avšak spolkla zlost svou jak jen mo- hla, a když přišla do pokoje, stavěla se přívěti- vou a podala Amalii šaty.

„Milá Marie,“ pravila slečna „dostala jsem sice dnešního dne skvostnější dary než je koší- ček od tebe, avšak mi nebyl ani jeden milejší. Květiny zde na těchto šatech nejsou ovšem tak krásné, jako ty od tebe; avšak si myslím, že jich nezamítneš a to pro lásku ke mně. Nos ty šaty na památku na mne a pozdravuj otce.“

Marie vzala šaty, políbila hraběnce ruku a odešla.

Plna zlosti, závisti a tajného vzteku pokra-

čovala Jitka mlčky ve své práci. Stálo jí to v skutku nemalého přemáhání, nenechat si o přičesání vlasům slečniným drobet ucítiti, jak byla rozzlobena.

„Což se hněváš Jitko?“ ptala se slečna Amalie.

„Toť by bylo velmi hloupé“ odpověděla dívka „kdybych se hněvala proto, že rácte býti tak dobrá.“

„To bylo rozumné slovo“ pravila hraběnka „přála bych si, abys také tak rozumně smýšlela!“

Zatím však spěchala Marie plna radosti domů s těmi krásnými šaty. Moudrý otec neměl však z toho krásného daru zvláštního potěšení. Vrtěl šedivou hlavou a pravil:

„Kýž bys byla ten košíček raději na zámek nenosila. Těch šatů, jakožto daru naší milostivé vrchnosti, vážím si ovšem velice; avšak se bojím, že nám to mohou jiní lidé záviděti, a ty že by ses mohla stát marnivou, a to by bylo to nejhorší. Měj se tedy hodně na pozoru dceruško, aby se aspoň to nejhorší nepřiřadilo. Skromnost a mravnost odívá děvče lépe, než nejkrásnější a nejvzácnější oblek.“

Částka třetí.

Odcizený prsten.

Sotva že Marie ty krásné šaty na zkoušku oblekla, na to zase opatrně složila a do skříně zamkla, přiběhla do malé světničky mladá hraběnka, bledá a rozechvěna, skoro ani dechu nemohouc popadat.

„Pro Pána Boha Marie“ zvolala slečna „cos to udělala? Prsten matčin s diamantem je pryč! Nikdo nebyl v tom pokoji než ty. O, dej mi ho rychle, sice bude z toho strašlivá pletka. Honem ho dej sem, pak se to dá ještě zpravit.“

Marie se hrozně ulekla a zbledla na smrt. „Ach Bože“ zvolala „což by to bylo? nemám toho prstenu; v pokoji jsem ho ani neviděla. Já jsem se nehnula s toho místa, kde jsem stála.“

„Marie“ pravila důtklivě slečna Amalie „prosím tě pro tvé vlastní dobré, dej mi ten prsten. Ty nevíš, jak velkou cenu má jediný ten kámen, co je v něm. Ten prsten stál tisíc zlatých. Kdybys to byla věděla, zajisté bys ho byla nevzala. Tys myslila asi, že je to pouhá maličkost. Dej ho mně a všechno ti bude odpuštěno, jakožto mladický nerozum.“

Marie se dala do pláče. „Nevím zajisté nic o prstenu“ vzdychala. „Nikdy jsem se neopovážila na cizí věc ani sáhnouti, natož ji ukrásti.“

Otec můj mi to příliš bystře do duše vštípil, abych nikomu nic nebrala.“

Teď vešel otec do jizby. Pracoval v zahradě a viděl hraběnku s takovým chvatem do domu vcházet.

„Bože na nebesích, co je to?“ zvolal, když uslyšel oč se jedná. Dobrý ten muž leknul se tak velice, že se musil stolu chytati a na lavici sednouti, aby se nezkácel.

„Dítě“ zvolal „krádež takového prstenu je zločin, na který je smrt za trest. To však je to nejmenší. Pomni na přikázání Boží: „Nepokradeš!“ Za takový skutek nejsme odpovědni toliko lidem — nýbrž mnohem většímu Pánu — nejvyššímu Soudci, který hledí do všech srdcí, a před nímž neplatí žádné zapírání a vymlouvání. Jestli jsi zapomněla na Boha a Jeho svaté přikázání, jestli ses již nepamatovala na moje otcovská napomínání v době pokušení; jestli nechala oči své zaslepiti leskem zlata a drahého kamení a k hříchu se dala svěsti: nezapírej toho, přiznej se a vrať prsten. To je jediná cesta, chybu tu napravit, jak dalece ještě napravena být může.

Plačíc a vzdychajíc pravila Marie: „Ach otče, zajisté — o zajisté — neviděla jsem ani prstenu. Ach, kdybych našla na cestě takový prsten, neměla bych pokoje, dokud bych ho nenavrátila tomu, komu by patřil. Zajisté ho nemám!“

„Hleď“ mluvil zase otec měkce „anděl tento,

hraběnka Amalie, která jen z lásky k tobě sem k nám přišla, aby tě vytrhla z rukou soudu, která s tebou tak dobře smýšlí, která tě právě v tomto okamžení tak hojně obdarovala, ona toho nezasluhuje, abys ji obelhávala a ji ke své vlastní škodě podvésti hleděla! Mášli prsten, řekni to a tuhle milostivá hraběnka odvrátí od tebe svou přímlovou zasloužený trest. Marie, buď upřímná a nelži!“

„Otče!“ pravila Marie „vždyť to sám víte, že jsem neodcizila ve svém celém živobytí, coby stálo za halíř! Ani jablko s cizího stromu, ani hrstku trávy z louky někoho jiného neodvážila bych se vzíti; natož teprv něco tak vzácného. Věřtež tomu tatínku! vždyť jsem Vás jaktě živa ještě neobelhala!“

„Marie“ pravil otec ještě jednou „patř na moje šedé vlasy! Nepřipravuj jich s bolestí srdce pod zem! Ušetř mi toho zármutku! Řekni před Bohem — k Němuž brzy přijiti doufám, a který nenechá vejíti zlodějů do svých nebes — máš ten prsten? Pro tvou vlastní blaženost prosím tebe, mluv pravdu!“

S plačícíma očima pohledla Marie k nebesům, zdvihla sepiaté ruce a zvolala: „Bůh to ví, že nemám prstenu! Tak, jako že chci být spasena, tak jistě nemám ho.“

„Nuže“ pravil otec „tedy tomu také věřím, že ho nemáš. Neboť tak bys nelhala před tváří Páně, před šlechetnou hraběnkou tuto a před

svým starým otcem. A ještě jsi, jakž pevně věřím, nevinna, tedy jsem také pokojný. Buď také pokojná Marie a neboj se nic. Na světě je toliko jediné opravdové zlé, jehož se báti máme, a to je hřích. Žalář a smrt nejsou nic proti němu. Necht na nás teď přijde co chce, a kdyby nás všichni lidé opustili a proti nám byli: tedy máme předce Boha přítelem, a Ten nás vysvobodí zajisté a přivede naši nevinnost na světlo, zde nebo tam.“

Mladá hraběnka utřela si slzu s oka a řekla: „Slyšimli vás dobří lidičky takto mluvit, tož tomu ovšem také věřím, že nemáte prstenu. Avšak rozvážímlí proti tomu všechny okolnosti, tedy se mi to předce nezdá být jinak možno — musíte ho míti! Matka má pamatuje se docela určitě na místečko na svém stolku, kam prsten položila zrovna před tím, než jsem vešla s Marií do pokoje. Živé duše tam krom ní nebylo. Že jsem já ku stolku ani nekročila, sama Marie dosvědčí. Mezi tím, co matka má se mnou ve vedlejším pokoji mluvila, byla Marie samotna v pokoji matčině, před ní a po ní nevešel tam nikdo. Když jsme odešly, zamkla matka má dveře, aby se převlekla. Jsouc převlečena, chtěla jen ještě prsten vzíti na prst — ten však je pryč! Matka prohledala bedlivě ještě celý pokoj. Byla tak opatrná, že nepustila nikoho z našich služebných, ba ani mne do pokoje, až všecko dva — i

třikrát přehledala. Avšak darmo! Kdo může tedy mít prsten?“

„Já to také nepochopuji!“ pravil otec „Bůh nás obmyslil těžkým navštívením. Avšak budiž na nás cokoliv uvaleno“ doložil s pohlednutím k nebesům „hle Pane, tu jsem! Jenom svou milost mi dej o Bože, na té mám dosti!“

„V pravdě“ vzdychla slečna „jdu domu se srdcem velmi těžkým. To je smutný svátek! Bude to míti zlý běh. Matka má neřekla sice mimo mne ani živé duši slovíčka o tom, aby neučinila Marii nešťastnou! déle však nedá se ta věc utajiti. Matka musí ten prsten dnes mít na prstě. Otec můj, kteréhož dnes v poledne z hlavního města očekáváme, pohřešil by ho hned. On ho matce v ten den daroval, když jsem se narodila. Ona ho měla posud pokaždé na můj svátek na ruce. Ona očekává, že jí ho jistotně přinesu! — Mějte se dobře!“ doložila Amalie „řeknu jí ovšem, že vás mám za nevinné, avšak bude mi to také věřit?“

Smutně a se slzami v očích vyšla ze dveří. Otec i dcera byli příliš ulekáni, aby ji byl mohl někdo vyprovoditi.

Otec usedl na lavici, podepřel hlavu rukou, hleděl zamyšleně na podlahu a slze mu kanuly po bledých lících. Marie padla před ním na kolena, plačíc pohledla vzhůru k němu a řekla: „Ach tatínku, věřte mi, že jsem na tom celém příběhu nevinna; zajisté, dočista nevinna!“

Otec ji zdvihnul, díval se jí dlouho do modrých jejích očí a pravil pak: „Tak jest Marie, jsi nevinna; tak srdečně a upřímně nemůže hleděti, kdo má vinu na svědomí!“

„Ach otče!“ vzdychla zas Marie „jaký to může mítí konec! Jak se nám povede! O kdyby to, co přijde, jen mne se doteklo, ráda bych to snášela. Ale že snad i vy, vy skrze mne trpět; máte, to je mi to nejhroznější!“

„Důvěřuj v Boha“ pravil otec „a neztrať srdce. Proti vůli Jeho nemůže nám být zkřiveno ani vlasu na hlavě. Co přijde, je všecko od Boha — tedy je to dobré a k našemu prospěchu a co chceme víc? Nedej se jen zastrašiti a setrvej vždy dokonale při pravdě. Kdyby se ti sebe více vyhrožovalo, sebe více slibovalo, neodchyluj se ani na vlas od pravdy a nepoškvřňuj svědomí své. Dobré svědomí je dobrá poduška — i v žaláři.“

„Teď budeme nepochybně od sebe odloučení“ pokračoval kmet „otec tě nebude moci již těšiti, dobrá Marie! Přidrž se tedy tím pevněji Otce svého v nebesích. On, mocný ochrance nevinnosti, nemůže ti být odňatý!“

Teď byly náhle dvěře prudce otevřeny; vrchní, který byl také sudím, aktuar a někteří úřední sluhové vešli do jizby. Marie vzkřikla a chopila otce svého rukama.

„Roztrhněte je“ zvolal vrchní a oči jeho jiskřily se zlostí. „Dceru spoutejte a vrhněte

do žaláře. Také starého se prozatím ubezpečte aby neprchnul. Dům a zahradu dobře obsadte a střežte, a nikoho sem nepouštějte, dokud pan aktuar sám všechno důkladně neprohledá.“

Sluhové úřední vytrhli Marii, která byla otce svého pevně obejmula, násilně z rukou jeho a spoutali ji. Ona omdlela a ve mdlobách byla odvedena.

Když otce i dceru na ulici vyvedli, byl se již sběhl zástup lidí. Příběh s prstenem rozstříknul se hnedky po celém městečku. Před tím malým domkem zahradnickým byl takový shon a taková tlačénice, jako by stál v plamenu.

Přerозličné úsudky bylo tu slyšeti. Jakkoli Jakub i Marie ku všem lidem dobří byli, nacházeli se předce někteří, jenž z pouhé radosti nad jich neštěstím zlomyslné řeči v ústech měli. Poněvadž Jakub i Marie skrze svou pilnost a šetrnost velmi dobře si stáli, záviděl jim to mnohý soused.

„Teď aspoň víme“ proslýchalo se „odkud přichází jejich mohovitost. Dříve jsme to nemohli pochopiti. Takhle není to žádné umění, lépe živu býti a pěkněji se šatiti, než jiní poctiví lidé v městě.“

Nejvíce však obyvatelů Dubovských mělo upřímnou útrpnost s poctivým Jakubem a dobrou jeho dcerou, a mnohý otec a mnohá matka rozprávěli mezi sebou:

„Ach Bože! Je to předce jen bída s námi

lidmi; nejhodnější člověk není bezpečen před pádem. Kdo by si to byl o těch správných lidech pomyslíl? Avšak — snad tomu tak není, a pak račiž Bůh nevinnost jejich přivesti na světlo! A kdyby tomu tak i bylo, tedy nechť jim Bůh přispěje, aby poklesek svůj poznali, polepšili se a ušli tomu velkému neštěstí, které jim hrozí. Račiž nás všecky milostivě zachovati před hříchem, před nímž ani jediný den bezpečni nejsme.“

Z dětí městských stály zde onde některé pohromadě a plakaly. „Jestli je zavrou“ pravily dítky „tedy nám nebude již moci dobrý Jakub dávatí ovoce a hodná Marie květiny. To by se nemělo dělati.“

Částka čtvrtá.

Marie v žaláři.

Marii polou ještě ve mdlobách dovlekli do žaláře. Zde přišla k sobě, plakala, vzdychala, lomila rukama, modlila se, a klesla pak ulekáním, truchlivostí a tolika pláčem celá uslabená na slámu, a tichý sen zavřel umdlené oči její.

Když se probudila, byla již noc. Všecko vůkol ní bylo tmavo a ona nemohla nic rozeznati. Dlouho nevěděla kde je. Příběh s prstenem při-

padal jí jako pouhý sen, a ona myslila na začátku, že leží na své posteli.

Již se začala radovati — avšak v tom ucítla řetězy na rukou svých, a břínčení jejich zavznělo jí strašně v uších. Ulekána vstala se slámy, na níž ležela.

„O, což jiného mohla bych činiti“ zvolala a klesla na kolena „nežli zdvihnouti tyto spoutané ruce k Tobě milý Bože! O pohledni do tohoto žaláře a viz mě zde na kolenou. Ty víš, že jsem nevinna! Tys ochrance nevinnosti! Zachraň mě! smiluj se nade mnou — smiluj se nad mým nebohým, starým otcem! O uděliž aspoň jemu potěchy do srdce, a nech radši mě všecko utrpení dvojnásob snášeti.“

Potok slzí tekł jí z očí při upomínce na otce; bolest a útrpnost udusila její hlas. Plakala dlouho a vzdychala.

Teď vybědl měsíček z hustých, bouřných mračen, která ho posud zakrývala a svítil do vězení černou mřížkou, která se na podlaze ve vězení vypodobňovala.

Při světle měsíčním pozorovala Marie zřetelně čtyry stěny úzkého žaláře, neomítnuté cihly z kterých byly stavěny, bílé, vápenné mezery mezi červenými cihlami, malou zídku, která stála v jednom koutě na místě stolu, hlíněný džbán a hlíněný talíř, co stály na zídce a každé stebélko slámy, která jí sloužila za lůžko.

V té míře, jak se čirá tma vůkol Marie ztrá-

cela bylo jí také snáž okolo srdce. Při pohledu na měsíc nebylo jí jinak, než jakoby spatřovala starého přítele.

„Přicházíš měsíčku“ pravila „a díváš se po své přítelkyni? O tenkrát, když jsi svítil skrze zelené lupení révové před mým oknem do mé malé komůrky, tenkrát jsi se skvěl mnohem krásněji a jasněji, nežli teď skrz tu tlustou, černou mříž. Truchlíš snad také pro mne? — Ach ovšem! bych nikdy nebyla myslila, že tě tak uvidím!“

„Co as dělá teď otec můj? On snad nyní také nespí a pláče a běduje jako já! Ach, kým bych ho mohla jen jediné okamžení viděti! Ty měsíčku díváš se také snad teď do jeho žaláře! O kým bys mohl mluvit, kým bys mu mohl pověditi, jak jeho Marie pro něho pláče a běduje!“

„Avšak, jak pošetile mluvím já ve svém smutku! Odpusť milý Bože tyto marné řeči! Ty o Bože patříš do vězení otce mého! Ty vidíš jeho i mne! Ty hledíš v srdce nás obou! Tvé všemocné přispění nedá se zdržeti žádnými zdmi a žádnými železnými mřížemi. O sešli Ty mu útěchu v utrpení jeho!“

Marie zpozorovala pak s podivením, že naplňuje nějaká líbezna vůně její žalář. Ráno byla uvázala kytičku z polou rozvitého růžového poupěte a z jiných květin, které jí zbyly od košíčku s květinami a vstřčila ji za řádra. Tyto květiny dýchaly tu vůni.

„Jste vy tu ještě milé květinčky“ pravila spatříc kytíčku „a musily jste se mnou také sem do žaláře jíti, vy nevinní tvorové? Čímž pak vy jste to zavinily? Avšak mi to budiž potěchou, že jsem já též tak málo zavinila jako vy.“

Vyndala kytíčku a dívala se na ni při světle měsíčním. „Ach!“ vzdychla „když jsem ráno v zahrádce své toto růžové poupě, a v blízkém potoku tyto pomněnky trhala, kdožby si byl pomyslíl, že budu ležeti večer v tomto žaláři?“

Když jsem onen pletenec okolo košíčku vinula, kdo by se byl nadál, že budu dnes ještě tato železná pouta nosit? Tak se všecko na zemi mění! Tak neví žádný člověk, jak brzy se s ním všecko zjinačí, a jak smutných událostí mohou býti podnětem jeho nejnevinnější činy! Máť zajisté člověk dost příčiny, aby se každé jitro v ochranu Boží poroučel.“

Plakala znovu; slze její kapaly na poupě růžové i na pomněnky a třpytily se na nich jako rosa. „Ten, který nezapomíná na kvítí“ pravila „a rosou a deštěm je napájí, nemůže také na mne zapomenout. O, milý Bože, naplň útěchou srdce mé a srdce mého otce, tak jako naplňuješ kalíšky žíznivých květin čistou rosou nebeskou!“

Se slzami upomněla se teď na otce: „O ty dobrý otče“ vzdychla „dívámli se teď na kytíčku tuto, jak mnoho slov, které Tys o květinách vyřknul přichází mi na mysl!“

Toto růžové poupě vykvětlo z trní; tak

vykvětou z těchto mých bolestí radosti! Kdyby byl chtěl tuto vykvetající růži dříve z pevně zavřeného poupěte vyndatí, byl by ji zajisté jen zmařil. Bůh rozhalil znenáhla, takřka utlým, něžným prstem tyto útlé růžové plátečky a vdech-
nul do vnitřka jejich líbeznou vůni. On obrátí také moje utrpení a objeví požehnání, které ono v sebe zavírá! Budu tedy trpělivě čekati, až bude k tomu pravý čas!“

„Tyto pomněnky pamatují mne na Onoho, který je stvořil! Ano milý Bože, nezapomenu na Tebe, tak jako Ty na mne nezapomínáš! — Útlé ty kvítky jsou modré, jako nebesa; nebesa nechť jsou potěchou mojí při všem utrpení tohoto světa!“

„Tu je štěpná a voňavá vikev s útlými bílými a červenými plátky! Jako se vine tato štíhlá rostlina po blízké žertvi, bez níž by se v prachu plazila, a tak radostně květouc nad prachem pozemským s motýlovitým květem se vznáší, tak se přidržím pevně Tebe o Bože, a povznesu se utěšeně nad prach a utrpení pozemské.“

„Tato rezetka je to zvláště, která naplňuje celý žalář libou vůní. Útloučká jemná bylinko! i toho, kdo tě utrhne potěšuješ svou líbeznou vůní. Tobě se chei také podobati — i na ty budu dobrá, kteří mě, aniž jsem jim ublížila, z mé zahrádky vytrhli a do tohoto žaláře uvrhli!“

Tuto je větvička brčálu. Ten zůstává čerstvý i v zimě a mívá i v chladný roční čas

pěknou, zelenou barvu naděje. Nevzdám se naděje také teď v době utrpení svého. Bůh, který může zachovati tuto malou rostlinku uprostřed bouře zimní pod sněhem a ledem čerstvou a zelenou, zachová i mne — uprostřed bouře tohoto utrpení!“

„Tuto mám ještě několik lupenů bobkových. Tyto mě pamatují na nevadnoucí věnec bobkový, který je uložen v nebesích všem, kteří zde na zemi trpělivě a srdnatě utrpení snášejí. O, mně je tak, jako bych ho již viděla, ten skvostný vždy zelený věnec vítězný, ozářený zlatými paprsky.“

Vy květiny pozemské jste mijitelné jako všecky radosti a brzy vadnete. Avšak tamo na vysostech čeká na nás po krátkých bolestech této země blaženost a sláva, která nepomíjí.“

Černý mrak zahalil teď náhle měsíc. Marie neviděla nic více ze svých květin a děsná tma naplňovala žalář. Bylo jí znova úzko okolo srdce; brzy však přeletěl mrak a jako prvé svítil měsíc opět jasně a pěkně.

„Tím způsobem“ pravila Marie „může být také nevinnost zatemněna, na konci však stkví se zase jasně a krásně. Tak dáš i Ty o Bože, aby zvítězila konečně nevinnost má, kterou zatemňuje teď oblak zlého podezření, proti všemu křivému osočování.“

Marie se položila teď zase na otep slámy a pokojně i utěšeně usnula. Líbezný sen potěšil

a zaradoval ji ještě ve spaní. Zdálo se jí, že se prochází při měsíčku v zahrádce úplně neznámé, která ležela v divoké pustině, plné černých smrčín, a zdála se jí být nevýslovně líbezná a přívětivá. Tak jasně a krásně neviděla měsíc ještě nikdy svítit. Všecky květiny v zahrádce, osvětleny jeho libou září, květly pěkněji a půvabněji. Také otce svého spatřila v té překrásné zahrádce. Měsíc osvětloval ctihodný jeho obličej s přívětivým úsměchem. Spěchala k němu a na krku jeho prolévala nejsladší slze, od nichž byly tváře její celé mokré, když se probudila.

Částka pátá.

Marie před soudem.

Sotva že Marie procitla, vešel úřední sluha do žaláře a vedl ji k soudu. Zhrozila se, když vkročila do vysoké, klenuté soudní síně, se starobylými okny, plnými šestihranných tabulek.

Sudí seděl ve velké, červeným suknem barvy krvavé povlečené, vysoké sesli, aktuar s perem v ruce seděl u velikánského psacího stolu, věkem již zčernalého. Sudí se jí velmi mnoho vyptával; Marie odpovídala na každou otázku jak bylo pravda.

Plakala, bědovala, dokládala se nevinností své, sudí však pravil: „Mne neoklameš, abych měl nemožnou věc za možnou. Nikdo nepřišel do pokoje než ty, nikdo nemůže mít prsten leč ty, přiznej se tedy.“

Se slzami v očích opakovala Marie: „Nemohu a nevím to jinak pověditi! Nevím docela nic o nějakém prstenu; já ho neviděla a nemám ho.“

„Prsten byl v tvých rukou viděn“ pokračoval sudí, „co teď na to řekneš?“

Marie ujišťovala, že to není možno; sudí pak zazvonil a — přivedli sem Jitku.

Jitka ve zlosti své skrz ty šaty, a aby připravila Marii o přízeň panstva, řekla lidem zámeckým: „Prsten nikdo jiný nemá než ta nectná holčice zahradníková. Když po schodech dolů šla, dívala se na prsten s kameny, jež držela v ruce. Když mě ale spatřila, ulekla se a hned ho schovala. Mně to bylo hned podezřelé. Já však jsem se nechtěla přenáhlti a mlčela jsem. Snad obdržela ten prsten darem, jako mnohou jinou věc, myslila jsem; jestli však ho ukradla, povstane bez toho shánka po něm a pak je dost času k mluvení. Jsem velmi ráda, že jsem nebyla dnes ještě v pokoji milost paní hraběnky. Tak špatné osoby, jako je ta oulisná Marie, mohly by ještě jiné pořádné lidi v podezření přivesti.“

Této řeči všimli si lidé a Jitka měla teď

výpověď svou před soudem dotvrditi. Když vkročila do síně a sudí jí napomínal, aby pověděla pravdu před Bohem, tu jí tlouklo srdce ovšemf nemálo a kolena se jí třásla. Špatná ta holčice neposlechla však slov soudcových a hlasu svědomí svého. Také jí napadlo: „Přiznámi se teď, že jsem lhala, budu vyhnána anebo dokonce zavřena!“

Setrvala tedy ve své lži a nestydatě řekla Marii do očí: „Ty máš ten prsten; viděla jsem ho u tebe.“

Marie se zhrozila této ošemetnosti; netupila však Jitku a nehanobila ji. Plakala jen a propláč sotva že vypravila slova ze sebe: „Není pravda, tys neviděla u mně prsten. Jak jen můžeš tak hrozně lhát a mne tak nešťastnou dělat, kdežto jsem ti nikdy neublížila?“

Jitka však, jenž hleděla jenom na svůj vlastní prospěch, a pořád ještě proti Marii plna závisti a nenávisti byla, ani si toho nevšímla. Opakovala obšírně svou lež ještě jednou se všemi vymyšlenými okolnostmi a na pokynutí soudcovo byla zas odvedena.

„Teď je to dokázáno!“ řekl na to sudí Marii. „Všecky okolnosti jsou proti tobě. Komorná mladá hraběnky viděla dokonce prsten v tvých rukou. Teď ale pověz, kam jsi ho dala?“

Marie setrvala na svém, že ho nemá. I dal ji sudí mrskati až na krev. Marie křičela, plakala, úpěla k Bohu, opakovala pořád a pořád že je nevinna, avšak všechno nebylo nic platno;

ukrutně ji mučili. Bledá, zkrvácená, na celém těle se třesouc, byla konečně zas uvržena do žaláře. Rány ji bolely nesmírně; do půl noci ležela na tvrdém, slaměném lůžku; plakala, bědovala, modlila se k Bohu, kterýž jí poslal konečně občerstvující sen.

Následujícího dne kázal sudí Marii zase před soud přivesti. Poněvadž přísnost nic nepomohla, tedy ji hleděl přivesti k přiznání po dobrém a to pěkným slibováním.

„Provinilas život!“ pravil jí „zasloužilas být odpravena mečem. Jestli však se přiznáš, kde je prsten, nestane se ti nic více. Mrskání bude platiti za tvůj trest. Vrátiš se s otcem zas pokojně domů. Rozvaž si to dobře, zvol si buď život nebo smrt! Hleď, smýšlím s tebou dobře. Co ti pomůže ukradený prsten, když hlava tvá krvavá u nohou se ti váleti bude?“

Marie setrvala při první své výpovědi.

Sudí, jenž byl pozoroval velkou její lásku k otci, pokračoval řka; „Chcešli zůstatí zatvrzelou, a nedbáš-li ani o své mladé živobytí — pomysli na šedou hlavu otce svého. Chceš, aby padla rukou katovskou? — Kdož jiný nežli on mohl tě přemluvití, abys tak tvrdošijně zapírala? Což nevíš, žeby i on o hlavu přijíti mohl?“

Marie se lekla řeči této, že div neomdlela.

„Přiznej se“ domlouval sudí, „žes prsten vzala. Jediné slovíčko „vzala jsem ho“ může zachrániti tvůj i otcův život.“

To bylo těžké pokušení pro Marii. Dlouho mlčela. Napadlo jí ovšem, žeby mohla říci, že prsten vzala a po cestě ztratila; avšak myslila si hned při tom: „Nikoli, přece je lépe, přidržeti se dočista pravdy. Lež je hřích. Pro všecko na světě nezhřeším, a byť bych tím i život svůj i otcův zachovati mohla. Tebe, o Bože budu poslušna, a všecko ostatní ponechám Tobě důvěrně.“

Plným, pohnutým hlasem pravila pak: „Kdybych řekla že prsten mám, byla by to lež, a kdybych se lži od smrti vysvoboditi mohla, nečinila bych toho. Avšak“ pokračovala velmi měkce „má-li již krev býti prolita, o, ušetřte šedých vlasů mého dobrého otce! Za něho s radostí krev svou vycedím.“

Tato slova pohnula všechny, kdo byli přítomni. I soudcovi šla k srdci, jakkoli byl velmi přísný muž. Nemluvil nic více a kynul, aby byla Marie do žaláře zas odvedena.

Částka šestá.

Otec Jakub u Marie v žaláři.

Soudce byl teď v nemalé rozpačitosti. „Dnes je již třetí den“ pravil aktuárovi následujícího jitra „a my nejsme ještě dále než v první hodině. Kdybych jenom nějakou možnost viděl, žeby ten

prsten někdo jiný míti mohl, tedy bych věřil, že je to děvče nevinné. Taková tvrdošijnost v tomto útlém věku je něco docela neslýchaného. Okolnosti však svědčí příliš jasně proti ní; nemůže to jinak být, ona musila prsten přece ukrásti.“

Šel ještě jednou k hraběnce a vyptával se znova i na ty nejmenší okolnosti. Jitku vzal ještě jednou do výslechu. Seděl skoro celý den nad písemnostmi tohoto soudu, a přemítal každé slovo, které vyřknula Marie při vyslýchání. Pozdě večer poslal ještě pro otce Mariina do vězení a dal ho přivést do svého pokoje.

„Jakube,“ pravil mu, „znáte mě sice jakožto přísného muže, to však nemůže nikdo o mně říci že bych co živ jsem někomu křivdu vědomky byl učinil. Tuším, že mi tolik důvěřujete, že nevyhledávám smrti dcery vaší. Avšak dle všech okolností musila krádež tu zpáchat a dle zákona přijde o život. Svědectví komorné dělá tu věc úplně jistou. Kdyby však se prsten zas našel a škoda se napravila, mohla by pro svou mladost milosti dojíti. Bude-li však ještě dále tak tvrdošijně a zlomyslně zapírat, dosadí zlomyslnost co jí schází na letech a musí umřít. Jděte tedy k ní Jakube, domlouvejte jí, aby vrátila prsten a já vám dám slovo své, že pak — avšak pamatujte si, jen když prsten vrátí — neumře, nýbrž s mírným trestem to odbyde. Vy jste otec a všecko na ní vymůžete! Jestli to z ní nedostanete, což jiného mohu si pak mysliti, nežli že

jste s ní srozuměn a že jste měl podílu v jejím zločinu? Ještě jednou tedy, nenajdeli se prsten, nepovede se vám dobře!“

Otec řekl: „Mluvit s ní ovšem mohu, že však neukradla prsten a že se tedy na to nemůže také přiznat, vím již napřed. Avšak zkusím všeho a považuji to za velkou milost, že smím dítě své ještě jednou vidět, kdyby předce snad nevinně odpraveno být mělo.“

Úřední sluha dovedl mlčky starého člověka do žaláře k Marii, postavil čoudící kahánek na zidku žalární, na které stál ještě hlíněný talíř s nedotknutou večeří dívčinou a hlíněný džbán s vodou, vyšel zas ven a zamknul za sebou dvěře.

Marie ležela s tváří ke zdi obrácenou na slámě a drobátko dřímala. Když oči otevřela a temně červené světlo z kahánku pozorovala, obrátila se — spatřila otce, vzkřikla pronikavě, vyskočila se slámy tak prudce, že pouta její zařinčela a polou bez sebe padla otci svému okolo krku. On sedl s ní na slámu a pevně ji obejmul. Oba dlouho mlčeli a slze jejich splývaly dohromady. —

Konečně začal otec mluvit podle rozkazu obdrženího.

„Ach tatínku!“ vpadla mu Marie do řeči „snad nebudete vy — vy sám pochybovati o mé nevinnosti! Ach Bože!“ vzdychla plačky, „tedy není na světě ani človíčka, jenž by mě neměl za

zlodějku! Ani sám otec můj! — Tatínku věřte pak mi, že jste ve mně nevychoval zlodějku!“

„Upokoj se dceruško, věřím tobě,“ pravil otec „bylo mi jen poručeno, abych se tě tak zeptal.“ Oba zas mlčeli.

Otec patřil na Marii. Líce její byly bledé a ztrápené, oči od pláče naběhlé a červené; husté, rusé vlasy její, kterými se mohla celá zahaliti, byly prosté a zcuchané poletovaly sem tam.

„Ubohé dítě,“ vzdychl otec. „Bůh tě navštívil těžkým utrpením! A já se bojím — bojím se věru, že to nejtěžší, to nejhroznější ještě přijde! Ach snad — snad ti setnou dokonce tuto mladičtou hlavu!“

„Ach tatínku,“ pravila Marie, „o mne se mi tu ani nejedná. Avšak vaše šedivá hlava — o Bože! — kdybych musila vidět hlavu tu pod mečem padnouti!“

„O mne se neboj nic, milé dítě,“ pravil otec, „mně se nestane nic! Ale s tebou — doufám sice ještě, že to tak zle nebude — avšak by to s tebou v pravdě tak daleko přijíti mohlo, že by ti život vzali!“

„O,“ zvolala Marie radostně otci do řeči vpadnouc, „je-li tomu tak, tedy se mi svalil nejtěžší kámen se srdce — pak je všecko dobře. — Otče! nebojím se smrti zajisté. — Vždyť se dostanu k Bohu, Spasiteli svému! Také matičku spatřím zase v nebesích! O jak velice těším se na to!“

Slova tato vnikla starému otci hluboko do srdce; plakal jako dítě.

„Chvála Bohu!“ zvolal konečně a sepjal ruce „chvála Bohu že jsi tak připravena! Je to ovšem kruté — velmi kruté pro starého, vyžilého člověka, pro milujícího otce, ztratiti své jediné, vroucně milované dítě, jedinou potěchu, poslední podporu, korunu a radost stáří svého! „Avšak“ vzdychal dále zajímavým hlasem „Pane, taň se vůle Tvá! Ty žádáš velkou oběť od mého srdce otcovského, Tobě však ji ochotně přináším. Vezmi ji! V ruce Tvé odevzdávám ji odevzdávám to, co je mi na světě nejmilejší; u Tebe bude na místě nejlepším. Tvému otcovskému srdci, které neskončeně více miluje, poručím ji; u Tebe je nejlépe zaopatřena. — Ach milá dceruško, předce je lépe, umřešli nevinně na popravišti mečem katovským, nežli kdybych se toho byl dočkal, abys v tomto zkaženém světě byla bývala zavedena, o nevinnost připravena a k hříchu a nepravosti byla bývala svedena. Nehněvej se, že tak mluvím. Tys ještě hodná, velmi hodná a zasluhuješ, abys byla přijata mezi anděle nebeské, svět však je zlý, velmi zlý; všecko je možno, i sami andělé klesli. Zemři tedy dceruško, jeli to svatá vůle Páně, utěšeně umřeš ještě v nevinnosti své. To je smrt nejkrásnější, byť i byla sebe krvavější. Pak budeš přesazena jakožto čistá, nepoškvrněná lilie z hrubé půdy do lepší země — do ráje!“

Potoky slzí přerušily slova jeho.

„Ještě však něco!“ pravil za chvíli. „Jitka svědčila proti tobě. Přísahou dotvrdila, že viděla ten prsten v ruce tvé. Svědectví její bude tvou smrtí, jestli že budeš odpravena. Avšak, vid' že jí odpouštíš? Nevezmeš s sebou záští proti ní na onen svět? Ach ty jsi předce šťastnější na této slámě zde, v tomto ztuhlém žaláři, těmito řetězy obtížena, než ona v panském zámku, v hedvábí a krajkách, v hojnosti a slávě. Lépe nevinně zemřít, jako ty, nežli hanebně živu býti, jako ona. Odpusť jí Marie, jakož odpustil Vykupitel svým nepřátelům. Vid', že jí odpouštíš a přijmeš všecko od Boha?“

Marie posvědčila.

„A teď“ doložil otec, slyšeltě přicházeti sluhu „poroučím tě Bohu a milosti Jeho a Spasiteli tvému, který byl také nevinně odpraven jako zločinec! A kdybys tvář mou již nikdy nespatriła, kdyby to bylo teď naposledy, co tě vidím, přijdu za tebou brzy do nebes! Neboť tuto ránu — cítím to dobře — nepřečkám dlouho.“

Sluha úřední vstoupil teď zas do žaláře a napomenul otce, aby šel. Marie ho chtěla zdržeti a obejmula ho pevně ramenama. Otec však se jí s útlým namáháním vyvinul. Bez sebe klesla na slámu.

Sluha vedl Jakuba zas nahoru před sudího. „Před Bohem všemohoucím ujišťuji“ zvolal kmet,

jakmile do pokoje vkročil, a zdvihl pravou ruku k nebesům „je nevinna; dítě mé není zlodějkou.“

„Skoro bych to sám myslil“ pravil sudí „avšak bohužel nesmím souditi dle ujišťování vašeho a dcery vaší, nýbrž musím tak souditi, jak se ta věc nachází a zákon mi předpisuje.“

Částka sedmá.

Ortel a jeho vykonání.

Každý na zámku a v celém Dubově byl žádostiv, jak se skončí soud Mariin.

Všickni dobromyslní lidé třásli se o její život; bývalať za tehdejšího času krádež velmi přísně trestána, a mnohý člověk byl odpraven pro takovou sumu peněz, která neobnášela dvacátý díl ceny toho prstenu.

Hrabě si nepřál nic toužebněji, než aby byla Marie nevinnou shledána; přečetl všecky protokolární výsledky sám, rozprávěl po celé hodiny s vrchním, nemohl se však přesvědčiti o její nevinnosti, poněvadž se mu to zdálo být naprosto nemožné, aby byl jiný člověk prsten ukradnul.

Obě hraběnky, matka i dcera, prosily se slzami v očích, aby nebyla Marie odpravena.

Starý otec ve vězení úpěl dnem i nocí bez

přestání k Bohu, aby pak přivedl nevinnost jeho dcery na světlo.

Marie, kdykoli žalárníka s kličema břínčet slyšela, myslila vždy, že se jí bude už čísti ortel smrti.

Kat klestil zatím divoké byliny na popravišti, jimiž bylo zarostlé. Jitka ho spatřila při této práci, když byla jednou na procházce a cítila ostré píchnutí do srdce.

Náramně se toho polekala, seděla u večere celá bledá, ničeho se nedotkla a každý na ní viděl, že jí není dobře okolo srdce. V noci na to spala velmi nepokojně a viděla ve snu několikrát krvavou hlavu Mariinu. Zlé svědomí nedalo jí ve dne v noci pokoje. Avšak nectná ta holčice měla již dočista světáckou, zhejralou mysl; nemělať té ušlechtilé srdnatosti, aby upřímným vyznáním chybu svou zas napravila.

Soudce vynesl konečně následující ortel:

Marie, pro patrnou, náramně velkou krádež a tvrdošíjné zapírání zavinila smrt, má však pro svou mladost a jinak neporušenou pověst na vždy být poslána do káznice; otec její, který se buď skutkem, neb skrze špatné její vychování stal účastným její viny a zatvrzelosti, má býti na vždy z tohoto panství vypovězen, majetek obou však má být prodán na jakousi, avšak nepatrnou náhradu té velké škody a soudních výloh.

Hrabě však dle pravomocnosti své umírnil

ortel tak dalece, aby byla Marie s otcem svým vypovězena přes hranice, a poručil, k uvarování všeho dalšího povyku, aby byli s rozedněním hned následujícího dne vyvedeni.

Když sluha úřední Marii a otce jejího z brány zámecké odváděli, vyšla Jitka ven. Poněvadž ten soud podle smýšlení lehkovážné, nečitelné holčice nade vše očekávání dobře vypadl, nabyla zas předešlé své lehkomyšlnosti. Bylo by se jí to zdálo příliš ostré, kdyby Marie byla odpravena bývala, že však ji vyhnali, to bylo právě to, čeho si přála.

Bálat se pořád, žeby ji Marie ze služby její vytiskla, a teď bylo po všem strachu. Předešlá zášť na Marii, radost nad jejím neštěstím, zlé její srdce, to vše dostalo v ní zase převahu.

Slečna Amalie, když spatřila jednou košíček od Marie na skříní státi, řekla Jitce: „Odnes ten košíček s mých očí; budí ve mně příliš smutné upomínky, a já se na něj nemohu bez bolesti ani podívat.“

Jitka vzala košíček ten k sobě a teď ho přinesla ven, i zvolala na Marii: „Tu si máš zase svůj dar. Milostivá vrchnost moje nic nechce z takových rukou. Sláva tvá je ta tam, jako ty květiny, které sis dala tak dobře zaplatiti, a těší mě to obzvláště, že ti teď mohu dáti tuhle košíkem.“

Na to hodila Marii košíček před nohy, s ú-

šklebným smíchem vrátila se do zámku a bouchla za sebou dveřma.

Marie zdvihla košíček tiše a se slzami v očích, a šla svou cestou. Otec její neměl ani hole na cestu a Marie nic kromě košíčku. S uslzenýma očima ohlídl se snad stokrát po svém otcovském domě, až zmizel s očí jejích, jakož i posledně též zámek a krížek na věži kostelní za lesnatým pahorkem.

U kamene pohraničního tohoto panství, hluboko v lese opustil sluha úřední Marii a jejího otce. Zemdlen strastí a bolestí usedl starý tento muž na ten kámen, jenž byl celý mechem obrostlý a ležel pod stoletým dubem.

„Pojď sem, dceruško“ pravil a vzal Marii do náruče, složil ruce její dohromady a pozvednul je se svýma rukama k nebesům „přede vším děkujeme Bohu, že nás vyvedl zase z tmavého, těsného žaláře pod svou krásnou oblohu na čerstvý vzduch, že nám zachránil život a že mi tebe, milé dítě, zase daroval.“

Otec upřel oči k nebesům, která se skvěla jasně a modře skrz dubové lupení a modlil se mocným hlasem:

„Tatíčku nebeský! Ty jediná utěcho dítek Tvých na zemi! Ty mocná ochrano všech utištěných! Přijmi naše spojené díky za milostivé vysvobození z pout a vazby, z vězení a od smrti! Přijmi díky naše za všechna dobrodiní, kterých se nám dostalo na této půdě. Neboť, jakž bychme mohli

hranice tyto opustiti, abychme k Tobě vděčně nepohledli! Hle, než vkročíme na cizí půdu, modlíme se ještě k Tobě! Patří s hůry na nešťastného otce a nebohé jeho plačící dítě! Přijmi nás v ochranu svou! Budiž naším průvodčím na drsných cestách, po kterých teď snad se svým ubohým dítětem budu musit kráčet. Vediž nás k dobrým lidem, nakloň srdce jejich k útrpnosti, dej, abychme našli na Tvoji velké, široké zemi místo, kde bychme své ostatní dny této časné pouti pokojně mohli ztráviti a pak tiše zemřiti. O, zajisté připravil jsi nám již takové místo, ačkoli o něm ještě nevíme. V důvěře v Tebe a u víře v Tebe půjdeme k němu utěšeně.“

Když se tak pomodlili, říkal Marie v duchu všechna slova za otcem, naplnila se zázračná útěcha a velká radostná zmužilost srdce jejich.

Částka osmá.

Přítel v nouzi.

Lesem tu přicházel Antonín, starý myslivec hraběcí, který jednou s Jakubem sloužil a hraběte s ním na cestách provázel. Byl vyšel již přede dnem na čekání na jelena.

„Pozdrav vás Bůh Jakube“ pravil „jste vy to?“

Domníval jsem se, že slyším váš hlas a nemejlil jsem se. Ach Ty můj Bože, tedy vás předce vypověděli? Je to v pravdě velmi krušné, musit na svá stará kolena opustit milý domov svůj!“

„Jak daleko sahá modré nebe“ řekl Jakub důvěrně „je země majetek Boží, a všude bdí láska Páně nad námi; domov náš je však v nebesích.“

„Můj Bože!“ pravil zase myslivec útrpně „vždyť vás poslali pryč, jak vás tu vidím. Vždyť nemáte ani oděvu, na takovou cestu potřebného?“

„Ten, kdo šatí kvítí, ošatí také nás!“ pravil Jakub.

„A penězi nebudete as také opatřeni?“ ptal se myslivec dále.

„Máme dobré svědomí“ odpověděl Jakub „a tu jsme bohatší, nežli kdyby byl ten kámen, na němžto sedím, ze zlata a patřil nám.“

„Řekněte pak“ pravil důtklivě myslivec, „nemáte zajisté ani krejcaru?“

„Naše celá mohovitost“ odpověděl Jakub „je tento prázdný košíček u mých nohou. Co myslíte zač stojí?“

„Můj Bože!“ prohodil myslivec truchlivě „za zlatý neb za tolar. Nač ale ptáte se tak?“

„Nuže“ pravil dále Jakub a usmíval se „tedy jsme dost bohatí, zachováli mi Bůh jenom tato dvě zdravá ramena. Za rok udělám aspoň sto takových košíčků a se sto toлары vystačíme zajisté. Otec můj, který byl košatníkem, stál na tom,

abych se naučil kromě zahradnictví též pletení košíků, bych měl také v zimě užitečné zaměstnání. Děkuji mu za to ještě v hrobě. Víc na mně učinil a lépe se o mne postaral, než kdyby mi byl zůstavil tři tisíce zlatých, které by mi nesly ročně sto padesát zlatých hotových úroků. Zdravá duše, zdravé tělo a poctivé řemeslo, to je nejlepší a nejjistější bohatství na zemi.“

„Nuže, chvála Bohu“ pravil myslivec „že si to tak vyložití můžete; musím vám dát za pravdu. Také si myslím, že vám bude zahradnictví ještě dobré. Kamž ale teď hodláte?“

„Daleko — pryč!“ řekl Jakub „kde nás nikdo nezná — kam nás Bůh povede.“

„Jakube“ pravil myslivec „tu máte aspoň tuhle silnou sukovku! Na štěstí vzal jsem ji dnes, poněvadž je mi to trochu za těžko, tamhle po tom neschůdném vrchu se škrabati. Vždyť nemáte ani hole na cestu! A tuhle“ pokračoval a vytáhl malý kožený pytlíček z kapsy „máte něco peněz. Tam za lesem ve vesnici byl jsem přes noc a obdržel jsem je za dříví,“

„Hůl“ pravil Jakub „vezmu a budu ji nosit co památku na hodného člověka. Peněz však přijmouti nemohu. Poněvadž jsou za dříví, patří hraběti.“

„Starý, poctivý Jakube!“ zvolal myslivec „nemějte starosti! Peníze ty jsou již dávno hraběti zaplacené. Před několika lety založil jsem jimi chudobného člověka, který přišel o svou krávu

a koupené dříví zaplatiti nemohl. Již jsem věru na ně ani nepomyslel, a on mi je včera z nena-dání a s velkými díky oplatil, poněvadž se mu zase lépe vede. Peníze ty jsou vám v skutku od Boha naděleny.“

„Nuže, tedy je vezmu“ řekl Jakub „a Bůh vám je nahradí zase na jiné straně. Hleď Marie“ pravil na to dceři „jak milostivě stará se o nás Pán Bůh hned na začátku naší cesty. Tu nám poslal, dříve ještě nežli jsme hranice překročili, starého, dobrého přítele, který mi dal hůl a opa-til mne penězi na cestu. Nežli zde s tohotoka-menu povstanu, vyslyšel již Bůh modlitbu mou. Budiž tedy veselá a dobré mysli; Bůh se také dále o nás postará.“

Se slzami v očích rozloučil se s nimi starý myslivec. „S Bohem, poctivý Jakube! S Bohem, dobrá Marie!“ řekl, když byl nejprv otci, pak ale dceři ruku podal. „Mněl jsem vás vždycky za poctivé lidi a mním vás ještě za takové. Však ono se vyplní ještě i u vás, že poctivost k slávě přijde. Tak jest! kdo dobře činí a v Boha důvěřuje, toho Bůh neopouští. Tuto propovídku vezměte s sebou na cestu — a Bůh vás provázej!“

S pohnutím obrátil se myslivec a šel k Du-bovu. Jakub ale povstal, vzal dceru za ruku a putoval s ní po cestě lesem — daleko, do širého světa!

Částka devátá.

Cesta Jakubova a Mariina.

Marie putovala s otcem vždy dál a dále, a již ušli víc než dvacet mil cesty. Nikde posud nenalezli obživy a skrovné peníze jim už docházely. Velmi bídne se protloukali. Pripadalo jim to nesmírně za těžko, prositi za almužnu. Konečně však nebylo pomoci, musili žebrať.

U některých dveří odbyli je trpkými slovy, u jiných podali jim nevrle skývčičku suchého chleba, a pocestní neměli k němu ničehož, leč trochu vody u nejbližší studně.

Zřídka kdy dostali talířek polívky neb něco jiného teplého; velmi pozřídku kousíček masa nebo pečiva. Marie však musila se častěji na to dívat, jak dlouho se hledalo, aby se dozajista nejmenší a nejšpatnější kousek vybral.

Když mnohý den nic teplého v hubě neměli, musili být ještě rádi, že směli v stodole zůstat přes noc.

Jednoho dne, kdežto se cesta pořád mezi lesinami a kopci tahla, a dlouho na žádný lidský příbytek neuhodili, přišlo starému muži zle. Zbledlý a slova nemluvě klesnul na jednom, smrčím porostlém pahorku na opadale jehličí. Leknutím a úzkostí byla Marie skoro bez sebe.

Nadarmo hledala trochu čerstvé vody na blízku, nikde nebylo ani kapičky: marně volala o pomoc, jenom ozvěna jí odpovídala.

Daleko široko nebylo viděti lidského příbytku. Spěšně a na celém těle se chvějíc vyběhla Marie na vrchol pahorku, aby se lépe obhlednouti mohla.

I spatřila v údolí na druhé straně pahorku selský statek, jenžto ležel o samotě v lese, a vůkol něho širé pole s dozrávajícím obilím a zelená luka. Jak rychle jen mohla, utíkala s kopce a sotva dechu popadajíc přiběhla ku statku.

S uslzenýma očima a zajikavým hlasem prosila za pomoc. Sedlák i selka, oba již vysokého věku, byli dobré, útrpné duše. Nářek té nebohé dívky, bledá tvář její, slze a smrtelná úzkost její, to všecko je pohnulo velice, a selka pravila sedlákově:

„Zapřahni staroušku koně do toho malého vozejčku a vezmeme toho starého, churavého člověka sem k nám.“

Sedlák šel koně přistrojit a vozejk z kolny vystrčit. Selka přinesla několik peřin, hlíněný džbán čerstvé vody a lahvicí s vinným octem.

Marie, když uslyšela, že je cesta okolo pahorku zlá a o dobrou půl hodiny delší, vzala vodu a ocet, a běžela touž cestou, kudy přišla zase nazpátek, aby byla tím dříve u otce.

Když k němu zas přišla, bylo mu trochu lépe; — seděl pod smrskem a srdečně se radoval,

když spatřil Marii, kterou bolestně pohřešoval. Když sedlák přijel, pomohli mu na vozejk a dovezli ho do statku.

Sedlák měl pěknou jizbičku v zadu s malou komůrkou a kuchyňkou, a to bylo teď prázdné. I upravil ten příbyteček nemocnému kmetovi a selka mu přichystala dobré lůžko. Marie, aby mohla pořád u nemocného otce býti, spávala s radostí na lavici.

Nemoc otcova byla pouhé vysílení, přicházející od špatné stravy, bídných noclehů a od neštěstí na cestě. Hodná selka snesla všechno, co dům dal, aby posilnila nemocného starce. Nešetřila ani mouky a vajec, ani mléka a másla — dokonce i několika starých slepic nelitovala na silné polívky pro nebohého, usláblého kmeta.

Později přinášel sedlák skoro denně holoubě z holubníka a říkal: „Tu máš, upec mu je! Ještě to jsi nešetřila svých slepic, musím také já něco učiniti.“

Sedlák i selka chodívali jindy každoročně na posvícení do sousedstva. Tentokráte však umluvili se, že zůstanou doma a za ty peníze, co by na posvícení utratili, že koupí nemocnému starci několik láhví dobrého, starého vína.

Marie jim děkovala se slzami v očích, zvolaje: „O Bože! všude jsou dobří lidé a často se nacházejí v nejchudších stráních nejbohatší srdce na dobrotu a citlivost.“

Neustále seděla Marie u lůžka otcova; nele-

nivěla však při tom. Uměla mistrovsky šít a plést a bez unavení pletla i šila pro rodinu selčinu; ani okamžení nebyla lenivá.

Selka byla s pilností její a mravným, slušným chováním nad míru spokojena. Lepší ošetření a strava šly otci Jakubovi výborně k duhu a pozdravil se brzy tak velice, že mohl s postele; avšak nechtěl ani on žádným způsobem zahálet. Hodlal tedy zase prováděti umění své košatnické. Marie musila mu nanositi vrbového proutí a lískových větviček.

První jeho práce byla, že upletl selce z vděčnosti řádný košík. Vyvedl ho selce zrovna po chuti. Košík byl hezký a pevný. Na víku toho košíku byla vpletena začáteční písmena jejího jmena a rok z červených vrbových větviček a na košíku samém byl vyobrazen z vrbových proutků na žluto, zeleno a hnědo barevných selský statek s doškovou střechou a dvěma jedlema.

Všickni domácí obdivovali se té úhledné práci, selka však měla z toho daru velkou radost a poukázka na statek její, kterému říkali Jedlina, líbila se jí obzvláště.

Otec Jakub, když se zas úplně uzdravil, řekl sedlákovi a selce: „Teď jsme vás již dosti dlouho obtěžovali, je čas, abychme vám dali s Pánem Bohem.

Sedlák ho však vzal za ruku a pravil: „Což vám to napadá milý Jakube? Tuším, že jsme

vám v ničem neublížili? Proč pak chcete jít od-ud? Vy jste jinak tak rozumný člověk, ale tenhle nápad nestojí za nic!“

Selka si utřela zástěrou mokré oči a pravila: „Zůstaňte jen u nás! Již je tu podzimek! Hledte, lupení na stromech a křovinách žloutne již a zima je přede dveřma! Což se chcete vší mocí znova rozstonati?“

Jakub ujišťoval, že chce jen proto odejít, aby jim nebyl na obtíž.

„Ai, což na obtíž!“ zvolal sedlák, „jen se nic nestarejte! V té malé sedničce nám nepřekážete a co potřebujete, to si vyděláte!“

„Ovšem“ přisvědčila selka „to vydělá Marie sama pouhým pletením a šitím. A jestliže budete Jakube i dále košíky plést, to není teprva zle. Vzala jsem oněhdy s sebou ten krásný košíček od vás, když jsem byla naší mlynářce kmotrou; všechny selky, které tam byly, rády by měly takové košíky. Opatřím vám hojnost zakázky, tak, že budete mít pořád co dělat.“

Jakub a Marie zůstali tedy zde a sedlák i selka těšili se z toho co nejupřímněji.

Částka desátá.

Blažené doby Jakubovy i Mariiny na Jedlině.

Jakub a Marie uspořádali si teď svůj nový příbytek, aby svou vlastní domácnost vésti mohli, jakž si to přáli. Světnička byla opatřena nejpotřebnějším nábytkem a kuchyňka hlíněným nádobím. Marie byla šťastna, když stála zas u ohniště a vařila pro otce.

Byli velmi utěšeně spolu živi. Mezi tím, co Jakub košíky pletl a Marie šila nebo pletla, rozmlouvali spolu velmi důvěrně. Mnohý večer ztrávili také ve velké přední světnici, a sedlák i selka a všickni domácí poslouchávali s tisícovou radostí Jakubovy moudré řeči a poučné vyprávění. Zima i bouřlivý zimní čas velmi příjemně jim uplynuly.

Vedle statku ležela velká, avšak zpustlá zahrada. Pro mnohé polní práce neměli sedlák i selka kdy, aby stromy řádně ošetřovali, a pak tomu také dobře nerozuměli. Jakub to vzal na sebe, zříditi tam pořádnou zahradu. Hned na podzim udělal k tomu potřebné přípravy a na jaře, sotva že sníh sešel, pracoval na zahradě s Marií od milého rána až pozdě na večer.

Zahrada byla rozdělena v záhony, tyto se posázely rozmanitými zelinami a olemovaly se tako-

vými rostlinami, na které včely rády chodí, cestky pak vysypaly se čistým pískem.

Marie nedala pokoje, dokud nepřinesl otec z městečka, kde kupoval semeno na zeleninu, také několik růžových keřů, něco cibulek liliových, sazenic petrklíčových, semeno fialové a jiných květin. I pěstovala pak zase nejkrásnější květiny, z nichž mnohé v této chladné, odlehle krajině ještě nikdy vidány nebyly.

Zahrada se zelenala a květla brzy tak krásně, že poskytovala tomu celému, lesnimu údolí, které bylo jinak dosti temné, přívětivější podoby.

Také štěpnice, která ležela vedle zahrádky na zeliny, dařila se lépe pod rukou Jakubovou a nesla hojnějšího ovoce; byloť požehnání ve všem, cokoli činil.

Starý zahradník Jakub nabyl opět svého nejveselejšího rozmaru. Pronášel opět své poznámky o květinách a rostlinách; neohříval však vždycky ty staré, věděltě pokaždé povědit něco nového.

Mezi trním, které se táhlo vůkol zahrady, hledala Marie v prvních jarních dnech dlouho violky, aby přinesla otci, jak zvyklá byla, první kytičku. Konečně našla několik překrásných a velmi libě vonných a přinesla mu je, plna radosti.

„Dobře!“ pravil otec bera s úsměchem tu modrou kytičku do ruky „kdo hledá najde. — „Poslyš ale“ pokračoval dále „je to v skutku pamětihodné, že útlé violky, líbezné ty květinky,

tak rády pod trnům rostou a mně se zdá, že je to pro nás velmi poučné. Kdož na celém světě byl by se nadál, že nalezneme zde v tom temném lesním údolí a pod touto, mechem porostlou střechou doškovou tak mnoho radosti! Nižádný stav života není tak trnovitý, aby nebyla skryta pod těmi trny ještě některá tichá radost. Zůstaň jenom ty od srdce nábožná a hodná, dceruško, a nebudeš mít nikdy nedostatku tiché, vroucí radosti, jakkoli zle by se ti snad ještě také vésti mělo.“

Jednoho dne přišla jistá žena z nedalekého města na statek, aby koupila od selky len, a přivedla s sebou malého chlapce. Mezi tím, co matka len prohlížela a smlouvala, vběhl chlapec otevřenýma dvířkama do zahrady a dal se oběma rukama do plného růžového keře, aby ho otrhal — při tom však se poškrabal až hrůza o trny.

Na jeho pokřik běžela matka jeho i selka na zahradu a Jakub i Marie přišli tam také. Chlapec vřeštěl, s pokrvácenýma rukama stál vedle růže a huboval na zlé, podvodné květiny.

„Tak jsme my, velké děti, také někdy“ pravil Jakub. „Každá rozkoš má tak jako růže trní vůkol sebe. A my po ní hned oběma rukama saháme. Jeden se hubí tancem a karbanem, druhý obžerstvím, třetí ještě něčím horším. Pak stojí také a pláče a běduje, a stěžuje si na rozkoš. Nenechte se tedy krásnou růží svést k neprozřetelnosti. Vždyť má člověk rozum. Nemá

tedy být jenom žádostem svým po vůli, nýbrž má vždycky rozvážlivě a opatrně jednati!“

Jednoho krásného jitra nedělního, po několika deštivých dnech přišla Marie s otcem do zahrady a našla první rozvité lilie, jenžto se skvěly líbezně v paprsku vycházejícího slunce. Zavolala všechny domácí, kteřížto již dávno žádostivi byli, patřiti květ liliový. Všickni se obdivovali krásnému květu.

„Jak pěkně bílá a jasná je“ pravila selka, „jak čistá a beze vší poškvvrny.“

„Zajisté“ řekl Jakub měkce „o kýž by byla mysl všech lidí tak čistá a bez poškvvrny! To by byl potěšitelný pohled Bohu a andělům jeho; neboť jen čisté srdce je příbuzno nebesům.“

„A jak štíhlá je, jak rovně a zpříma stojí!“ podotknul sedlák.

„Jako prst, který okazuje k nebesům!“ řekl Jakub. „Já mám lilie velmi rád v zahradě. V každé selské zahrádce měla by státi taková lilie. My lidé musíme se vždycky v zemi hrabati a zapomínáme nad tím snadně na nebe. Pěkná, přímě stojící květina však může nás na to upomenouti, abychme při vší své práci a při všem přičinění vzhůru hleděli a ještě něco lepšího vyhledávali, nežli je to, co nám země poskytnouti může.“

„Všecky rostliny“ doložil horlivě a s důrazem „pnou se vzhůru, a které jsou slabé, aby se samy vztýčily, jako fazole, zahradní hrách, tamto chmel

v křovině, to se chytá a vine vzhůru. Špatné by to bylo, kdyby jediný člověk se svým smýšlením, přáním a doufáním vždy jenom po zemi plaziti se chtěl!“

Jednoho dne vysazoval Jakub sazeničky na záhonek čerstvě zrytý. Marie plela na jiném záhonku vedle tohoto.

„Tato dvojí práce, dceruško“ pravil otec „měla by býti jediným zaměstnáním našeho celého života. Srdce naše je také zahrada, kterou nám dal milý Bůh k obstarávání. Bez přestání máme o to dbáti, abychme do něho dobré vsazovali a pučící zle mýtili; jinak by zpustlo. Kdo však tyto dvě práce řádně koná, a Boha, od něhož teplo sluneční, rosa a dešť, vzrůst a zdar přichází, vždycky za požehnání k tomu prosí, ten si vzdělává nejkrásnější zahradu, ano samotný ráj u vnitřku svém.“

V pilnosti a pracovitosti, při poučných rozmluvách a v mnohé nevinné radosti ztrávili Marie a Jakub již tři jara a léta na Jedlině velmi utěšeně a zapomněli skoro na své předešlé utrpení. Když se ale opět jeseň přiblížila, když polední slunce již delší stíny tvořilo, květly červené a modré hvězdice, jakožto poslední okrasa zahradní; když se lupení stromové pestře barvilo a zahrada se k zimnímu odpočinku chystala, tu cítil Jakub, že mu patrně síly ubývá, a časem nebylo mu dobře.

Skrýval to sice před Marií, aby jí neudělal

bolesti, avšak v poznámkách jeho o květinách bylo vždy něco smutného, což si láskyplná dcera často k srdci brala.

Marie pozorovala jednou růži, která se opozdila a teprva na podzim krásně rozkvetla. Chtěla ji utrhnout, avšak červené plátky opadly maně, jak mile se té růže dotknula a rotroušené ležely na zemi.

„To je člověk,“ pravil Jakub. „Dokud je mladý, podobá se růži v čerstvém květu, avšak vadne také jako růže a čas jeho květu je velmi krátký a rychle mine. Nedomýšlej si tedy, dceruško, nic na marnou mžitelnou krásu tělesnou, vyhledávej krásy duše, ctnosti, která nikdy nevadne.“

Jednou podvečer trhal Jakub, stoje na žebříku ještě jablka se stromu a podával je Marii, která je velmi opatrně do košíka kladla. I pravil při tom:

„Jak děsně věje podzimní vítr po strništatech a pohrává žlutým lupením a mými šedivými vlasy! Jeseň moje, Marie, přišla a tvoje přijde také. Snaž se, abys pak byla jako tento strom, bohatá na dobré ovoce, a aby se z tebe radoval Pán své velké zahrady — celého světa!“

Když Marie několik semínek na budoucí jaro ještě do země vložila, pravil otec: „Tak dceruško budeme také my jednou do země vloženi a zemi přikryti. Avšak, buď dobré mysli! Tak, jako se za krátký čas to zrníčko v zemi

hýbe a živu býti začíná, a jakožto krásný květ nad zem vyniká, a říkajíc u vítězoslávě nad hrobem stojí, tak vyjdeme jednou i my slíční a proslavení z hrobu svého. Pomni na to, milá Marie, až mne budou jednou pochovávatí. Květina, kterou potom snad na můj hrob vsadiš, budiž ti obrazem vzkříšení a nesmrtelnosti.“

Marie se podívala na otce. Dvě velké slze stály jí v očích. Ulekla se a úzkostlivé tušení naplňovalo srdce její.

Částka jedenáctá.

Jakub nemocný.

Na začátku zimy, která byla velmi krutá a pokryla hory i doly hlubokým sněhem, rozstonal se dobrý Jakub velmi povážlivě. Marie ho prosila, aby si poslal pro lékaře do nejbližšího městečka a dobromyslný sedlák jel pro něj se saněma.

Lékař předepsal nemocnému užívání a Marie ho vyprovodila přede dvéře. Tu se ho ptala, můželi doufati, že se otec její brzo zas vystůně. Lékař jí řekl, že není sice teď ještě žádného nebezpečení, že však se nemoc v chřadnutí obrátí a že při jeho vysokém věku na uzdravení žádné naděje není.

Marie div nesklesla, plakala a vzdychala. Předce však utřela si slze, a dříve než zase k otci do světničky vešla, snažila se vesele v tváři vypadati, aby ho nezarmoutila.

Milovaného otce ošetřovala pak s nejlaskavější pečlivostí. Cokoli mu jenom na očích spatřila, učinila hned. Po celé dlouhé noci bděla u něho. Když se s ní chtěli jiní střídati aby se sama nerozstonala, a ona se na velkou domluvu trošku na lavici položila, tedy málo kdy oko zavřela. Když otec jen zakašlal, ulekla se, když se jen pohnul, kradla se po prstech k němu, podívat se, co dělá. Strojila a nosila mu nejpřiměřenější krmě s nejlaskavější pečlivostí. Rovnala mu podušku pod hlavou, čítala mu, modlila se za něj bez přestání.

Nesčíslněkrát stála, když málo spal, rukama sepiatýma a vlhkýma očima k nebi upřenýma, u jeho lůžka a vzdychla: „O Bože, daruj mi ho jen ještě jednou — jenom ještě na několik let!“

Pilnosti rukou svých, ješto mnohou noc při šití a pletení probděla, něco málo si dříve uspořila. Poslední halíř obrátila k tomu, aby mu všecko opatřila, co mu malé občerstvení poskytnouti mohlo.

Nábožný kmet se ovšemf zas trochu zotavil, cítil však to předce velmi dobře, že je tato nemoc jeho poslední a byl velmi pokojný a do vůle Boží odevzdaný. S největší klidností mlu-

vil o své smrti. Marie však pravila hořce plačíc: „O nemluvtež o tom nejmilejší otče! Já na to nesmím ani vzpomenout. Což bych si počala? Ach, vaše nebohá Marie neměla by pak docela nikoho na světě!“

„Neplač milé dítě!“ pravil otec a podal jí ruku přívětivě s postele. „Vždyť máš předobrého Tatička v nebesích. Ten ti zůstane, byťby ti byl otec na zemi i odejmutý.“

„Jak se uživiš a ve světě protlučeš, o to se nestarám pranic. Nacházejí ptáčka, potravu, jakž bys ty jí nenalezala? Bůh ji dává vrabci na střeše, jakž by jí neměl tobě dáti? Člověk má jen málo zapotřebí a to ještě jenom na krátko. Ach, mne trápí docela jiná starost! Hleď, jediná starost má je ta, abys zůstala vždy tak nábožná, dobrá a nevinná, jako teď chvála Bohu ještě jsi.“

„Ach dcéruško! ty ještě ani nevíš, jak zlý a zkažený svět je, a jak špatní lidé na zemi bydlí. Jsoutě bohužel takoví lidé, že by z toho jen žert ztropili, kdyby tě, ubohé dítě, ošidili o čest, nevinnost, pokoj srdce a o celé štěstí tvého života! Budou ti říkat, že jsi dětinská, až budeš mluvit o bázni Boží, o svědomí, o příkázáních Božích, o věčnosti. O chraň se takových lidí! Budouli tvou krásu vychvalovati, budouli ti pochlebovati, budouli tě obletovati jako motýl květinu — neposlouchej jich a nevšímej si jich. Neber od nich nikdy, nikdy žádného daru a ne-

věř slibům jejich. V podobě andělské ukrývá se někdy ďábel, a had líhává rád pod květinami.“

„Hled! Bůh ti dal na ochranu věrného anděla — posvátné uzardění. Kdyby v tobě hledal někdo něco zlého, ano kdyby jen slovíčko prohodil, které by bylo proti nevinnosti a čistému mravu — ucítíš horko v tvářích. Nech ať přinese tobě tento anděl nevinnosti výstrahu! Nezarmucuj ho, aby od tebe neodstoupil. Dokud on tebe provázeti bude, a ty jeho výstrahu poslechneš, budeš bezpečná před svedením. Jak mile však té nejmenší nedovolené myšlence jen jedenkrát povolíš, pak jsi v nebezpečení, že budeš ztracená na věky!“

„O Marie, v tvém vlastním srdci procitne nepřítel. Budeš míti chvíle, v nichžto ucítíš náklonnost k hříchu, a ráda bys pak sama sebe přemluvila, že to není tak zlé, aneb dokonce, že je to nevinné a dovolené. Avšak — přijmi teď mou výstrahu! Zapuť slova svého umírajícího otce hluboko do srdce! Nečiň — nemluv — nemysli nikdy nic, nad čímž by ses musila zardíti, kdyby to viděl otec tvůj.“

„Oči mé zavrou se teď brzy na vždy. Nebudu již moci nad tebou bdíti. Avšak pomni, že tě nebeský tvůj otec všude vidí a vždycky v srdce tvé hledí. Vždyť by ses bála, zarmoutiti mě, svého otce na zemi hříšným chováním; boj a strachuj se ještě neskončeně víc, nelíbiti se Jemu, milenému Otci svému nebeskému.“

„Podívej se Marie na mne ještě jednou řádně! O kdybys upadla někdy v pokušení hříchu, vzpomeň si na mou bledou tvář a na tyto slze, které kanou po mých bledých lících! Pojď, vlož ruku svou v moji chladnou a vychřadlou ruku, která se brzy v prach rozpadne. Slib mi, že budeš pamětliva slov mých! V hodině pokušení budiž tobě, jako by tě držela tato studená ruka, bys nepadla v propast.“

„Dobré dítě! Se slzami v očích díváš se na mou bledost a vychřadlost. O, nahlížej v tom, že je na zemi všecko mijitelné. I já měl jsem jindy květoucí tvář, byl jsem svěží a červený jakos teď ty. I ty budeš někdy bledá a vychřadlá jako jsem já teď na loži smrtelném, jestliže tě nepovolá jinak Bůh dříve a rychleji z tohoto časného života!“

„Radosti mého mladého věku minuly, jako kvítí minulého jara, a nenajdeš po nich již ani stopy, jako po rose na kvítí, která se jenom několik okamžení třpytí a pak mizí. Šlechetné činy však podobají se drabým kamenům, které mají trvalou cenu, ano etnost a dobré svědomí podobá se nejdražšímu kamenu — diamantu, jejž nemůže nižádná přirozená síla člověčí zmařit. Přičiň se po tomto klenotu! Co jsem dobrého učinil, to jediné mě nyní těší; a kdekoli jsem chybil, to je nyní jedinou bolestí mou.“

„Zůstaň nábožná, dceruško! Mysli ráda na Boha, kráčeť vždy jako před Jeho očima, nos

Jej vždycky v srdci. V Bohu nacházel jsem nejsladší rozkoš a při všem utrpení nejlepší, jedinou útěchu.“

„Věř mi Marie, že mluvím pravdu! Kdyby tomu jinak bylo, řekl bych ti to. Svět jsem také viděl tak dobře, jako kdo jiný, když jsem byl s hrabětem na cestách. Kdekoli jen v největších městech něco skvostného a slavného vidět bylo, přišel jsem tam také. Celé týhodny ztrávil jsem v rozkoši, neboť nádherné slavnosti, pestré maskary, hlučná hudba, veselé řeči a žerty viděl a slyšel jsem tak dobře, jako mladý pán sám, a od vybraných jídel a drahocenného vína zbylo pro mne vždycky víc, než jsem požití mohl.“

„Avšak tyto hlučné radosti zůstavily srdce mé prázdné. Vysoce a svatě ujišťuji tebe: jediná hodinka tiché nábožnosti v besídce naší v Dubově anebo zde pod touto střechou doškovou, ano dokonce i na tomto lůžku smrtelném, působila mi vždycky vroucnější potěšení duševní, než všechny ty marné radosti.“

„Hledejž tedy také potěšení své v Bohu, a nalezneš ho v nejhojnější míře.“

„Viš, milá dceruško, že jsem neměl v živobytí svém nedůstatek bolestí. Ach, když zemřela matka tvá podobalo se mé srdce suchým, vyprahlým záhonům zahradním, které dlouhým parnem pukají a po dešti prahnou. Tak jsem dychtil i já po útěše! a v Bohu jsem ji našel.“

„O drahé dítě! v živobytí tvém přijdou

dnové, kde se také srdce tvoje podobati bude suché, vyprahlé zemi. Nespouštěj se však naděje! Země nežízni marně po dešti. Bůh ho posílá v pravý čas. Hledej útěchu v Bohu; útěchou touto okřeje srdce tvé, jak okřívá vyschlá žíznivá země po jemném občerstvujícím deštičku.“

„Důvěřuj dceruško vždycky skalopevně v svatou prozřetelnost Boží. Bůh milujícím Jej řídí všechny věci k dobrému; utrpení vede k samým radostem.“

„Pamatuješ se, milé dítě, jak velká to byla pro tebe bolest, když jsem na naší obtížné cestě churavý jsa pod širým nebem sklesnul? Hleď, této nemoci použil Bůh k tomu, aby nám opatřil toto pokojné místočko, na kterémž s těmi hodnými selskými lidmi již přes tři léta tak utěšeně živi jsme. Bez této nemoci nebyli bychme pod jejich střechu buď ani přišli, anebo by byla jejich útrpnost nebyla tak povzbuzena, byli by nám poskytli snad misku mléka a kousek chleba a byli by nás nechali dále jíti. Bez této nemoci byli bychme se s těmito hodnými lidmi tak dobře nepoznali a jedni i druhé tak si neoblíbili.“

„Všecky radosti, kterých jsme zde užili, všechno dobré, co jsme tu snad způsobili, těch několik set spokojených dnů, které jsme zde ztrávili, to vše bylo požehnání, které pošlo z oné nemoci.“

„Tak, milé dítě, můžeme spatřovati i v smutných událostech svého života dobrotu Páně. Tak, jako Bůh kvítka svoje po kopcích a po

dolinách, po lesích a potocích, a dokonce po bahnách a močálech štědrou rukou rozsíl, abychme všude lásku a dobrotivost jeho spatřiti mohli, tak vtisknul zřetelně všem příběhům života našeho stopy své moudrosti, své lásky a svého smilování, tak že je každá důstojná mysl viděti, a radosti i útěchu v nich nacházeti může. Každý člověk, jestli dá jen trochu pozor, může je ve svém vlastním živobytí naleznouti.“

„Naše největší utrpení bylo zajisté to, když jsi byla z oné krádeže obviněna; když jsi byla řetězy spoutána k smrti, když jsme v tvém žaláři spolu plakali a naříkali. Také ono velké utrpení přinese ti zajisté ještě velké požehnání, ano mně se zdá, že je toto požehnání již teď viditelné!“

„Tenkrát, když tě mladá hraběnka přede všemi dívkami vyznamenala, tebe za hodnou uznala, abys bývala v její společnosti, když krásné ty šaty tobě darovala a tebe vždy okolo sebe míti chtěla — to jsi jistě as myslila, že jsi šťastna. Avšak jak snadně mohla tě čest, rozkoš a hojnost učiniti marnivou, lehkomyšlnou, světáčkou — a na Boha nepamětlivou.“

„Bůh měl tedy proto velmi dobrý ohled, že to jinak řídil, a že na nás ono neštěstí poslal. V bídě, v žaláři a na své pouti poznali jsme ho lépe, a přiblížili jsme se mu. Zde v této odlehlé krajině připravil ti lepší místočko, daleko od roztržitosti a zkázy světské. Zde jsi květla jako

květina osamělé pustiny — bezpečná před opovážnou rukou.

„Dobrý, věrný Bůh povede ono utrpení ještě dále tobě k dobrému. On přivede — s jistotou se naděju, že tuto moji modlitbu vyslyšel! — také tvou nevinnost ještě na světlo, třebať se i já toho nedočkám čehož však také k mému upokojení zapotřebí není, ješto vím bez toho, že jsi nevinna. Zajisté, milá dcero, vykvěte ti z oné přestálé žalosti ještě radost a štěstí, a ty se dočkáš zde na zemi ještě utěšených časů — ačkoliv je pozemské štěstí to nejmenší, a velký úmysl, proč na nás Bůh utrpení posílá, vyplní se teprva v nebi, v jehožto slávu nemůžeme jinak vejíti, nežli skrz mnohé strasti a utrpení.“

„Netrap se tedy dobrá duše starostmi upadnešli v nouzi, a buď toho jista, že Bůh nejla-skavěji o tebe pečuje a že jsou tvoje starosti zbytečné. Kamkoli tě tedy svatá Jeho prozřetelnost ještě přivede, a jakkoli krutý může býti stav, do něhož ještě přijdeš, mysli sobě vždycky:

„To je pro mne nejlepší místo a nejprospěšnější stav, jakkoli bídne a krutě se mi v něm vede. Věř, že je právě tohoto stavu potřeba, aby ses v cnosti zdokonalila a jednou spasení došla.“

„Tak, jak zahradník každou rostlinu na takové místo sází, které pro ni nejvhodnější nachází, a jak s ní toliko tím způsobem zachází, který je vzrůstu a zdaru jejímu nejprospěšnější, tak sází Bůh každého člověka ve světě na ono

místo a v takový stav, jak je to ku prospěchu jeho v dobrém nejpriměřenější.

A tak, milá Marie, učiň také, aby ti byla tato má poslední nemoc a smrt má na požehnání, jako všechny bolesti, které posud na tebe přišly.

Dobré dítě! při slově smrt, které jsem tu pouze vyřknul, dáváš se znovu do pláče! O neplač. Nepovažuj smrt za něco tak strašlivého! Vždyť je smrt naopak něco potěšitelného!

Mluvme spolu ještě jednou dceruško, jako tenkrát, když jsme v zahradě naší v Dubově spolu pracovali. Hle, ty víš jak to bývá s ranným záhonkem! Slaboučké a nepatrné jsou malé bylinky na úzkém, zabedněném záhonku. Není to na nich ještě vidět, jakým krásným květem, nebo výborným ovocem jednou ozdobeny budou. Kdyby však zůstaly na malém, těsném záhonku uzavřeny, neměly by ani květu, ani ovoce. Nebyloť by k tomu dosti místa pro ně!

Zahradník je však také nevsadil na ten záhonek, aby na něm zůstaly, protože by jedna shnila skrz druhou; nikoli, nýbrž je tam dal proto, aby jednou krásně kvésti mohly v sprosté zemi, na Božím prostém vzduchu, pod krásnou modrou oblohou, na zlatém světle slunečném, napájeny deštěm a rosou nebeskou.

Vždyť ses vždycky těšovala, když jsem sazeničky z takového záhonku vybíral, ano častěji jsi mě nepomínala, abych toho déle neodkládal, poněvadž by neměly nebohé rostlinky místa v

tuchnoucí skryši; tys byla ráda, když stály v zemi a říkalas: „Těm bude teď volno! mně to přichází tak jako bych to na nich viděla.“

Takové slabé, nebohé bylinky jsme my lidé také; takový úzký, ranný záhonek je naše země. Zde na zemi není našeho pobytí! Zde nejsme nic jiného, leč bídne, chudobné rostlinky. Avšak má z nás býti ještě něco lepšího, něco slavnějšího. Protož nás přesazuje Bůh do jiné půdy, do své velké, krásné, nádherné zahrady božské — do nebes.

Pročež neplač dceruško! Hleď, já se budu míti lépe! O jak velice těším se, že přijdu teď brzy k Bohu! Jak dobře bude, když odložím toto tělo, které mi působí tolik bolestí!

Milá Marie, pamatuješ se ještě na to, jakých nevyslovných radostí jsme mívali často v květoucí naší zahradě za krásného jitra jarního! Také nebesa přirovnávají se k nejkrásnější zahradě, v které je ustavičné jaro — k ráji. Do těch půvabnějších krajin teď přijdu.

O budiž hodná a nábožná, abychme se tam zase shledali! Zde jsme byli pohromadě v mnohém utrpení a zármutku a loučíme se se slzami. Tam ale budeme přebývati spolu v radosti a blaženosti a nic nás již více nerozloučí! Tam spatřím opět matku tvou! o jak velice těším se na to! O Marie, zůstaň jenom hodnou a nábožnou! A jestli ti bude dobře na zemi nezapomínej pro tyto krátké radosti na radost

věčnou, která nám připravena je v nebesích! Pak ti přijdeme jednou matka tvá i já plni radosti vstříc, a přijmeme tě mezi sebe. Neplač tedy, milé dítě, a spíše se již teď na to raduj.“

Tak použil nábožný otec posledních dnů života svého, aby potěšil dceru svou, kterouž teď samotnou na světě zůstaviti měl; tak ji napomínal, aby ji uchránil před zkázou světskou. Každé jeho slovo bylo semínkem, jenž padlo v dobrou zemi.

„Zarmoutil jsem tě ovšem, milé dítě“ pravil „a mnoho slzí jsi pro mne prolila; avšak to jsou slze dobročinné. Co tímto způsobem se slzami sejeme, snadněji se zakoření a lépe se daří tak jako semínka, která sejeme za jemného, tichého deštičku jarního.“

Částka dvanáctá.

Smrt Jakubova.

Když se nemoc otcova zhoršila, šla Marie do Olešnice, ku kteréžto faře Jedlina patřila a oznámila panu faráři, že otec její stůně. Pan farář, ctihodný, velmi šlechetný duchovní, navštěvoval ho velmi často, rozmlouval s ním nábožně, a vždycky ho i Marii velmi upřímně potěšil.

Jednou odpoledne přišel zas a shledal, že je

kmet o mnoho slabší. Jakub řekl Marii, aby vyšla drobet ven, že by rád s velebným pánem samotén něco mluvil.

Když jí zase zavolal řekl jí: „Milé dítě, já jsem se teď zpovídal, a svědomí své jsem spořádal i hodlám zejtra ráno přijmouti chléb života z rukou našeho milého velebného pána.“

Marie se lekla a oči se jí zaslzely, poněvadž jí napadlo, že se blíží nebezpečení smrti. Brzy však se opět vzpamatovala a pravila: „Dobře máte tatínku, lepšího nemůžeme nic učiniti, než hledati v čas nouze a bolesti útočiště své v Bohu.“

Konec dne a večer trval otec na tichých modlitbách, pořád rozjímal v mysli své a málo mluvil. Nedá se vypsati nábožnost, s kterouž se spojil následujícího jitra v svatém přijímání se svým božským Vykupitelem. Víra, láska a nádeje na věčný život proslavily takřka ctihodnou jeho tvář; horké slze kanuly po jeho obličejí.

Marie klečela v nohou lůžka nemocného, chvěla a modlila se a rozplývala slzami. Sedlák, selka i všickni domácí byli při tom svatém obřadě s velkým pohnutím a sepiatýma rukama a všem stály slze v očích.

„Teď je mi jak náleží volně okolo srdce“ řekla po tom Marie; „a já jsem celá pokojná; naše svaté náboženství poskytuje nám v pravdě nebeskou potěchu v strasti a smrti.“

Dobrý Jakub ale blížil se pořád více sko-

nání svému. Sedlák i selka prokazovali mu tolik dobrého, seč byli, milovali a ctili ho co svého nejlepšího přítele a žehnali hodině, v kterou vešel pod střechu jejich. Zajisté desetkrát za den přišel brzy sedlák brzy selka do malé jizbyčky podívat se, jak mu je. Skoro pokaždé ptala se Marie: „Co myslíte, nemohl by ještě z toho vyjít?“

Selka jí jednou odpověděla: „Děle nebude zajisté dělati, než do jara, až budou stromy vyrážeti.“

Od té chvíle hledívala Marie s bázni a s třesením skrz malé okénko v světnici na zahradu. Jaro, když se blížilo, naplňovalo ji jindy vždycky radostí. Teď ale dívala se truchlivě na první útlé lupínky trnovitých keřů srstkových a na bubřící poupata stromová a s hrůzou slyšela veselé tlučení pěnkavčí.

Bolestně pohlížela na pučící petrklíče a sněžovky. „Ach Bože!“ vzdychla „všecko žive znova a celý svět je plný naděje! Což má jediný můj otec bez naděje zemřít? Avšak“ doložila s nábožným pohlednutím k nebesům „nikoli bez naděje! Vždyť dle slova Kristova ani neumře. Složí jenom zemské roucho z prachu; a tam nahore teprva začne v pravdě živ býti.“

Nábožný kmet míval to velmi rád, když mu Marie častěji čítala. Ona čtla vždy útlým hlasem a s velkou nábožností. V posledních dobách života svého neslýchal nic raději, než poslední řeči Kristovy a poslední Jeho modlitbu.

Jednou v noci bděla u něho dcera samotná. Měsíc tak krásně okénkem do jízby svítil, že bylo světlo malého kahánku sotva pozorovat. „Marie“ pravil otec „přečti mi ještě jednou krásnou modlitbu Kristovu! Ona rozžala hromnici a čtla ji.

„Teď mi podej tu knížku,“ pravil otec když Marie přečtla „a posviť mi trochu.“ Marie mu dala knížku a svítila mu rozžatou hromnicí. „Hle dceruško,“ pravil otec, „toto bude poslední má modlitba za tebe.“

Okázal na jedno místo a modlil se, slova na sebe a dceru svou obraceje nejistým hlasem:

„Otče: nebudu již dlouho zde na zemi; tato však zůstane nějaký čas na tomto světě; já přijdu — jakož doufám — k Tobě, Otče Nejsvětější! Chraň ji Ty ve jmenu svém před záhubou! Doku d jsem byl já při ní na světě, hleděl jsem ji sám chrániti ve jmenu Tvém. Teď ale přijdu k Tobě. Neprosím Tě, abys ji vzal s tohoto světa, nýbrž jenom, abys ji zachoval od zlého. Zachovejž ji v svaté pravdě své! Slovo Tvé je pravda. Otče, kterýž jsi mi ji daroval učin, aby jednou také tam přišla, kam já teď přijíti doufám. Amen.“

Marie stála plačíc u postele, držela svíci v třesavé ruce a opakovala vzdychnouc: „Amen.“

„Milá dceruško“ mluvil otec dále „tam uvidíme Krista v Jeho slávě, kterou Jemu před stvořením světa Otec dal; tam se také spolu zas uvidíme.“

Na to položil hlavu zase na podušku, aby si trochu odpočinul. Knížku podržel v ruce. Byl to nový zákon Páně. Chudobný ten muž koupil si ho za několik krejcarů, které si po svém vyhnání z Dubova uspořil a hubě své utrhl.

„Milá dceruško“ pravil zase za chvíli „děkuji ti také za tu lásku, kterou mi prokazuješ v této mé poslední nemoci. Čtvrté přikázání Boží zachovalas věrně a s radostným srdcem. Pamatuj na mne, dítě mé, proto se ti jistě dobře povede na zemi, jakkoli chudobnou a opuštěnou tebe na světě zůstaviti musím.“

Nemohu ti nic jiného dáti nežli své požehnání a tuto knížku. Zůstaň nábožnou a hodnou dceruško, pak nebude požehnání toto marné. Požehnání otce, který důvěřuje v Boha, je hodným dětem víc, než nejbohatší podíl. Knížku tuto vezmi na památku na otce svého. Byla ovšemf jenom za několika krejcarů; budešli však v ní pilně čítati a dle ní se spravovati, tedy ti zůstavuji v těch několika krejcarech, za které jsem ji koupil, největší poklad! Kdybych ti zůstavil víc dukátů, než přináší jaro květin a listů, tedy by sis nemohla za všechny ty peníze předce nic lepšího koupit. Jestli v ní obsaženo slovo Boží a toto má v sobě moc, všechny spasiti kdo v ně věří.“

„Čti každého jitra jednu průpovídku — k čemuž při vši práci a snaze předce vždy dosti

času uhledáš, a zachovej a rozvaž co jsi čtla po celý den v srdci svém. Kdyby ti to neb ono místo nejasné bylo, pros duchovního svého o vysvětlení, jakž jsem já to vždycky také činíval. To nejdůležitější v knížce je všem lidem jasné. Toho se přidrž, to následuj, to ti nezůstane bez požehnání.

Hle! jediná prűpovídka: „Pozorujte lilie na poli!“ naučila mě větší moudrosti, než rozličné ty knihy, které jsem od mladosti čítal. Hluboký smysl této prűpovídky byl mi nad to pramenem tisícerych nevinných radostí, a poskytnul mi jasnou a veselou mysl v tisícerych těžkostech, které by mě byly jinak trapnou starostí naplnily a malomyslným učinily.“

Ráno asi ve tři hodiny pravil otec: „Dce-ruško, mně je tak těsno; otevři trošku okno.“

Marie otevřela; měsíc nebyl již na nebi hvězdičky však třpytily se nevyslovně krásně.

„Hle, jak krásná jsou nebesa!“ pravil otec. „Což je kvítí pozemské proti těm nepomijitelným hvězdám! Tam přijdu teď já! O jak velice těším se! Buď nábožná, abys tam jednou také přišla!“

S těmi slovy sklesnul nazpět na podušku a skončil — tiše a blaženě!

Marie myslila že omdlel; bylať posud neviděla umírajícího člověka. Nikdo se ještě nenadál že tak brzy umře. Předce však bylo Marii, ouzko; zbudila domácí, kteří přišli k lůžku

smrtnému. Když tu Marie uslyšela, že je opravdu mrtvý, obejmula mrtvé tělo otcovo hlasitě plačíc a líbala vybledlou jeho tvář, a slze její se mísily se smrtelným jeho potem.

„O ty dobrý, dobrý otče!“ volala „jak ti to mohu teď oplatiti, cos na mně učinil! Ach nemohu nijak! O, díky tobě za každé slovo, za každé dobré napomenutí, které mi dali tito tvoji, teď vybledlí rtové! S vroucí vděčností líbám tvou studenou, zkřehlou ruku, která mi prokázala tak mnoho dobrodiní; která pro mne pracovala — a v dětinských letech mě také trestala! Teď teprva nahlížím, jak dobře jsi i tenkrát se mnou smýšlel, a jak spasitelné to pro mne bylo! O díky tobě za všecko! a odpust, jestli jsem tě někdy zarmoutila dětinskou lehkovážností! — O Bože, odplatiž mu Ty lásku jeho! — O, kým bych mohla teď také ducha svého vydechnouti a poslati ho za tebou, drahý otče, do nebes! Dejž o Bože, aby bylo jednou skonání mé takové, jako skonání tohoto spravedlivého. O jak ničemný, jak docela ničemný je tento život na zemi! Jak dobře to, že jsou nebesa, že je život věčný! To je teď má jediná potěcha.“

Všickni přístojící plakali; selka odvedla konečně Marii na velké prosby a domlouvání.

Marie si nedala bránit a bděla následující noci u těla otcova a modlila se a plakala až k ránu. Nežli rakev zabeďnili, podívala se na mrtvého otce ještě jednou a vzdychla: „Ach napo-

sledy patřím tedy na ctihodnou tvář tvou! Jak pěkně vyhlíží, jako by se usmívala, jako by se třpytily na ní již teď paprsky budoucí slávy! S Bohem! s Bohem drahý otče!“ vzdychala „odpočívej v pokoji tělo tvé, když andělé Boží, jak doufám, duši tvou již odnesli do pokoje nebeského.“

Z ratolísky rozmarinové, z několika zlatožlutých prvosenek a tmavě modrých violek uvázala kytičku a tělu nábožného zahradníka, který tak mnoho sil a sázel, dala ji do ruky: „Tato první kvítka země znovu se probuzující, nechť jsou obrazem tvého budoucího z mrtvých vstání“ pravila při tom „a tato rozmarina budiž ti důkazem, že na tebe vždycky nábožně pamatovati budu.“

Když rakev zabeďňovali, šla jí každá rána tak do srdce, že skoro omdlela. Selka ji dovedla do komory a prosila ji, aby se trochu položila na postel, by se opět zotavila.

Na pohřbu šla Marie za mrtvým otcem v černých šatech, které jí půjčila útrpná dívka ze vsi. Byla v tváři bílá a bledá jako mrtvá, a každý měl útrpnost s tím ubohým, opuštěným sirotkem, nemajícím teď ani otce ani matky.

Ješto byl Mariin otec v Olešnici cizincem, vykopali mu hrob v koutě na hřbitově vedle zdi. Dvě velké smrčky, vykukující za zdi, zastíňovaly hrob.

Pan farář měl velmi pohnutlivé kázání nad

zemřelým na slova Kristova o zrně pšeničném, které do země padnuvši plodu nepřináší, jestli nezpráchniví; jestliže však zpráchniví; tenkrát přinese mnoho dobrých plodů.“ Také o tom řečnil, kterak nábožný kmet utrpení své tak trpělivě a s odevznáním do vůle Boží snášel a každému, kdo jej viděl, tak dobrý příklad zůstavil. Vyřknul také mnoho potěšitelného pro sirotka hluboce zarmouceného; děkoval dobrosrdečným lidem ve jménu zemřelého otce za všechnu jemu prokázanou lásku, a napomenul je, aby zastávali teď na osiřelé dceři jeho místo otcovské a mateřské.

Marie navštěvovala milovaný hrob, kdykoli do Olešnice k službám Božím přišla a také kdykoli mohla v neděli podvečer, a plakala a modlila se na něm.

„Tak od srdce“ říkala „jako tuto na hrobě otce svého nemohu se nikde pomodlit. Celý svět není mi zde ničím. Cítím to, že patřím na lepší svět a v duši mé ozývá se touha po oné věčné vlasti.“

Nechodila jinak od hrobu nežli s nábožným předsevzetím, pohrdati rozkošemi tohoto světa a živu býti jen Bohu a ctnosti v blažené naději, že se shledá s dobrými rodiči tam nahoře před trůnem Páně.

Částka třináctá.

Nová žalost pro Marii.

Od tohoto času byla Marie pořád velmi smutná. Nebylo jí jinak, než jakoby bylo všecko kvítí svých čerstvých barev pozbylo, a jedle vůkol dvora připadaly jí tak temné a černé, jako by byly oděny v smuteční šat.

Čas ovšem umírnil bolesti její, avšak brzy ji navštívila nová žalost.

Na Jedlině udělalo se po smrti jejího otce mnoho jináč, než to bývalo před tím. Sedlák a selka odevzdali hospodářství jedinému synovi, dobrému a tichému to člověku. Nevěsta byla hezká a velmi bohatá. Avšak mimo domýšlivost na krásu svou neměla citu pro nic jiného, než pro peníze. Hrdost a lakomost vtiskly se jí znenáhla tak patrně do tváře, že při vší kráse přec velmi protivně vyhlížela.

Jestli věděla, že by tchánovi a tchyni bylo něco milo a příjemno, tedy to neučinila na vzdor, a vyhraženou výživu dávala jim poskrovnu a vždycky nevrle. Nadělala jim tisícero mrzutostí a každé sousto jim takměř odpočítávala. — Dobří ti starcové odstěhovali se do malé zadní sedničky a málokdy přicházeli do přední jizby.

Mladému manželovi nevedlo se o nic lépe. Hrubá žena uctívala ho nejhrubšími řečmi a sto-krát denně vyčítala mu své velké věno. Jestli že se nechtěl celý den vadit a hubovat, musil trpět u mlčet. Ona dokonce nechtěla ani připustiti, aby staré své rodiče navštěvoval, proto že se bála, aby jim tajně nepodstrkoval, jak říkala.

Jen večer po práci odvážil se někdy se strachem k nim choditi. Skoro vždycky sedávali smutně na lavici vedle sebe, on k nim přisedával a stěžoval jim svou bídu.

„Tak jest!“ říkával starý sedlák, „tak to chodí! Ty matko dala jsi se zaslepiti leskem tolika peněz a ty synu červenýma tvářema, a já nemohl odporovati prosbám vašim. A tak jsme teď všickni tři pospolu potrestáni. Měli jsme poslechnouti rady dobrého Jakuba. Moudrému muži tomu nechtěl se ten sňatek nikdy líbit, když se o tom dokud živ byl, mluvívalo. Vím ještě dobře každé jeho slovo, a tisíckrát jsem již na to myslel.“

„Pamatuješ se ještě stará? Tys řekla jednou: „Deset tisíc zlatých, to je předce pěkný peníz!“

Jakub však pravil: „Pěkný peníz asi sotva. Květiny venku na zahradě tuhle před oknem jsou tisíckrát pěknější. H o d n ě peněz, chtěla jste snad říci, a to je také pravda. Avšak proč toužíte po tolika penězích? Vždyť vám posud nescházelo docela nic; ano vždycky jste měli něco

uschráněno. Věřte mi, mnoho statku plodí zpupnost. Příliš mnoho deště, jakkoli je déšť dobročinný a potřebný, může i nejzdravější rostlinu zhubiti. To jsou slova nebožtíka Jakuba — a mně je tak, jako bych ho ještě slyšel.“

Ty, synáčku řekls jednou: „Avšak je to přece jen sličná ženská a květe jako růže!“

Moudrý Jakub však pravil: „Květina však není toliko sličná, ona má při své sličnosti také něco dobrého. Ona nám poskytuje nejušlechtlejší dary, čistý vosk a přelahodný med. Sličná podoba bez ctnosti je růže z papíru, je bídna, mrtvá věc bez života a vůně, bez vosku a medu.“

Tak mluvil poctivý Jakub, my však jsme ho nechtěli slyšet a musíme teď za to pykat. Co se nám tenkrát zdálo největším štěstím, je teď naše největší neštěstí. Dejž nám Bůh svou milost, abychme to trpělivě snášeli; teď se to již nedá zjinačit.“

Tak rozmlouvali rodiče se synem.

Hodné Marii vedlo se teď také velmi zle. Poněvadž se staří lidé do malé zadní jizbičky odstěhovali, musila ona ven. Mladá, zlomyslná selka dala jí nejbídnější komůrku v domě, ačkoli měla asi dvě hezké komory prázdné, ubližovala jí kde mohla a soužila ji nevýslovně. Celý den hubovala jí a Marie jí nemohla ani dost podělati a nic jí dobře neudělala.

Ubohá osiřelá cítila to příliš dobře, že je v domě velmi nemilá a přeobtěžná. Staří nemohli

jí dát mnoho útěchy, vždyť nevěděli ani sobě rady ní pomoci. Velmi často měla na mysli, dále se dáti — avšak kamž teď jít?

Marie prosila ctihodného pana faráře v Olešnici za radu. Moudrý ten pán pravil:

„Na Jedlině nemůžete déle zůstat, dobrá Marie! Nebožtík otec váš výborně vás vychoval a nechal vás všemu učit, čeho je třeba v spořádané městské rodině; na Jedlině však žádá se od vás, abyste pracovala jako silná děvečka selská; ukládá se vám práce, která přesahuje sílu vaši a není vám přiměřena. Avšak bych vám neradil, abyste tam odsud nyní hned odešla, a pustila se na zdařbůh do světa. Nejlepší rada bude asi ta, abyste tam ještě nějaký čas zůstala, abyste pracovala co můžete, abyste se modlila, v Boha důvěřovala a čekala až vás Bůh z té tísně vysvobodí. Bůh, který vás nechal vychovat pro jiné okolnosti, učiní také, abyste do takových okolností přišla. Budu hledět, abyste dostala službu u nějaké nábožné a poctivé rodiny v městě. Modlete se a důvěřujte v Boha; setrvejte v navštívení tomto a Bůh všecko dobře učiní.“

Marie děkovala za tu dobrou radu, a slíbila, že se podle ní zachová.

Nejmilejší místečko na světě byl pro ni otcův hrob. Vsadila na něj růži. „Ach“ vzdychla, když ji tam plačky sázela „kdybych tu jen vždycky

být mohla; zalévala bych ji slzami svými, aby se jistotně brzy zelenala a květla!“

Růže byla té doby již zeleným listím ozdobena a červená poupata začala již pukati.

„Pravdu měl otec můj zajisté“ pravila Marie když mi pravil: „Život lidský podobá se keři růžovému. Někdy je celý holý a suchý, a není na něm nic viděti leč trny. Avšak můžeme jen čekati, přijde zase doba, kde se oděje čerstvým listím a obsype se nejkrásnějšími růžemi.“ Čas trnový mám teď já — nepozbydu však srdce; budu věriti slovu tvému, dobrý otče! Přísloví tvé: „Čas růže nese“ vyplní se také snad na mně.

Částka čtrnáctá.

Marie zapuzena.

Při tom rozličném utrpení, které Marie vystáti musila, přiblížil se den pět a dvadcátý července, svátek to nebožtíka jejího otce. Tento den býval jindy vždycky pro ni radostný a utěšený; tentokrát však pozdravila s uslzenýma očima rozbřesklé jitro, které se jasně a zlatě skvělo do její komůrky.

Jindy vždycky udělala v tento den otci nějakou radost; dala mu něco vázaného co sama

tajně zhotovila, přistrojila mu nějakou zvláštní krmí, opatřila lahvicí dobrého vína a ozdobila stůl čistě prostřený květinami.

Ráda by byla i teď ještě lásku svou na jevo dala. V okolí tom byl obyčej, ozdobovati hroby milovaných přátel v takové památné dni květinami; lidé tu říkali často Marii o květiny a ona jim je vždycky s radostí dala. Protož jí napadlo také, aby ozdobila hrob otcův též kvítím.

Úhledný onen košíček, který byl první příčinou jejího zlého osudu, stál na skřínce její a padl jí do očí. Vzala ho, narovнала do něho v zahradě pěkných květin a čerstvého zeleného lupení, odnesla jej hodinu před službami Božími do Olešnice a postavila ho na hrob otcův. Slze její kapaly na květiny a leskly se na nich jako rosa.

„Milý, dobrý otče“ pravila „tys na všechny cesty mého života kvítí sypal a já ti to nemohu odplatiti; protož ozdobím aspoň hrob tvůj kvítím.“

Pak postavila košíček na hrob a nechala ho tam; nepotřebovalať se báti, že jí někdo květiny nebo košíček odcizí, naopak, lidé se dívali na košíček plný květin s truchlivým utěšením, žehnali v srdci dobrou dceru a přáli nábožnému otci pokoj nebeský.

Druhého dne na to, když sedlák s čeládkou s velké louky za lesem seno svážel, ztratil se kus plátna, které bylo na palouku nedaleko statku prostřeno k bílení. Mladá selka pohřešila je

teprva večer a poněvadž byla velmi podezřívá, jako všickni lakomí lidé, měla důmínku hned na Marii.

Nebožtík Jakub nedělal z příběhu s prstenem právě žádného tajemství a pověděl to starému hospodáři a manželce jeho. Syn jejich, který to také věděl, vypravoval ten příběh mladé selce, což bylo ovšem nepředložené. A když Marie s hráběmi na ramenu a s hlíněným džbánem v ruce s děvečkami večer do domu vkročila, vyskočila mladá selka, vzteklá jako drak, z kuchyně, osopila se na Marii nejhrubějšími slovy a žádala na ní plátno.

Zdvořile a pokojně pravila Marie, že nemůže mít plátno žádným způsobem, poněvadž byla celý den při senování, jakž to všickni domácí vědí. Mezi tím, co selka vařila, mohl prý snadno nějaký cizí člověk plátno vzíti.

A tak se to v skutku také bylo stalo; selka však strašlivě křičela: „Ty zlodějko! Myslíš snad, že to nevím, kteraks prsten ukradla a sotvas meči katovskému unikla? Hned se mi klid z domu, pod střechou mou není místa pro takovou slotu!“

Mladý sedlák řekl: „Nevyháněj ji tak na noc! Slunce již zašlo! Nech ji s námi předce ještě povečeřet, a nech ji tu aspoň ještě přes noc, když nám v tom parnu celý den venku pracovala.“

„Ani hodiny!“ soptila vzteklá žena „a ty

drž hubu, sic půjdu pro hořící poleno do kuchyně a zacpu ti jím tlamu.“

Muž viděl, žeby domlouváním věc tu jen ještě zhoršil a mlčel tedy. Marie však nevracela nadávky ty; složila těch několik věcí, které měla, do bílého šátku, v němž ovšemf dost místa měly, vzala uzlíček pod paždí, děkovala plačky za všecko dobré co užila na Jedlině, ujišťovala ještě jednou, že je nevinná a prosila jen za dovolení, rozloučiti se s hodnými, starými lidmi.

„Rozluč se s nimi“ zvolala selka uštěpačně „a vezmeš si ty dva šedivce hned s sebou, bude mi to ještě milejší. Smrt, jak se mi zdá, nebude mít ještě dlouho chuti, přijít si pro ně.“

Oba starci slyšeli již ten povyk a oba plakali. Těšili však Marii, jak jen mohli a darovali jí na cestu všechny peníze, které právě měli; bylo to několik zlatých.

„Jdi, dobré dítě“ pravili „a Bůh tě provázej. Požehnání otce tvého je poklad, pro tebe dobře uložený, který bude ještě objeven v pravý čas. Vzpomeň na nás, zajisté ti bude ještě dobře na zemi.“

S uzlíčkem pod paždím kráčela Marie v soumraku po úzké stezce vzhůru po lesnatém pahorku. Chtěla otcův hrob ještě jednou navštívit. Když vyšla z lesa zvonilo ve vsi právě klekání, a než došla na hřbitov bylo již temno. Ona však se nebála, choditi v noci mezi hroby.

Šla k hrobu otcovu a plakala tak, že se jí

valila slza za slzou. Úplněk svítil právě mezi těmi černými smrčkami, a osvětcoval svým bledým stříbrolesklým světlem růže na hrobě i košíček s květinami, který tu ještě stál. Večerní větřík šuměl zticha mezi větvemi smrčími, a sem tam pohyboval některým lupínkem keře růžového na hrobě. Ostatně bylo všecko ticho, jak to bývá mezi hroby.

„Ty dobrý otče“ pravila Marie „ach, kýž bys byl ještě živ, aby si tvá Marie bídu svou tobě postěžovat mohla! Avšak dobře to je a já děkuji za to Bohu, že jsi se nedočkal této nové strasti! Tobě je teď dobře a žádná bolest netkne se tebe více. O, kýž jsem u tebe! Ach tak nešťastná jako teď, nebyla jsem ještě nikdy ve svém živobytí! Tenkrát, když svítil měsíček skrze železnou mříž do mého žaláře, byls aspoň ty živ, předražený otče, teď ale svítí na tvůj hrob! Tenkrát když jsem byla vyhnána ze svého milého domova, měla jsem předc ještě tebe o, věrného to ochrance a přítele! Teď ale nemám docela nikoho; chudá, opuštěná, zlým podezřením obtížena, všude cizá, jsem samotinká na světě a nemám nikde domova. I z toho jediného místečka na světě, které mi zbývá, jsem vyhnána; i nejposlednější útěcha, vyplakati se někdy ne tvém hrobě, je mi odejmuta.“

Poznovu dala se do pláče.

„O nejmilostivější Bože!“ zvolala pak a padla na kolena „nejsvětější Otče nebeský, o pohle-

dni s trůnu svého na opuštěného sirotka, který
úpí na hrobě otcovu a smilůj se nade mnou!
Kde je nouze nejvyšší, bývá pomoc Tvoje nej-
bližší. Hoře mé nemůže být zajisté vyšší a srd-
ce mé div mi nepukne. Ach, okaž mi, že není
rámě Tvé zkráceno, oslav dobrotu svou na mně,
neopouštěj mne, vždyť nemám nikoho více než
Tebe! Vezmi mě k sobě, tam, kde jsou moji
dobří rodičové, anebo mi pošli jenom krůpěj po-
těchy v mé umírající srdce! Vždyť usychající
květinky, které na palčivém vedru slunečním přes
den uvadly a zemdlely, necháváš se opět zotaviti
teď v chladném světle měsíčním, a občerstvuješ je
hojně chladivou rosou! O smilůj, smilůj se nade
mnou!“

I dala se znovu do usedavého pláče.

„Co si mám dnes ještě počítí?“ pravila za
chvilku „a kam mám ještě jíti? Ach já si ne-
důvěřuji poprositi v některém domě za nocleh
tak pozdě. Kdybych pověděla, proč jsem vy-
hnána, snad by mě nepustili nikde ani přes
práh.“

Ohlížela se. U zdi hřbitovní, zrovna vedle
hrobu otcova ležel starý mechovitý kámen hro-
bový. Poněvadž nápis na něm již dávno zašel
a on ležel v cestě, položili ho ke zdi a lidé na
něm sedávali.

„Na tento kámen sednu“ pravila „a zůstanu
u hrobu otce svého. Snad jsem zde naposledy
a ten milovaný hrob nespatřím již nikdy ve

svém živobytí. Zjutra přede dnem půjdu ve jme-
nu Páně dale, kamkoli mě dovede ruka Boží !“

Částka patnáctá.

Pomoc s hůry.

Marie sedla na kámen u zdi v temném stí-
nu převislých větví smrčích, a ovinula si hlavu
šátkem, který byl již od pláče celý mokrý. My-
sl její byla celá pohnutá a ona se modlila tak
vroucně, tak vřele, že by to nedovedla žádná
ústa tak vypověditi.

„O Bože“ vzdychla z hluboka „což nemáš
anděla, který by mi cestu okázal, kam se mám
obrátit ?“

Tu se jí zdálo náhle, jakoby líbezný hlas
důvěrně jmeno její vyřknul: Slyšelať slova :
Marie ! Marie !

Ona pozvedla oči a ulekla se velice. Jasná
postava, sličná a štíhlá jako anděl nebeský s
očima, nebeskou přívětivostí se lesknucíma, s lí-
cema, uzardělýma nejútlejší barvou, krásněji než-
li květ broskvový, hlavu a ramena majíc ovinuta
zlatými kadeřemi, v dlouhých šatech co sníh bí-
lých, tato bytost stála docela jasně a zřetelně jako
proslavena v plném svitu měsíčním před ní.

Marie se ulekla, klesla na kolena a třesoucí se zvolala : O Bože co to vidím ! Anděla nebeského, který mi přichází ku pomoci ?

„Milá Marie“ pravil přívětivě dívčí hlas „nejsem anděl s nebe, jsem člověk jako ty ; avšak přicházím předce pomoci tobě. Bůh vyslyšel nábožnou modlitbu tvou. Jen pak se na mne řádně podívej ; což mne již neznáš ?“

„Bože na nebesích !“ zvolala Marie „ano vy to jste, hraběnka Amálie ! O jak sem přicházíte milostivá slečno, sem, na toto hrůzyplné místo, v tuto noční hodinu, tolik mil od vašeho domova ?“

Hraběnka Marii se země útle zdvihla, obejmula ji vroucně, políbila ji slzíc a pravila :

„Milá, dobrá Marie ! učinili jsme ti velkou křivdu ! Radost, kterou jsi mi udělala jednou tím hezkým košíčkem co stojí tuto na hrobě otce tvého, špatně ti byla odměněna. Nevinnost tvá však je odkryta. O, můžešli pak nám, můžešli odpustiti mým rodičům a mně ? Hleď, všechno, pokud ještě možno bude, zas napravíme ! Odpusť nám, milá Marie !“

Plačíc pravila Marie : „Nemluvtež tak, milostivá slečno. V oněch okolnostech jednali jste na nás ještě velmi šetrně. O, nikdy mi nepřišlo na mysl, míti záští proti vám. S vděčností vzpomínala jsem vždycky na vaši dobrotu. Co mě bolelo, to bylo pouze to, že jste vy šlechetná hraběnko a drazí rodičové vaši mne za špatnou a nevďěčnou osobu považovati musili. Nepřála

jsem si nic toužebněji, než abyste mou nevinost někdy ještě poznali, a toto přání Bůh teď vyplnil. Čest a sláva budiž Jemu!“

Slečna držela Marii dlouho ještě v objetí a kropila tvář její slzami. Pak pohledla na hrob u svých nohou, sepnula ruce a zvolala s vroucí žalostí:

„O ty milý, dobrý muži, jehožto tělo zde v zemi práchniví a jehož jsem od svého nejouhlejšího dětinství milovala, kterýs dělal ještě košík na kolébku, v které jsem co dítě ležívala, jenž jsi mi na poslední dar k mému svátku košíček zhotovil, který tuto na hrobě stojí, o kýmž bys byl ještě živ, abych tvář tvou ještě spatřila a tě za urážku, kterou jsme ti učinili, odprosila! Ach Bože, kdybychme byli jednali s větší rozvahou, kdybychme byli měli víc důvěry v tvou, tak dlouho osvědčenou věrnost, tedy by tu nepráchnivělo tělo tvé, ty poctivý, starý sluho; snad bys byl dokonce ještě živ a krácel bys mezi námi! Ach odpusť nám; hle, slibuji zde na tvém hrobě ve jmenu rodičů svých: Co již nemůžeme tobě nahraditi, nahradíme dvojnásob tvojí dceři! Ach odpusť, odpusť nám!“

„O milostivá slečno! zvolala Marie, otec můj neměl nikdy ani nejmenší trpkosti ku své milostivé vrchnosti. Každodenně modlíval se za vašnost ráno i večer tak jak tomu byl zvyklý již z Dubova. Žehnal vás ještě umíraje. „Marie“ pravil nedlouho před skonáním „pevně vě-

řím, že pozná jednou ještě naše milostivá vrchnost nevinnost tvou a že tě nazpět povolá z tvého vyhnanství. Ubezpeč pak šlechtného pana hraběte a dobrotivou paní hraběnkou i andělskou Amálii, kterou jsem dokud byla dítětem často na rukou nosil, ubezpeč je, že bylo k nim srdce mé plno uctivosti, lásky a vděčnosti, až do posledního uhození. — To zajisté jsou slova jeho, milostivá slečno.“

Dobrá slečna plakala ještě víc. Konečně pravila; „Pojď Marie, sedni si tuto vedle mě na kámen. Nemohu se ještě odloučiti od tohoto hrobu. Tak utěšeně je mi tu, jako ve svatyni Páně, a požehnání otce tvého vznáší se tu nad námi!“

Částka šestnáctá.

Kterak přišla hraběnka Amalie na hřbitov.

„Bůh je s tebou, milá Marie, to je docela patrné!“ pravila slečna, když byla s Marií na kámen sedla a ramenem svým ji ovinula. On mě sem přivedl zázračně, aby ti pomohl. Jak se to sběhlo, to ti musím nejdříve pověditi. Stalo se to docela prostě a přirozeně, a předce tak zázračně a božsky krásně.“

Od té doby, co se tvá nevinnost objevila, neměla jsem již pokoje. Ty a otec tvůj leželi jste mi pořád na mysli. Věř mi Marie, že jsem pro vás prolila mnohou slzu. Rodičové moji dali po vás všude pátrati; nemohli jsme se však o vás nikdy ničeho dověditi.

Před třemi dny tedy přišla jsem s otcem a s matkou na královský lovecký zámek, který leží tamto u lesa nedaleko vesnice. Již asi dvacet let nikdo tam nebyl návštěvou a jen jediný myslivec tam přebývá. Otec můj, který, jak víš nejvyšším královským lovčím je, má tu právě vyrovnati nějakou rozepři stran hranic královských lesů. Celý dnešní den byl v lese s dvěma cizími pány, kteří sem byli přišli v tétéž záležitosti. Matka moje musila s manželkami těchto pánů a se slečnou jedné z nich v karty hráti. Já byla ráda, že mne při tom nebylo potřeba, nejsemť milovnicí takové zábavy.

Dnešní večer po tom parném dnu byl tak krásný, chladounký a příjemný; slunce tak líbezně zapadalo, lesy vůkolní, plny temných jehličin střídavě s malebnými skalinami poskytovaly mi tak nového pohledu a líbily se mi tak velice, že jsem si vyprosila dovolení, podívat se ještě trochu na tu krajinu. Dcera myslivcova provázela mě.

Šly jsme vesnicí; vrata na hřbitov byla otevřena. Náhrobky byly zlatými paprsky zapadajícího slunce osvětleny. Jaktě živa čítala jsem

ráda již od dětinství nápisy a verše na náhrob-
cích. Vždycky mě to velice pohnulo čtoucí, kte-
rak tuto mládenec nebo panna v nejpěknějším
květu života zemřeli a cítila jsem jakousi tru-
chlivou radost, když jsem shledala, kterak zas tu-
to manžel neb manželka hodně vysokého věku
dosáhly.

Také verše, ačkoli se mi častěji zdávalo, že
jsou spíše dobře míněny než dělány, vzbuzovaly
ve mně předce mnohý ušlechtilý cit a vždycky
jsem vzala s sebou ze hřbitova několik dobrých
myšlének a předsevzetí na cestu.

Šly jsme tedy na hřbitov. Když jsem sko-
ro všecky nápisy přehledla, pravila mi dcera my-
slivcova: „Teď okážu vašnostem ještě něco vel-
mi krásného: hrob chudého člověka, na němž si-
ce není náhrobku ani nápisu, avšak ho umí dě-
tinská láska dceřina velmi pěkně okrašlovati.
Račte se podívati na ten květoucí růžový keř
tamhle v tom koutě, v stínu tmavých smrčín a
na pěkný košíček s květinami na hrobě.“

Já tam šla a jako zkamenělá jsem se zara-
zila. Hned na první pohled poznala jsem koší-
ček, na který jsem se zajisté mnoho setkrát od
vypuzení svého z Dubova upomněla. Dívala
jsem se na něj bystřeji; on to byl v pravdě, a
kdybych byla ještě pochybovati mohla, bylyby
mi začáteční písmena mého jména a erb rodu
mého všechnu pochybnost odejmuly.

Ptala jsem se po tobě a po tvém otci.

Dcera myslivcova povídala mi o vašem přebývání na Jedlině, o poslední nemoci otce tvého, o zármutku tvém nad jeho smrtí. Pospíšila jsem k panu faráři, v němžto jsem seznala velmi cti-hodného duchovního. On všecko potvrdil a vypravoval mi mnoho, mnoho dobrého o vás. Chtěla jsem jít bez prodlení do Jedliny. Avšak při vypravování šlechetného duchovního uteklo tolik času, že byla již noc.

„Co mám dělat?“ pravila jsem „dnes je ovšem pozdě na cestu do toho statku, a zejtra časně ráno odjedeme.“

Pan farář poslal pro učitele a řekl mu, aby šel bez meškání na Jedlinu a přivedl tě s sebou na faru.

„Tu chudobnou, cizí dívku, Marii?“ pravil učitel. „To nepotřebuju pro ni tak daleko jít. Ona je právě zas u hrobu svého otce a pláče tam a naříká. Ach to ubohé dítě! Jestli jenom smutkem do nějaké duševní nemoci neupadne. Když jsem po klekání ještě hodiny na věži opravoval, aby šly aspoň tak dlouho, dokud zde bude milostivá vrchnost, viděl jsem ji okenkem na věži. Pan farář mě chtěl vyprovoditi ku hrobu otce tvého. Já však jsem ho prosila, aby mě nechal jít k tobě samotnou, abych tě mohla přivítati bez svědků a docela dle srdce svého; předce však jsem ho úsilně prosila, aby šel k mým rodičům a aby jim pověděl, kde jsem a připravil je na tvůj příchod.“

Odtud tedy, milá Marie, přišlo to, že jsem se ti tak neočekávaně objevila. A tak nás košíček s květinami z dopuštění Božského zase zde na hrobě nebožtíka otce tvého svedl.

„Tak jest“ přisvědčila Marie, ruce sepnouc a vděčně se k nebi dívajíc „Bůh to tak řídil. On se smiloval nad mými slzami a nad mou nesmírnou opuštěností. O jak dobrotivý a laskavý je ke mně! Říká se ovšem, že nesesílá Bůh již andělů, aby pomáhali sklíčeným, já však vím teď ze zkušenosti, že posílá ještě anděle, ušlechtilé duše, plny citelnosti a lásky k bližnímu, kteří se přičinlivě ujímají utištěných a zarmoucených, jako slečna Amálie. Ano, Bůh řídí jejich kročeje a vodí je v ta místa, kde přítomnost jejich blaží a útěchu přináší, jako zjevení andělské.“

Amálie pravila na to: „Ještě něco musím ti pověditi, milá přítelkyně, co mě v tomto příběhu zvláště pohnulo a vzbudilo ve mně posvátnou hrůzu nad svatou božskou spravedlností, která osudy naše často řídí, aniž si toho kdo všímá. Hleď! Jitka, největší tvá nepřítelkyně na světě, nemyslila na nic jiného, nežli na to, jak by tě vytlačila ze srdce mého, by se na místě svém hodně pevně usadila. Z té příčiny vymyslila tu zlomyslnou lež a zdálo se jí, že její zlý úmysl docela se podařil. Avšak později, jak to ještě uslyšíš, byla právě ta lež příčinou, že přišla o naši důvěru a o místo své na vždycky a ty žes byla srdcím našim vždy dražší. Ona tě

hleděla na vždy ode mne odloučiti, ona se již radovala z tvého doživotného vyhnanství; v nejvyšším návalu zlomyslnosti a radosti své nad neštěstím tvým hodila ti košíček s útržným výsměchem k noho um; avšak zrovna ten zlý čin byl později příčinou, že jsme se na vždy shledali. Byltě to právě tento košíček zde, jenž mi tvůj tajný příbytek objevil. Je a zůstane to předce pravda, že nám nemůže žádný nepřítel uškoditi, jestli jinak Boha milujeme, že Bůh všecko zlé, které nám zlí lidé kdekoliv učiniti mohou, konečně předce k našemu dobrému řídí, a že tak naši nejhorší nepřátele při všem, cokoli nám na zkázu vymysleti a vyvesti mohou, konečně vždy jenom na našem štěstí pracují. Přísloví: „Blaho jde z nepřátel!“ platí i tuto.“

„Teď ale musíš i ty mi vypravovati“ pravila slečna dále, „kterak jsi ty, hodné dítě, tak pozdě ještě sem ku hrobu přišla, a proč jsi právě teď zas tak žalostně plakala?“

Marie vypravovala, s jakou potupou ji z Jedliny vyhnali a dobrá slečna užasla znova.

„V skutku?“ zvolala „Bůh to tak řídil, že jsem právě v tom okamžení musila sem přijíti, když jsi byla nejsmutnější, a tak bolestně a s tak vřelými slzami jsi k Němu za pomoc volala. Zároveň vidíš tu nové, nápadné potvrzení slov mých, že obrací Bůh zlé, které nám zlomyslní lidé činí, k našemu prospěchu. Zlá selka vyhnala tě z domu a myslila, že tě udělá ne-

šťastnou; avšak proti své vůli přivedla tě do náručí mého a mých dobrých rodičů, kteřížto se oba přičiní, aby tě šťastnou učinili.“

„Teď ale“ doložila slečna „je čas, abychme šly. Rodičové moji čekají na mne. Pojď tedy, milá Marie; nepustím tě již od sebe a zejtra pojeděš s námi.“

Marie, která s bolestí na to myslila, že sem již snad nikdy až do smrti nepřijde, rozloučila se plačky s milovaným hrobem, a sotva se od něho odtrhla.

Hraběnka vzala ji konečně útle za ruku a pravila: „Pojď, pojď milá Marie a vezmi košíček s sebou, tak budeš mít aspoň ustavičnou památku na svého nebožtíka otce. Místo košíčku, jímžto dětinská láska tvá hrob jeho ozdobila, postavíme mu trvalejší pomník, budeš mít z něho jistotně radost. Pojď, ty jsi zajisté žádostiva, dovědít se příběh s prstenem; po cestě budu ti ho vypravovat.“

Konečně šly ruku v ruce při jemném světle měsíčním k starému zámku.

Částka sedmnáctá.

Prsten opět nalezený.

Cesta na zámek vedla dlouhou temnou alejí z vysokých, prastarých lip. Když Amalie a Marie s pohnutou myslí kousek cesty mlčky byly přešly, jala se slečna takto mluvit:

„Teď ale musím ti vypravovat příběh, jak přišel prsten zase na světlo.“

„Tohoto leta jeli jsme mnohem dříve z hlavního města do Dubova, a to hned v první příjemné dny březnové, poněvadž toho bylo potřeba skrze záležitosti otcovy. Sotva že jsme tam byly, uhodilo zase špatné počasí a zvláště jednu noc byla hrozná bouřka s deštěm.

Znalas tu nesmírně velkou hrušku v naší zámecké zahradě v Dubově. Byla již velmi stará a nesla málo ovoce. Bouřlivý vítr nahnul ji té noci tak silně, že hrozila vyvrácením. Otec tedy rozkázal, aby byla skácena. Všecka čeládka musila pomáhati, by strom ten tak opatrně skácen byl, aby neuškodil ostatním stromům. Otec, matka, my děti a vůbec každý ze zámku šel na zahradu a díval se.

Když se strom s velkým lomozem skácel, skočili moji dva malí bratři hnedky na kavčí

hnízdo, které bylo na stromě a již dlouho zvědavost jejich mladickou lákalo.

Prohlíželi je s velkou pozorností. „Ai, co to?“ zvolal mladší bratr Arnošt „podívej se, Karličku, co se to tu mezi těmi, pevně spletenými, pruty tak krásně třpytí?“

„Vždyť se to stkví jako zlato a drahý kámen!“ zvolal Karel.

Jitka tam zvědavě koukla a vzkřikla. „O Ježíši! — prsten!“ a zbledla na smrt.

Chlapci vypletli prsten mezi proutím a s velkým jásotem přinesli ho matince.

„V skutku, on to je!“ zvolala matka a hned připojila: „O ty dobrý, poctivý Jakube! o ty nebohá Marie, jak velkou křivdu učinili jsme vám! Je mi to sice milo, že se našel prsten, ještě milejší však bude mi, jestli nalezneme zas Marii a Jakuba. S radostí obětuji ten prsten, abych napravila křivdu, kterou jsme jim udělali!“

„Jak ale pro všechno na světě?“ ptala jsem se „přichází ten prsten tam nahoru do hnízda na nejvyšším vršku stromovém?“

„To povím hned!“ zvolal horlivě starý myslivec Antonín, jenž měl plné oči radostných slzí proto, že byla nevinność vaše objevena. „Jisto je, že tam nemohl ani starý zahradník Jakub, ani dcera jeho Marie prsten ukryti. Vždyť je strom příliš vysoký, než aby mohli jeho vrchole dostoupiti. Také by se jim bylo nenechalo k tomu času. Neboť sotva že se Marie ze zámku

domů vrátila, byla hned odvedena do žaláře i s otcem. Avšak ti černí ptáci, kteří se hnízdili na stromě, ty kavky milují všechno, co se blyští, a kdekoli něco takového lapiti mohou, odnesou to hnedky do hnízda. Takový pták uzmul tento prsten a odnesl ho do hnízda. To je docela jisto. Mně je jen to divno, že jsem já, jakožto starý myslivec, dříve již na tu myšlénku nepřišel, žeby byli mohli ptáci ten prsten ukrást. Avšak byla to jedenkrát vůle Boží, aby přišlo tak velké utrpení na mého starého přítele Jakuba a dceru jeho Marii.“

Matka má řekla na to: „Máte docela pravdu Antoníne, a teď najednou je mi celý ten příběh jasný. Pamatuji se velmi dobře, že lítávali ptáci s té vysoké hrušky někdy na okno, že byla okna právě tenkrát otevřena, když se prsten ztratil, že stál stoleček, na němž ležel prsten, zrovna vedle okna, a že jsem zastrčila dvéře svého pokoje a pak jsem šla do vedlejšího pokoje, kdež jsem se dlouhou chvíli zdržela. Beze vší pochyby uviděl nějaký takový zlodějský pták svýma bystrýma očima prsten se stromu a mezi tím, co jsem byla ve vedlejším pokoji, odnesl ho v zobáku, aniž si ho kdo všimnul.“

Otec můj se velice leknul a zhrozil se, když tak nenadále úplné jistoty nabyl, že byla ty nevinně odsouzena a otec tvůj též.

„V duši mě to bolí“ pravil „že jsme udělali těm dobrým lidem tak velkou křivdu a jediná

útěcha má je to, že se to nestalo ze zlé vůle, nýbrž z nevědomosti a z omýlení. Neuložím však pokojně hlavy své, dokud nebudou ti poctiví lidé nalezeni, dokud jim nebude odňatá čest jejich zas navrácena, a učiněná křivda zas nahrazena.“

Nato šel otec můj na Jítku, kterážto bledá, na celém těle se chvějící, jako bídná hříšnice stála mezi tolika veselými tvářemi, jež bylo viděti vůkol nás.

„Ty úskočný, podvodný hade“ pravil otec „jak ses mohla opovážiti, tak hrozně obelhati pány své i soud, a svěsti je k takové, do nebe volající nespravedlnosti? Jaks to mohla přenesti přes srdce, vrhnouti do tak hrozného neštěstí starého, poctivého člověka a nebohé jeho nevinné dítě?“

„Chopte se jí“ velel oběma soudním sluhům, kteřížto při kácení hrušky pomáhali a jakožto dva jestřábové k Jítce se již blížili, majíce oči na otce upřené, aby slyšeli rozkazy jeho. S velkou přísností pravil dále: „Těmitéž řetězy spoutejte ji, jimiž byla spoutána Marie; do téhož vězení uvrhněte ji, v němž se trápila Marie. Mrskejte ji tak, jak byla Marie nevinně mrskána: všecko, co si na penězích a na šatstvu uspořila vezme se jí, aby to bylo snad jednou náhradou těm bezprávně oloupeným lidem; jak je a jak stojí vyvede ji přes hranice tentýž sluha zde, který vyvedl Marii.“

Všickni přítomní ztrnuli nad těmito slovy a stáli tiše celí zbledlí. Ještě nikdy neviděla jsem otce tak rozhorleného a neslyšela jsem ho mluvit s takovým roznícením.

Dlouho nemluvil nikdo ani slova; konečně však pronášeli lidé své city a myšlenky.

„Dobře se ti stává,“ pravil jeden sluha úřední, chopiv Jítka za ruku, „kdo jiným jámu kopá, sám do ní konečně padá.“

„To má člověk ze lži a podvodu“ pravil druhý, bera ji za druhou ruku. „O, průpovídka: „Nic není tak tajno, by nebylo zjevno,“ vyplňuje se vždycky.“

Kuchařka však řekla: „Zlost na Marii skrz ty krásné šaty zavedla lehkovážnou Jítka nejdříve ku lhaní a pak nemohla již couvnouti, aby se sama neprozradila co nectná lhářka. Protož je docela pravdivé přísloví, kteréž dí: „Podáš-li ďáblu prst, bude tě mít snadno celého na věky.“

„Inu“ prohodil kočí, který strom podtínal a sekeru ještě na ramenu měl „doufejme, že se aspoň teď ještě polepší; jinak by se jí vedlo na onom světě ovšem ještě mnohem hůř. Strom, který nenese dobré ovoce“ doložil a napřáhn. sekeru „má být vymýtěn a do ohně vržen.“

Novina, že se prsten zas našel, rozšířila se hned po celém Dubově a se všech stran sběhlo se mnoho lidí, tak že se tlačil okolo nás brzy zastup lidstva. Tu přišel do zahrady také náš vrchní, který Marii odsoudil, ohlásil mu byl ak-

tuár bez meškání, že se našel prsten; bylť sám při tom.

Ani si to nemůžeš představit, milá Marie, kterak se příběh ten dobrého vrchního dotknul. Neboť, jakkoli přísně s tebou nakládal, je předce zajisté správný muž, který po celý svůj život s neporušenou věrností práva a spravedlnosti se přidržel.

„Polovici svého jmění, ano celé jmění bych za to dal“ zvolal hlasem tak měkkým, že nám vniknul všem do srdce „kdyby se mi byl tento příběh nepříhodil; neboť nevinného člověka křivě odsouditi, je hrozná věc.“

Na to se ohlednul kolem u prostřed shromážděného lidu a zvolal slavným, povýšeným hlasem: „Bůh jediný je soudce, který se nikdy nemýlí a nikdo Jej klamati nemůže. On, Všemoudcí, jediný věděl, jak se prsten ztratil a Jemu jen bylo povědomo místo, kde byl posud ukrytý. Lidští soudcové mýlí se snadno z krátkozrakosti a zde na zemi podlehá bohužel nezřídka nevinnost, nepravost však vítězí.

Avšak tentokrát objevil Bůh, Soudce v tajnosti, který jednou všecko dobré odmění a všecko zlé potrestá, již zde na zemi nařknutou nevinnost a skrytou zlomyslnost.

A patřte a poznejte nyní, jak zázračně se všecko dle svaté vůle Jeho k tomu cíli a konci díti musilo. Strašlivý vích, který minulé noci celým zámekem potřásl, že jsme se všickni až strachovali, musil starý strom nachýliti, že hrozil

vyvrácením; prudký liják musil hnízdo vyprati, aby prsten hnedky jasně do očí se třpytil; milostivá vrchnost musila být právě na zámku a řízením Božím i při kácení stromu; veselí, nevinní chlapečkové, mladá hrabátka, jimž ani napadnouti nemohlo, aby nález tajili, musili první prsten spatřiti — i Jítka, falešný ten svědek, musila být první, která Mariinu nevinnost pronikavým vzkřiknutím takorča sama provolala.

Takové zázračné příběhy přihodily se již častěji. Bůh, kterýž teprva na onom světě všechny staré soudy ještě jednou předevezme a každému právo jeho dle pravdy přisoudí — buď k životu nebo k smrti — On dopouští, aby se časem předce již zde na světě něco takového stalo, by lidé pohledli k Němu, velkému Soudci na výso-
sti, jehož nikdo oklamati nemůže, a aby při mnohých těch nespravedlnostech, které se páchají zde na zemi, nepozbyli víry na věčnou spravedlnost, která vše řídí a vše odplacuje.“

Tak mluvil vrchní s velkým důrazem; lidé ho velmi pozorně poslouchali, dali mu za pravdu, a zamyšlení se rozcházeli. A to je milá Marie ten příběh, jak se prsten zas našel.

Při tomto vypravování přišla Amalie s Marií až ku bráně starého zámku.

Částka osmnáctá.

Jak napravují šlechtní lidé křivdu.

Hrabě, hraběnka a ostatní páni shromáždili se zatím ve velkém sále zámeckém, jenž byl dle starožitného způsobu velmi skvostně ozdoben. Všecky stěny jeho byly potaženy vzácnými čalouny, do kterých byly velmi uměle vetkány celé honby s myslivci, skoňmi a psy, sjeleny a divokými kanci.

Vzdor velkému stáří byly barvy ještě velmi jasné a živé, a kdokoli do sálu vkročil, zvláště večer, když hořelo množství svící na visutých svícnech z křišťálového skla, ten myslil, že přichází do lesa.

Ctihodný pan farář byl přišel již dávno do sálu a celá společnost poslouchala s velkým účastenstvím vypravování jeho o Marii a Jakubovi. Příběh tohoto nábožného kmeta vypravoval tak srdečně a citelně, o šlechtném smýšlení a celém chování toho dobrého muže za přebývání jeho na Jedlině vyličil tak pohnutlivý, pěkný obraz, nezvratnou úctivost a lásku toho starého služebníka k vrchnosti, která prý jenom přepodivnými a nepochopitelnými okolnostmi přinucena byla, míti jej a dceru jeho za zločince, to naznačil tak obzvláště jasně, a vypravoval o nevý-

slovné lásce Mariině k otci, o dětinské pečlivosti o něho, o její neunavené přičinlivosti, nábožnosti, trpělivosti a poníženosti tolik krásných příkladů, že stály všem, kdo ho poslouchal, slze v očích; šlechetná však paní hraběnka, Amaliina matka, nemohla se déle zdržeti a plakala hodně od srdce. —

V tom okamžení vstoupila mladá hraběnka do jasně osvětleného sálu, jednou rukou držíc Marii, druhou košíček. Všickni spěchali proti Marii, všickni ji obsypávali nejprívětivějším pozdravováním.

Hrabě ji vzal laskavě za ruku a pravil: „Ubohé, dobré dítě! Jak jsi bledá a vychřadlá! Naše nemoudré jednání je příčinou, že líce tvé tak vybledly a na tvém mladistvém, hladkém čele tak záhy vrásky se vyryly. Odpusť nám! Všecko učiníme, aby zašlé růže tvých tváří opět rozkvětly. Vyhnali jsme tě z otcovského příbytku tvého; avšak od nynějška bude patřiti tobě. Hle! ten malý, úhledný dům v Dubově a pěknou tu zahradu u něho, kterouž měl otec tvůj toliko k užívání, dávám ti tuto, a tajemník můj napíše ještě dnes darovací list a Amalie ti jej odevzdá.“

Paní hraběnka políbila Marii, obejmula ji a jmenovala ji dcerou svou.

Jiskřící ten prsten, skrze nějž Marie tolik trpěti musila, a který byla hraběnka před chvílkou, než Marie sem přišla ze skřínky na

zlatu vyndala a na prst vstrčila, stáhla teď s prstu a pravila:

„Hle milé dítě! Nevinnost a ctnost tvá je ovšem skvostnější klenot, nežli ten velký, jasný diamant u prostřed prstenu tohoto. Ačkoli tedy bohatější na lepší klenoty, tedy nepohrdej předce tímto drahým kamenem jakožto malou náhradou za křivdu, která se ti stala, a na zaručení mojí v pravdě mateřské laskavosti k tobě. Ješto prsten tento budoucí tvou svadební ozdobou býti nemůže, tedy bude ustanovený na tvé budoucí věno. Až se přiblíží čas, kdežto budeš mít věna zapotřebí, vyplatím ten prsten zase v úplné jeho ceně!“

Po těch slovech vstrčila hraběnka prsten Marii na prst.

Marie prolévala nejsladší slze tak jako nedávno před tím nejtrpčejší cedila; byla jako pomátená tolika dobrotivostí a div pod ní nesklela, jako pod těžkým břemenem. Nemohla mluvit, musila jen plakat a nechtěla drahocenný prsten vzít.

Jeden z těch dvou cizích pánů řekl: „Jen vezmi, nebohé dítě, co ti štědrá velkomyslnost podává. Ctihodného pana hraběte a milostivou paní hraběnkou požehnal Bůh velkým bohatstvím; on jim ale také dal velké srdce, aby těchto statkův nejlepším způsobem užili, a to platí ještě víc!“

„O nikoli!“ odpírala hraběnka „pochlebujete nám pane barone. Toto není velkomyslný skutek. Dali jsme světu příklad křiklavé nesprave-

dlnosti, na kterouž do smrti s bolestí a studem vzpomínati budu; k našemu upokojení je to nevyhnutelně potřebno, abychme zpáchanou křivdu aspoň poněkud zase napravili. Na nějakou zásluhu nemáme při tom práva, vyplňujemeť pouze spravedlivou povinnost.“

Skromná, ponížená Marie stála tu a držela prsten, který zase byla stáhla, v třesoucí se ruce, a dívala se uslzenýma očima na pana faráře, jako by se ho chtěla ptáti, co má dělat.

Ctihodný duchovní pravil: „Ano Marie, musíš si podržeti prsten. Pan hrabě i paní hraběnka jsou příliš ušlechtilého smýšlení, než aby ho vzali zas nazpátek. Ješto příběh tento neobyčejným příkladem jest, kterak podezření, které se zdá být úplnou jistotou, předce klamati může; tedy nech i ty, milá dcero, příběh ten býti neobyčejným příkladem toho, kterak šlechetní lidé přenáhlenost svou krásně a slavně napravují.“

Hleď, dobré dítě, Bůh ti odměňuje dětinskou lásku k otci; neboť kdo rodiče své upřímně ctí, tomu bude zde dobře na zemi, dle přípovědi Páně. Bůh používá dobrotivé ruky pana hraběte a paní hraběnky, aby ti nahradil přestálá utrpení. Přijmi tedy velký dar tento vděčně a ješto jsi se v neštěstí tak trpělivě a tiše chovala a Bohu poručila, tedy ti nezbyvá teď již nic, leč aby ses i v štěstí též vděčně k Bohu a též tak dobromyslně a poníženě k lidem zachovala.“

Se slzami vděčnosti v očích vstřčila Marie

prsten na prst; nebyla však v stavu, slovy poděkovati.

Amálie, která vedle Marie stála, radovala se z toho velice, že rodičové její tak šlechetně jednali. V očích jejích skvěla se nejčistější laskavost k Marii. Pan farář, který na to často patřiti musil, jak nevrle se děti na to dívají, když rodiče jiným lidem dobrodiní prokazují, byl ušlechtilou dobrotivostí slečninou zvláště pohnutý. I pravil tedy: „Bůh odměniž panu hraběti a paní hraběnce šlechetnost jejich, a to, co činí tomuto chudobnému sirotku, odplatiž jim stonásobným poženáním na jejich vlastní, milostné dcerušce, která též tak smýšlí jako její rodičové. A on to také učiní, neboť cokoli obrátíme od svých časných statků k dobrému nešťastného bližního, to je samý zisk. Nejenom že nám to přináší odměnu již zde na zemi; ono je to také kapitálem, uloženým pro věčnost, který není již v nebezpečení ztracenu býti, a tam nám přinese jednou hojné odměny.“

Částka devatenáctá.

*Ještě jedna pamětihodná zpráva k tomuto
příběhu.*

Paní hraběnka kázala přinesti večeři, zvala pana faráře k tabuli a pravila, že musí Marie také s sebou večeřeti. Mezi modlitbou před jídlem, kterýžto krásný obyčej tenkrát i mezi vznešenými stavy všeobecně panoval, měla Marie zvláštní pohnutlivý pocit.

„Můj Bože!“ myslila si „jak velice bolelo mne to a jak málomyslná byla jsem, když mě z Jedliny po vykonané denní práci bez večeře vyhnali, a jak bych si byla mohla pomyslit, že se mi strojí večeře tutéž hodinu v tomto zámku mezi těmito šlechtnými lidmi. Jak velice děkuji Ti Otče můj nebeský za tvou laskavou pečlivost! Ach, odpusť mi malou mysl mou a dej mi svou milost, abych v důvěře v Tebe již nikdy nekle-
sala.“

Marie měla sednouti mezi paní hraběnkou a slečnu Amálii. Ona se zpěchovala s panenskou nesmělostí, sednouti na toto čestné místo. Avšak paní hraběnka řekla přívětivě: „Poněvadž jsme tebe, nikoli ztracenou, nýbrž zapuzenou dceru zase našli, tedy je záslušno, držeti radostné hody

a při tom patří vším právem tobě první místo.“ Pak vzala Marii za ruku a vedla ji na vykázané místo.

Při večeři nemluvílo se téměř o ničem jiném než o příběhu Mariinu. Hrabě byl sem vzal s sebou starého, poctivého myslivce Antonína, jakožto znalce lesnictví. Věrný ten sluha pomáhal vždycky posluhovati při jídle panstvu svému, spíš z libosti než z rozkazu. Tohoto večera stál však skoro pořád za seslí Mariinou a utíral si slzu za slzou z očí.

Vysoký jeho věk dal mu právo, zde onde také slovíčko pronesti. I pravil tedy jednou: „Vidíte panno Marie, že se přede vyplnilo, co jsem vám a otci vašemu tam v lese u mezníku řekl: „Že poctivost k slávě přijde a Bůh nikoho neopustí, kdo v Něho důvěřuje.“ Teď neschází nic, než aby se byl dočkal tohoto radostného dne také otec váš, starý, poctivý přítel mé mladosti! Ten dobrý Jakub! jak velice by se byl těšil, vida, že je dítě jeho, které mu bylo po smrti manželčině to nejmilejší na světě, za nevinné uznáno a tak uctěno! Mně to snad nevyjde ani z hlavy, že mu Bůh ještě těch několik měsíců přede ještě darovati mohl! Kdyby ho byl třeba i dnešního večera nechal radostí umřít, tedy bych se byl rád nějak do toho vpravil; kdyby se jen této radosti byl dočkal!“

„Chválím city vaše dobrý, starý muži“ pravil na to pan farář „dělají v skutku čest vašemu

srdci. Avšak nesmíme obmeziti pozornost svou jenom na tento vezdejší život, který je nejmenší, a mohu říci nebídnější díl našeho celého trvání. Tento svět je pouhá předsín jiného světa; život pozemský je pouhá příprava na jiný, lepší život v nebesích. Pozorujme jenom život nějakého člověka, nehledíce na budoucí jeho povolání, tedy musíme v něm uhoditi na věci, které se nesrovnávají s moudrostí, dobrotou a spravedlností Boží. Když ale zrak svůj k nebesům pozdvihneme, tu se nám objeví naděje, která nás musí upokojiti na de vším, co se nám zde na zemi zdá být závadné a nepravidelné.

Tak také je to s příběhem Jakubovým a Mariiným. Dobrému tomuto dítěti nahražuje se přestálé utrpení s nejšlechetnější velkomyslností. Starý, výborný otec však musil, umřít byv ze zvláštního dopuštění od ušlechtilé vrchnosti své křivě posuzován a do bídy vyhnán; ano, on musil milované dítě své zůstaviti v tomto světě v nejhlubší chudobě, což bylo otcovskému srdci jeho zajisté to nejkrutější. Kdyby tedy nebylo jiného života, musila by se nám zdáti taková nestejnost v nahražování přestálých utrpení jakožto křiklavá nespravedlnost, a musila by každé srdce lidské popuditi, jak to dobrý tento stařeček opravdu cítí.

Avšak, máme lepší život; jestiž — o blaze nám ubohým lidem! — jest nebe, kdežto krásný, velký účel všech našich utrpení teprva úplně dosažen

bude. A tam v nebesích budou otci Mariinu bolest a nezasloužená bída jeho krásněji a slavněji nahrazeny, nežli dceři jeho zde na zemi. Tam požívá teď čistějších radostí, ano největší blaženosti a slávy, proti níž ani stínem není tato skvostná a radostná hostina v tomto ozářeném sále.

Ano ještě více! Nevím to sice — avšak srdce mé praví mi to, a v mnohých případech zasluhuje srdce víc víry než hlava — srdce mi to praví, že nábožný ten kmet, jenž vzal své otcovské srdce s sebou do nebes, že má v tomto radostném večeru více účastenství, než si myslíme. Poněvadž vidím, jak velice všichni šlechtí páni hosté u této tabule pohnuti jsou, budu předce ještě něco povídati, cobyh byl snad v jiných okolnostech zamlčel.

Jednoho jitra přišel jsem k nemocnému Jakubovi. Jakkoli měl vždycky nejvyšší důvěru v prozřetelnost Páně, tedy se nemohl předce nikdy úplně ubrániti bolestné starosti o budoucí osud milované dcery své. Toho jitra však shledal jsem, že je celý blažený a veselý. Utěšeně se usmívaje podal mi ruku s postele a pravil: „Teď, velebný Pane, spadl mi i poslední kámen se srdce — starost o dceru; teď jsem docela spokojen. Tuto noc modlil jsem se tak vroucně, jako před tím ještě nikdy — a posvátné upokojení a nebeská útěcha naplnila srdce moje. Nábožně doufám, že je modlitba má vyslyšána. Pokojně zavru teď oči své — vímť, že přijde ještě nevinuost mé dcery na jevo,

a šlechtitný hrabě, že se o ni otcovsky postará, a výborná paní hraběnka že jí bude matkou.“

Tak mluvil nábožný ten kmet ráno po oné noci — a teď jsem zpozoroval teprv dnes večer s velkým žasnutím u večeře, že to byla právě ona noc, v kteréž bouřlivý vítr velký, starý strom v zámecké zahradě nahnul, a tak ukrytý diamant a Mariinu nevinnost na jevo přivedl. Tak byla nábožná modlitba jeho již tenkrát vyslyšána. A tak asi pokračoval proslavený duch nábožného kmeta v prosbách svých před trůnem Onoho, který řídí všecky osudy lidské a urychlil vysvobození svého nebohého dítěte, jehožto trápení již na nejvyšší stupeň vystouplo a připravil nám tento blažený, božsky krásný večer.

A jakž by měl on jediný nevědět nic o šťastném převratu osudu dceřina, an se jeho nejvíce týká? Pro mne aspoň je velmi utěšená ta myšlénka, že ví také tam, za hrobem, o štěstí vroucně milovaného dítěte svého, a že sdílí naše radosti. Budiž tomu však jakkoli, jisto zůstane, že ona noční modlitba nábožného kmeta a její vyslyšení na celý ten příběh nejkrásnější, nejlíbeznější světlo rozšiřuje a takřka korunou jej ozdobuje. Celý ten příběh okazuje se teď teprva v plném lesku, jakožto skutek božské prozřetelnosti.“

„Zajisté tu nejsme svedení z nenadání,“ pokračoval duchovní, „pouhá náhoda nepřipravila nám tuto hodinu krásného pohnutí a ušlechtilých citů. Dobrota Páně, svatá prozřetelnost Boží to je, která

mne, docela cizího člověka přivedla mezi tyto šlechtné lidi — abych vydal o ní svědectví, ješto mi umírající muž jednu okolnost svěřil, která nám poskytuje nahlédnutí do nejtajnějších hlubin tohoto příběhu.

Kýžby nám tato událost byla důkazem, že Bůh, kterýž vložil cit nejútlejší lásky v srdce všech otců a matek, že On miluje všecky lidi ještě neskončeně více a že se o ně pečlivěji stará, než se jen mohou otcové a matky na zemi o své děti starati. Kýž bychme všickni žili i umřeli v radostné víře, že pro nás tam na hoře velké otcovské srdce bije. Jestli víra tato jedinou naší utěchou v neštěstí a v smrti, proti nimž nemá nižádný stav bezpečnosti, proti nimž nemůže chrániti ani zlatá hvězda ani koruna.“

„To je též má víra, milý pane faráři!“ pravila paní hraběnka vstávajíc a ruku mu podávajíc. Všickni ostatní souhlasili a vstali též. „Již ale je hezky pozdě“ podotkla hraběnka „a ješto zejtra časně ráno odjedeme, odpočineme si ještě trochu — a rozloučíme se hned, abychme ty krásné city, které v nás pan farář vzbudil ničím nerozpýlili. Nemůžemeť zajisté den tento lépe skončiti.“ S vnitřním pohnutím rozešli se všickni.

Částka dvadcatá.

Návštěva na Jedlině.

Srozedněním následujícího jitra byli na zámku všickni plni práce, připraviti se k odjezdu, nejvíce však dbala slečna Amalie a ta cizí slečna o Marii.

Tato se nosila v Dubově tak, jak to bylo v obyčeji u děvčat panských služebníků; ješto však si za pobytu svého na Jedlině znenáhla nový oblek zjednati musila, nechtěla lepším krojem oči lidské na sebe tahnouti a nosila se skoro zrovna tak, jako selské dívky té krajiny.

Cizí slečna byla s Marií stejného věku a stejné výšky. Na přimluvu slečny Amalie darovala tedy Marii úplný, bez mála ještě nový a velmi pěkný oblek.

Marie se ostýchala, pěkný ten šat vzíti. Slečna Amalie však pravila: „Jen žádné dlouhé rozpaky! Musíš ho hned obléci. Od nynějška zůstaneš pořád při mně, jakožto má přítelkyně a společnice; a to předc musíš být jináč přistrojena než jako selské děvče. Také bude nejlépe, aby ses přestrojila hned zde, tak to bude nejméně nápadné.“

Obě dívky přičinily se, Marii hezky vystrojiti, vzaly ji pak mezi sebe a vedly ji do velkého

sálu, kdežto bylo snídání již na stole. Každý se znejprvka divil, co to za třetí slečnu — brzy však poznali Marii, pozdravovali ji s velkou radostí a chválili tuto prospěšnou změnu, jak to přestrojení nazývali.

Po snídání vsedli všickni do vozů. Marie musila sednouti vedle Amalie k hraběti a hraběnce do kočáru. Hrabě kázal jeti přes Jedlinu, poněvadž chtěl seznati ty dobré, staré lidi, kteří Marii a otce jejího tak laskavě přijali. Po cestě vyptával se po nich bedlivě a Marie to netajila, že jsou teď živi v smutném stavu, a že nemají naděje na mnoho dobrých časů na svá stará kolena.

Příjezd kočáru způsobil na Jedlině nemalé podivení: neboť co statek ten stál, nepřijel tam ještě nikdy kočár a tím méně tak skvostný jako tento.

Když se kočár před vraty zastavil vyběhla mladá selka z chalupy a řekla: „Musímť pak pomoci tomu vznešenému cizímu pánu a paní manželce i oběma slečnám dcerám z kočáru. Když ale té jedné domnělé slečně dceři ruku podávala poznala v ní náhle — Marii.

„Co u čerta je to?“ zvolala svým hrubým způsobem mluvení, i utrhla ruku a pustila Marii jakoby ji byl had uštknul, couvla deset kroků a brzy zbledla brzy se rděla.

Starý hospodář pracoval právě něco v zahradě. Hrabě, hraběnka a Amalie spěchali k němu a

podali mu ruku, chválili jeho dohročinnost k Marii a otci jejímu a děkovali mu nejlaskavějšími slovy.

„Ach“ vzdychnul hodný sedlák „já mám tomu dobrému muži více co děkovati než on mně. S ním přišlo požehnání pod střechu mou, a kdybych ho byl jenom ve všem všudy poslechnul, bylo by se mnou teď lépe než je. Od té doby, co je mrtev, nemám skoro žádné radosti než tuto zahradu. A také tu mám jenom na jeho dobrou radu, že jsem si tento kousek země vymínil a umění, vzdělávat ji, od něho se naučil. Tu práci tedy, poněvadž je pluh na mne již těžký a hledám pokoj mezi bylinami a kvítím, když ho doma již naleznouti nemohu.“

Mezitím navštívila Marie starou hospodyní v malé světničce a vedla ji za ruku ven pořád jí domlouvajíc, aby se neostýchala: nemluvilat dobrá ta žena ještě nikdy s tak vznešeným pánstvem. Bázlivě a nesměle kráčela a byla též obypána chválou a díkami.

Dobří ti starci stáli tu plni stydlivosti a plakali radostí jako děti.

„Neřekl jsem ti to“ pravil stařeček Marii „že ti pro tvou dětinskou lásku k otci ještě dobře bude na zemi? Hle, předpověď má se vyplnila.“

A stará hospodyně, která se zatím ostražila, pravila, tkaninu na krásných šatech Mariiných mezi prsty zkoušejíc: „V skutku! otec tvůj měl přede pravdu s průpovědkou svou: Ten, který šatí lilie, že se bude také o tebe starat.“

Mladá selka stála však opodál a prohodila pro sebe: „Hm! hm! čeho se člověk ještě dočká! Tu se stala ta bídná žebračka dokonce ještě slečnou! Kdo by si to byl pomyslí! Teď ovšem nesmí našinec k ní ani přistoupit. Ví se však předce, co je, a že včera večer se svým uzlíčkem tam po stezce vzhůru šla, aby se žebrotou živila.“

Hrabě sice neslyšel tuto zlolajnou řeč té ženy; měl však již dost, když pohlednul na její úštěpačnou, zohyzděnou tvář. „To je nad míru ošklivá osoba“ prohodil a zamýšlen přešel několikrát zahradu.

„Slyšte stařečku“ pravil najednou a zastavil se před starým hospodářem „něco vám nabídnu. Malý stateček v Dubově, jejíž otec Mariin vzdělával, daroval jsem tuto dceři jeho. Marie však nezačne tak brzy své vlastní hospodářství. Jakž pak, abyste se tam odstěhoval? Bude se vám tam zajisté líbit, a já vím napřed, že od vás Marie nájemného nevezme. Tam si můžete dle chuti hleděti zelin i květin, a v hezkém příbytečku naleznete ještě nad to pokoj a odpočinek na stará kolena.“

Paní hraběnka, slečna Amalie i Marie domlouvali starým lidem, aby tak učinili. Nebylo by však bývalo třeba mnoha domlouvání; bylí starcové tomu nabídnutí tak povděční, jako by se jim bylo oznámilo vysvobození z pekla.

Teď přišel mladý hospodář s pole; byltě žádostiv na to, co asi znamená ten kočár s těmi

krásnými čtyřmi vraníky na statku jeho. Když slyšel, oč se jedná, nerozmýšlel se dlouho a svolil, jakkoli mu to bylo velmi líto, že musí své staré rodiče od sebe pustiti. Největší bolest působilo mu to, že je vlastní jeho žena tak trýzníla, a velkou útěchu poskytovalo mu, že se jim teď lépe povede.

Mladá selka však tlačila takřka oběma rukama, aby staré ty lidi zajisté z domu dostala. Chtěla dělat velmi zdvořile a slyšíc, že říká Marie hraběti „excelenci“ pravila s hlubokou poklonou: „Toť je hrozně velká milost od pana excellence; byla by to urážka, kdyby to ti staří nepřijmuli! To by pana excellence zajisté ukrutně mrzelo, a paní excellencka mohla by si myslit, že jsou ti lidé hrubější než dubové pařezy. Ne — to je neslýchané štěstí!“

„No, to mě těší“ řekl mladý sedlák „že to nahlížíš. Já jsem vždycky říkal: Dobročinnost k ctnostným a počestným chudým přináší do domu štěstí a požehnání! Tys tomu ale nechtěla věřit. Teď mám předce jednou já pravdu.“

Mladá selka začervenala se zlostí jako vařený rak. Avšak si nedůvěřovala, vztek svůj před tím panstvem vypustiti. Podívala se však na toho mladého muže tak laskavě, jakoby ho byla očima chtěla probodnouti.

Hrabě slíbil, že pošle pro ty staré lidi příležitost, jak mile budou potřebné přípravy hoto-

vy — a tak vstoupil s celou svou společností zas do kočáru a jel dále.

Částka dvadcatá první.

Co se na Jedlině ještě dále přihodilo.

Šlechtný hrabě dostal slovu svému na vlas. Ještě toho podzimku přijel na Jedlinu kočár z Dubova pro ty staré, dobré lidi. Hořce plakal syn, že ztratí své dobré rodiče; nevěsta však, která byla počítala každý den a každou hodinu, až budou pryč, měla největší radost, že se jich jednou zbaví.

Tato radost byla jí však velice ztrpčena; odevzdal jí kočí úřední spis, v němž stálo, že všecko to, co měli rodičové hospodářovi k životu svému vymíněno, obilí dle běžných cen počítaje, na penězích každého čtvrtletí do nejbližšího důchodu odváděti mají pod uvarováním exekuce. Nad tím se hrozně rozzlobila, nadávala a proklínala.

„To přijdeme z bláta do louže“ horlila „kdyby tu byli zůstali, nebylo by nás to stálo polovičku.“

Muž však měl velkou radost, že bude moci tímto způsobem proti vůli ženině svým starým

rodičům ještě dobře činiti; jen že nesměl svou radost na sobě okazovati.

Následujícího jitra vsedli dobří jeho rodičové do kočáru a odjeli, provázeni hlasitým žehnáním syna svého a tajným zažehnáváním nevěstiným.

Té zlé ženské vedlo však se později tak, jak si toho zasloužila na rodičích mužových, a jak se vede vždycky lakomým a necitelným lidem.

Peníze své uložila u kupce, který zřídil novou továrnu a slíbil dávat deset ze sta úroků.

Úroky se přirážely ročně ku kapitálu a nesly zas úroky a ty se zúročily zas. Selka se mněla za přešťastnou a neměla většího potěšení na světě, jako vypočítávati mužovi, mnoholi peněz vzroste z jejího kapitálu za deset a mnoholi za dvacet let.

Brzy však byla vystrašena z jejího zlatého snu. Podniknutí fabriční toho kupce zvrhlo se, a všecko co měl, bylo mu dražebně prodáno. To byla pro selku hromová rána. Od toho okamžení, kde to uslyšela, neměla pokojné chvíle více. Ve dne byla skoro pořád na cestách, brzy u advokáta brzy u soudu a v noci nemohla oka zamhouřiti samým přemítáním a přemýšlením.

Konečně dostala místo deseti tisíc zlatých jenom několik set. Tu si chtěla dokonce zoufati; byloť ji živobytí protivné a ona si přála smrt.

A skutečně ji seslabilo to ustavičné hoře tak velice, že upadla v tvrdošijnou zimnici. Muž jí

chtěl dojeti pro lékaře do městečka; ona však tomu nepřipustila řkouci: „Starému Jakubovi nemohl pomoci, tedy mně také nepomůže. Pohodný z Bukovce rozumí tomu líp.“

To však z ní mluvilo jen lakomství, domnívalať se, že dá pohodnému o několik zlatých méně. Sedlák se ale tentokrát vší mocí protivil a jel pro doktora. Zlostí však vyhodila selka hned první lahvici s medicínou z okna a tajně si poslala pro pohodného. Rozhlášené kapky od něho zahnaly také skutečně zimnici, způsobily však, poněvadž byl v nich jed přimíchán, že dostala selka místo zimnice úbytě.

Pan farář z Olešnice navštěvoval ji v nemoci, a nejlaskavěji domlouval jí, aby se polepšila, mysl svou změnila a srdce své od věcí pozemských odvrátila a k Bohu přilnula. Nad tím však se selka velice rozzlobila; vyvalila oči na duchovního tak dobře smýšlejícího a zvolala:

„Ani nevím co pan farář s tím kajícím kázáním obmýšlí. S kupcem, který nás o ty peníze ošidil, mohl by tak mluvit; ano, tam by to bylo na pravém místě. Já však myslím, že jsem tak, jak jsem, dost dobrá. Dokud jsem mohla chodit, nezameškala jsem nikdy služby Boží v neděli, také doma nezameškala jsem nikdy denní modlitby, celý svůj život nedělala jsem nic, nežli že jsem pracovala a šetřila, a chovala jsem se tak, že jsem byla vzorem nejchvalitebnější všech ctností spořádané domácnosti. Žádný

člověk na světě neví na mne nic špatného, a žádný žebrák, který přišel k mému práhu, nemůže říci, že jsem ho odbyla s prázdnou. Teď bych ráda věděla, jak jinak má člověk být? Byla bych se domnívala, že mě má pan farář za jednu z nejpobožnějších a nejctnostnějších osob celé osady.“

Ctihodný duchovní viděl se přinucena, mluvit s ní důrazněji, aby ji pohnul k polepšení. Obšírně a makavě okázal jí, že miluje peníze ještě nade všecko, a tato lakomost, kterou má mylně za šetrnost, chvalitebnou to ovšem ctnost, že je pravé modlářství; že hrubá hněvivost, od které se uchvacovati dává, mezi nejšerednější nepravosti patří, že jí však naproti tomu tichost a trpělivost, tyto milostné a nevyhnutelně potřebné ctnosti naprosto scházejí, že skrz lakomost a hněv mužovi svému nesčíslné smutné hodiny způsobila, nebohého sirotka, Marii, že nelidsky vypudila a dokonce staré rodiče mužovy, které měla jako své vlastní rodiče milovati a ctíti, že z domu vyhnala; že při své velké mohovitosti kouskem chleba nebo hrstkou mouky, kterou zde onde chudému z okna podala, často jen aby ho odbyla, důležitou ctnost dobročinnosti nikoliv nevyplňovala; že však naproti tomu touto nábožnou povinností pohrdala a dokonce nejsprávnějším a politování nejhodnějším domácím chudým nikdy mírkou zrn z nouze nepomohla, ačkoli měla na sejpce na sta měr obilí; že byly dary

její, když se sbíralo pro pohořelé nebo neštěstím zchudlé, vždycky ty nejmenší a nejnepatrnější; že se připravila hříšnou svou lichvou o velké jmění, s nímž mohla mnoho dobrého způsobiti a lakomostí že si ukrátila sama život; že jí schází hlavní věc našeho svatého náboženství: láska k Bohu a bližnímu; že chození její do kostela, jakkoli to svatá povinnost, služby Boží navštěvovati, žádnou zásluhu jí přinesti nemohlo, proto že ji to nepolepšilo, a že není možno, aby byla modlitba její pravou modlitbou, protože přicházela ze srdce, lásky prázdného.

Ona však nedala horlivému panu faráři domluvit, začala vřestěti a křičela. „Já jsem ta nejnešťastnější osoba na světě, na celé zemi nemůže mě předc ani jeden člověk vystát; od svého však duchovního byla bych předce neočekávala, že bude ke mně také tak nepřátelský. — Vždyť jsem mu ničím neublížila, že mě nemůže vystát, a má mě za tak špatnou.“

Dobrý duchovní vzal truchlivě klobouk a hůl a šel. Na cestě pravil: „Ach jak je to těžké, aby nabyt člověk smyslu a citu pro věci nebeské, když lpí srdce jeho na věcech pozemských. Jak daleko je takový od království Božího, od opravdové nábožnosti a pravé ctnosti. Několika slovy, které se z paměti naučil, myslí, že se s Bohem srovná a s několika hozenými drobty z hojnosti své myslí, že odbyl všechny povinnosti k bližnímu. Zatím však zůstává srdce jeho bez polepšení;

ano ve svém zaslepení považuje dokonce nepravosti své za ctnosti.“

„Ach“ doložil, kráčeje okolo zahrady a pohledna do ní „jak velice klamou se ti, kdo myslí, že není k tomu, aby člověk šťastný byl, nic jiného potřeba, leč hodně peněz. Tato bohatá selka neměla v celém svém živobytí ani jediné tak utěšené hodiny, jako jich měla nebohá Marie zde mezi těmi květinami na tisíce.“

Selka však vystála ještě mnoho bolesti. Vykašlala celé noci, nechtěla z pouhé lakomosti ani kapičku vína píti ani polívku z masa si dát uvařiti a při všem svém utrpení neměla žádné pravé útěchy, žádné síly k trpělivosti a odevzdání se do vůle Boží.

Nábožný pan farář dal si ještě všemožně na práci, přivesti ji na lepší cestu. Když se blížil život její ku konci, byla sice tišší a jevila lítost; on však předce o tom pochyboval, a to ne bez důvodu, že se v pravdě polepšila. Konečně zemřela v nejpěknějším věku jakožto obět svého lakomství a jakožto patrný příklad, že pozemské statky nedělají člověka vždy šťastného, naopak že ho činí často velmi nešťastného.

Částka dvadcatá druhá.

Ještě jeden velmi smutný příklad.

Hraběcí rodina vzala Marii s sebou do města hlavního. Jednoho jitra přišel staříčkový duchovní s hlavou jako mléko do hraběcího domu, dal se dovest k Marii a pravil, že jí má něco vyřídit. Jistá, těžce nemocná osoba, která brzy umře, žádá prý si před svým skonáním ještě s ní mluvit, a bojí se, že by jinak nemohla pokojně umřít; kdo vlastně je, to prý poví Marii sama.

Tato žádost byla Marii velmi divná, ptala se tedy paní hraběňhy o radu, co má činiti. Hraběnka znala duchovního co velmi rozumného a nábožného muže a řekla jí, aby šla. K žádosti duchovního šel s ní starý Antonín také.

Marie musila jít velmi daleko, až do nejoblehlejší částky města. Konečně přišla k nějakému pošmournému domku v postranní uličce. Tu musila po dvojích velmi úzkých, tmavých a chatrných schodech nahoru, že jí bylo až úzko. Zde otevřel duchovní staré, jenom z nehoblovaných prken sbité dvéře. Marie vkročila do komůrky pod střechou, která nemohla být ani bídnejší. Špinavé okénko bylo několikrát papírem zalepováno, a celý nábytek této bídne komůrky záležel v bídne posteli, ještě bídnejší peřině, mohli se

to nazvat peřinou, v rozlámané židli vedle postele a v hlíněném džbánu bez ucha a víčka, který stál na židli.

Avšak z té nemocné osoby na posteli byl teprva strach a hrůza! Marie myslila, že vidí kostlivce, který se pohyboval, chraplavým hlasem mluvit začal a jí suchou ruku podával. Marie se třásla na celém těle. S tíží jen vyrozuměla z temných, velkým namáháním vychroptěných slov tolik, že je hrozná ta postava—Jitka, ona holčice, která jindy na zámku Dubovském sloužila a toho času květla jako růže.

Ta nešťastnice dověděla se od toho duchovního, že je Marie skutečně s panstvem v městě a vzkázala pro ni, aby ji poprosila stran onoho příběhu s prstenem za odpuštění. Jméno své však nechtěla dříve dát projevit, protože se bála, žeby snad Marie z nenávisti k ní nepřišla.

Dobromyslná Marie dala se do pláče a ujišťovala, že je všecko, všecko již dávno odpuštěno a že necítí nic, než nejbolestnější, nejvroucenější útrpnost. Marie chtěla tu nešťastnici, na znamení, že jí úplně odpustila, obejmout a políbit. Duchovní však zvolal: „Nechte toho!“ a vztáhnul rámě své aby bránil Marii „pro Pána Boha co pak to chcete dělat? Jed nemoci této je nakažlivý!“

„Co pak je to za nemoc?“ ptala se nevinná Marie, uleknuta.

Duchovní sklopil oči a mlčel; nemocná však

ho žádala, aby nedělal z toho žádného tajemství, jak přišla do tohoto neštěstí, protože prý může neštěstí její sloužiti jiným za výstrahu.

Bolestně se na Marii dívaje, pravil pak duchovní: „Ach milé dítě, tato nemoc je následek hanebných prostopášností. Tak hrozně může smilstvo zpustošiti nejsličnější postavu; tato hrozná smrt je následek smilného živobytí. Vy jste ještě mladá, milá dcero! Mnozí vám budou říkati že jste sličná; uslyšíte často velmi lehkovážně mluvit, nad nepravostí žertovati a ji omlouvati; zlých příkladů uvidíte nemálo. Svůdnictví bude po vás pásti jako jedovatý had! Rozpomínejte se tedy co živa budete na tento příklad zde; vidíte tu, jaké neštěstí hřích plodí. Památka na tuto strašlivou podívanou může vás uchrániti. O kýž bych mohl všecky dcery tohoto města ve vašem věku sem přivesti, abych je varoval. Kdybych mohl zvláště oněm zlosynům, kteří pod záštitou přátelství, lásky, dobroty, rozkoše tuto, jindy také nevinnou dívku svedli, a ji tak strašně o život připravili, tuto hrůzyplnou podobu okázati! Jsou lidé, kteří nás duchovní nemoudrými nazývají a nám vyčítají, že kážeme nenávisť proti radostem; avšak takovou radost, která má takovýto konec, nenacházím slušnou, a běda tomu, kdo takové ničemné rozkoše vychvaluje, aby nevinné tvory oklamával.“

Jitka, když bývala dříve s pány v hlavním městě tajně se spouštěla v zapovězené známosti

se špatnými lidmi. Když ji vypověděli z Dubova, šla zas do hlavního města, byla dočista svedena, byla živa na krátkce v samých radovánkách, odívala se skvostnými šaty, k nimž si pomáhala nedovoleným způsobem a přitáhla si tuto nemoc. Šatstvo svoje, které bylo jediným jejím jměním, prodala ve své nemoci za desátý díl toho, co za ně dala, a opuštěna ode všech svých bývalých přátel, musila se trápit v největší bídě. Na to na všecko přiznala se v prolevání hojných slzí.

„Ach“ vzdychla „jsem velká hříšnice, zasluhuji neštěstí své. Že jsem na Boha nemyslila, nic dobrého neslyšela, na hlas svědomí nedbala; naproti tomu však nic raději neměla, nežli šperky, pochlebnictví a rozkoše, to bylo začátek bídy mé a přivedlo mě na konci tak daleko. O!“ zvolala chraplavým hlasem usedavě plačíc „kýž nečeká na mne jenom na onom světě ještě větší trápení! Avšak, ješto jste mi odpustila, vy šlechetná Marie, které jsem tak velice, tak hrozně ublížila, tedy doufám, že mi Bůh také odpustí!“

Celá ztrnulá šla Marie domů; hrůzou a útrpností nemohla nic obědvati. Pořád se jí vznášela před očima ta hrozná podoba, pořád jí zněl protivný hlas její v uších. Sama si musila pořád říkati: „Tato strašná podoba — byla jednou Jítka, sličná Jítka!“ a slova tato skoro celý den ustavičně opakovala. Přitom se rozpomněla na svůj květoucí štípek, který jednou mráz pohubil. Všecko, co jí otec tenkrát a ještě na smrtelné posteli byl

pověděl, přišlo jí zas na mysl, a ona učinila v srdci svém Bohu na novo svatý slib, že bude vždy čistě a bezúhonně živa.

Avšak se přimluvila za Jítka u paní hraběnky. Tato jí poslala lékaře, jídlo, prádlo a co ještě potřebovala. To však bylo již málo co platno, a když byla Jitka ještě mnoho bolestí vystála, zemřela ve svém tři a dvacátém roku.

Částka dvadcatá třetí.

Ještě jedna radostná událost.

Následujícího jara, když se všecko již zele-
nalo a květlo, odebral se brabě s chotí svou a
dcerou do Dubova; i Marie musila s nimi a se-
děla v kočáře na svém obyčejném místě vedle
Amálie. Když se k večeru Dubovu blížili a
Marie v lesku zapadajícího slunce věž, hraběcí
zámek a svůj dům z dálky spatřila, pohnulo ji to
velice i nemohla se zdržeti slzí.

„Ach“ pravila „když jsem tenkrát Dubov
opustila, nenadála jsem se, že se takto ve cti a
radosti zas navrátím! Jak zázračně zná Bůh
všecky věci řídit, a jak je dobrotivý!“

Když hraběcí kočár do brány zámecké vjel,

stáli úředníci a všickni ostatní služebníci pohotově k přivítání vrchnosti. I Marii pozdravovali velmi přívětivě, a všickni projevovali radost, že ji zase spatřují a přáli jí štěstí, že přišla nevinost její na jevo. Starý vrchní však vzal ji s opravdovou otcovskou laskavostí za ruku, prosil ji přede všemi přítomnými za odpuštění, děkoval panu hraběti a paní hraběnce za šlechetnou náhradu učiněné křivdy, a ujišťoval, že on sám, ješto na něho největší vina padá, se přičiní, aby vinu tu dle možnosti napravil.

Následujícího dne vstala Marie velmi záhy. Probudila ji tak časně radost a překrásné jitro májové, které jí zde na venkově zase jak náleží do oken svítilo.

Šla tedy navštívit otcovský svůj příbytek a zahradu svou. Po cestě potkávala samé přívětivé tváře. Mnozí mladí lidé, kterým co dětem květiny dávala, vyrostli již tak, že se tomu Marie až podivila.

U dveří do zahrady přišli jí v ústřety sedlák a selka z Jedliny, kteří ji na svém statku tak ochotně byli přijali, pozdravili ji přívětivě a povídali, jak spokojeně a utěšeně tady živi jsou.

„Jednou“ pravil sedlák se slzami radosti v očích, „když jste neměla přístřeší, vzali jsme vás pod svou střechu; a teď, kdežto jsme my z našeho příbytku takměř vyhnáni byli, dáváte nám v našem vysokém věku tento přívětivý příbytek.“

„Tak jest!“ přisvědčila selka. „Je to vždy-

cky dobře, být k jiným přívětivým a ochotným ; nevímeť, jak oni nám zase mohou posloužiti.“

„No, no“ prohodil sedlák, „na to jsme tenkrát nemyslili, a nedělali jsme to také proto. Avšak zůstane vždy pravdivé slovo: „Buďte milosrdni a dojdete milosrdenství!“

Marie vešla do domu. Světnice a ono místo, kde jindy otec sedával, vzbudily v ní bolestné upomínky. Chodila po zahradě. Každý strom, jejž vsadil otec její, pozdravila jako starého známého; zvláště však se pozdržela u onoho štípku, který stál teď v nejkrásnějším květu.

„Ach“ vzdychla „jak krátký je věk lidský na zemi! Člověk odejde a stromy i křoviny přechkají ho.“

Sedla do besídky, v které s nebožtíkem otcem tak mnohou blaženou hodinu ztrávila. Bylo jí, když se po zahradě ohlížela, kterou otec její v potu tváře své vzdělával, jakoby ho viděla státi a choditi. Slza jí vstoupila do očí, když tak na něj vroucně vzpomněla; pokojně však a s utěšeným srdcem na to vzpomínati mohla, že se nachází v krásnějších stráních, a tam že klidí, co zde zasil.

Každého jara přijela Marie na několik neděl do Dubova a žila zde po straně mladé hraběnky, milována a ctěna od každého, velmi utěšeně a pokojně.

Jednoho dne seděla s Amálií při práci u stolku a obě pilně šily, aby dohotovily šaty. Docela z nenadání vkročil do pokoje velmi vá-

žně pan vrchní a ačtě byl všední den, měl na sobě sváteční šaty a napudrovanou paruku.

Amálie i Marie dívaly se na sebe s podivním, co to asi znamená?

Vrchní pozdravil nejprvé Amálii velmi zdvořile a řekl pak, že má učiniti panně Marii velmi důležitý návrh.

Syn jeho Bedřich prý, tak vypravoval, obrácen k Marii, který z milosti excelenc pana hraběte v úřadě mu přidělen a za nástupce jeho ustanoven jest, svěřil se mu včera, že má náklonnost k panně Marii pro její ušlechtilé srdce a jiné výtečné vlastnosti, a že prý by se šťastným pokládal, kdyby ji dostal za manželku. Jakožto dobrý syn nechtěl prý jí o své náklonnosti a ohledu svém nic říci, dokud se dříve neubezpečil svolení otcovského, za které prý prosil. Toto svolení dal prý mu otec hned s radostí a z celého srdce a vzal prý na se, jakožto otec, prositi za ruku Mariinu pro svého milovaného syna. Tento, jí ponavržený sňatek, připojil vrchní se slzou v oku, je prý mu jakožto otci tím příjemnější, poněvadž může tím způsobem poněkud napraviti křivdu, kterou Marii jednou učinil a která mu mnohou trpkou hodinu způsobila. Doufá prý, že nebude syn jeho panně Marii protivný, tím méně prý že ono bezpráví, které jí otec jedině z omylu a snad z přílišné horlivosti pro vykonání svaté spravedlnosti učinil, vezme si za příčinu k odmrštění učiněného návrhu.

Po těch slovech mlčel a čekal co odpoví Marie.

Marie byla nad tím návrhem celá zaražená. Nevěděla v tu dobu co má říci a přes tu chvíli se rděla, jen hořela. Syn vrchňův byl výtečný mladý muž; dokončil studie své s nesmírnou pochvalou a nabyt neobyčejných vědomostí nejenom na vysokých školách, nýbrž také v úřadě státním, kde se cvičil v právnických záležitostech. Mravy jeho byly naskrz bez nejmenší úhony; on měl nejšlechetnější srdce, byl velmi zdvořilého, dvorného chování a nad to ještě sličné postavy.

Mluvil s Marií od té doby, co zase do Dubova přišla, několikrát v zámecké zahradě, kamž obvyčejně chodila, a prokazoval jí při tom obzvláštní úctivost a úslužnost. Marie ovšem tušila, že k ní má jakousi náklonnost a také jí přišla ta myšlenka na mysl, že by s ním byla velmi šťastná. Avšak nedala této myšlence místa v duši své; bylať příliš skromná a myslila si, že nesmí přání své tak vysoko vznášeti.

Pročež se měla na pozoru, aby nevznikla v srdci jejím náklonnost, která k ničemu nevedla, než aby jí způsobila nepokoj a od té chvíle vyhýbala se velmi pečlivě, aby se s Bedřichem v panské zahradě nikdy nesešla.

Ačkoli tedy návrh, kterýž jí teď učiněn byl, s jejím nejtajnějším přáním se srovnával, tedy bylo přede nemožno, hned se vyjádřiti. S panenskou stydlivostí a zardělými lícema pravila se

zajíkáním, že je tím čestným návrhem překvape-
na, že prosí za čas na rvzmyšlenou, a že musí
nejprvé s panem hrabětem a paní hraběnkou
mluviti, kteří zastupovali u ní posud místo otcov-
ské a mateřské.

Moudrému vrchnímu bylo to dost a s vel-
kým potěšením odešel. Nepochyboval ani dost
málo, že bude tento sňatek panu hraběti i paní
hraběnce velmi příjemný. I šel tedy bez odkla-
du k nim, a oba měli velkou radost.

Hrabě pravil: „Přinášíte nám v pravdě po-
těšitelnou zprávu milý pane vrchní! Manželka
má i já mluvili jsme již často mezi čtyrma oči-
ma o tom, že by se výtečný Bedřich a milování
hodná Marie velmi dobře k sobě hodili. Chrá-
nili jsme se však dát o tom na sobě něco znát.
Báli jsme se, že by se mohlo přání naše považo-
vati za jakýsi rozkaz; a nám se při svadebních
záležitostech všecko v duši protiví, co vyhlíží jen
zdaleka jako nucení. Teď však je nám to tím
příjemnější, poněvadž se vyplňuje přání naše bez
našeho přispění.

Paní hraběnka podotkla: „Od srdce vám
preju štěstí pane vrchní! V Marii dostanete
nejlepší nevěstu a syn váš nejlepší manželku.
Marie vzdělala se ve škole strastí a utrpení a to
je ta nejlepší škola. Všecky hrany, které se v
smýšlení i velmi výtečných lidí nacházejí, ohla-
dí se nejlépe utrpením. Marie je od srdce po-
korná. Nebyla pochlebenstvím zkažena a je

nejskromnější, nejponíženější duše, kterou znám; je tichá, dobromyslná a z celého srdce nábožná, a to je základ všeho dobrého. Také byla od dětinství ku práci přidržována, a poněvadž všechny domácí i polní práce sama konala; rozumí také velmi dobře domácnosti. To, co jmenujeme způsobilost a útlý mrav, osvojila si v krátkém čase v hlavním městě bez ublížení ctnosti své. Nevinnost a krása spojují se v ní líbezně. V každém ohledu je vzorem dokonalé ženské. Syn váš bude šťastný s Marií.“

Paní hraběnka, poněvadž měla svolení se strany Marie za jisté, začala velmi horlivě mluvit o přípravách k svatbě.

„Přispěju seč budu“ pravila „aby byla svatba velmi slavná. Hostinu vystrojím na zámku a postarám se také o výbytek a oblek nevěstin. Hle, hle!“ připojila s usmáním „teď může Marie předce ještě ten prsten jakožto nevěsta na prst vzíti, kdo by si to byl pomysll!“

Také se umluvilo, s dovolením pana faráře Dubovského pozvati pana faráře Olešnického aby Marii oddával. „To bude pro Marii neočekávaná radost“ zvolala radostně paní hraběnka „a šlechetný ten duchovní, který měl tolik účastenství v jejím neštěstí bude se těšit, když bude svědkem jejího štěstí.“

Den svadební byl jeden z nejslavnějších dnů, kterých se kdo v Dubově dočkal. Celá rodina hraběcí odebrala se v určitou hodinu do kostela, kdežto se již z celého panství nesčíslné množství

lidí bylo sešlo. Kdo nemusil zůstat doma, nezůstal zajisté; bylotě to v očích lidských něco přeneobyčejného, že přišlo ono děvče, které leželo spoutáno v žaláři, k takové velké cti.

Panensky ověncena, doprovázela slečna Amálie přítelkyni svou jakožto družička do kostela. Myslila, že tím svému stavu nic nezadá a na své důstojnosti nic neztratí; v skutku však získala u všech lidí více lásky a každý si jí vážil mnohem více pro její přívětivost.

Marie měla věneček z červených a bílých růží, šaty fialové barvy; tvář její líbezněji květla než všecky růže a s uctivě sklopenýma očima vypadala tak krásná, jako anděl u oltáře, vedle sličného ženicha vysoké, ušlechtilé postavy. Oči všech přítomných byly na ni upřeny.

Starý myslivec Antonín stál stranou nedaleko snoubenců vedle oltáře. Když nevyslovně sličnou a květoucí nevěstu spatřil, napadla mu hrozná podoba Jítčina na smrtelné posteli. „O Bože“ pravil tiše, „kdyby jen všichni Jítku byli viděli, kteří tu jsou přítomni, aby ji v myšlenkách přirovnali k Marii. Nahlíželi by pak zajisté, kam vedou rozličné ty cesty po kterých kráčely obě ty dívky.“

Ctihodný pan farář Olešnický měl před svatým obřadem velmi krásnou řeč k shromážděnému lidu. Krátkými slovy líčil nejprve pamětihodný příběh nevěstin a nebožtíka otce jejího, a velebil pak prozřetelnost Páně, která nás lidi

zde na zemi utrpením vychovává, před mnohou křivou cestou nás ochraňuje v nábožnosti, v důvěře v Boha, v pokoře a trpělivosti nás cvičí, na radost, kterou nám na zemi již ustanovila nás připravuje a což je nejlepší, utrpením nás pro nebesa připravuje a činí nás tak věčných radostí schopné a hodné. Napomínal rodiče, aby děti dobře vychovávali, úctu před Bohem, lásku k dobrému, a ošklivost před hříchem jim vštěpovali, poněvadž je dobré vychování nejlepším dědictvím, které jim zůstaviti mohou. Napomínal mládež hodně do srdce, aby byla nábožně živa, aby ctíla rodiče, aby zachovala nevinnost jakožto nejkrásnější květ ctnosti v panickém věku a ve všem aby zachovávala svaté přikázání Boží, jsoutě prý tato přikázání takměř ukazovatelem na rozcestí a ukazují, kam jíti musíme, abychme nabyli blaha a štěstí.

Hody svadební, které se slavily ve velkém sále zámeckém byly velmi skvostné. Místo stříbrné ozdoby, která stávala jindy u prostřed stolu, spatřili hosté pro velkou radost svou košíček s květinami. Amálie naplnila ho tajně nejkrásnějším kvítím a dala ho tam postavit.

„To je v skutku velmi krásný, líbezný nápad“ pravil pan farář z Olešnice „okrášliti svadební stůl tímto košíčkem s květinami. Takový košíček s kvítím, který stůl více zdobí než zlato a stříbro, je vůbec velmi potěšitelná podívána. Nejenom, že nemůžeme na zemi tak snadně

nic krásnějšího viděti; on musí také nábožnou mysl posvátným pohnutím proniknouti a k nebesům ji pozvednouti. On je takřka naplněn důkazy všemoci, moudrosti a dobroty Páně: jestiž to Bůh, který dává každému kvítku podobu, barvu a vůni, a krásněji každý květ ozdobil, než byl největší král oděn ve vší své slávě!“

„Tento košíček však stojí zde na tabuli jakožto zvláštní důkaz prozřetelnosti Páně; použil ho Bůh aby řídil zázračně osud nevěstin a aby nám všem připravil tento radostný den. On, jehožto lásku vším právem v červenosti růže, v atlasovém lesku lilie a v obzvláštní modrosti violky nacházíme, zjevuje se nám ještě přívětivěji a líbezněji v osudech našeho života, používaje často nepatrné věci, aby nás uchoval před bolestmi, vysvobodil nás od strastí, odstrašil nás od zlého a dal nám mocnou pohnůtku k dobrému. Nejprostnější okolnost nechává býti začátkem celé řady důležitých událostí, vede ty nejrozmanitější zdánlivé nahodilosti k jednomu cíli, takže každý život lidský, když ho jedním popatřením přehledneme, což se ovšem teprva na onom světě bude moci státi, okáže se nám jakožto celek překrásně spořádaný, jakožto zázrak všemohoucnosti Jeho.“

„Tuším že nábožná nevěsta košíček ten jakožto rodinnou památku zachová a že na něj nepopatří nikdy, aby necítila při tom nejvroucnější díky k Bohu. Kýž by ještě mnoho ro-

dinných slavností příležitosti vám poskytl, naplňovati ho květinami, ano kýž ozdobuje košíček tento plný kvítí ode dneška za padesát let po druhé svadební tabuli vaši.“

Částka dvadecátá čtvrtá.

Náhrobek Jakubův.

Náhrobek nebožtíka Jakuba, který byla Amalie Marii na hrobě toho dobrého muže přislíbila, byl konečně také hotov.

Byl velmi prostý a velmi krásně z bílého mramoru tesaný a zlatým nápisem opatřený. Nápis obsahoval jméno, stav a věk šlechtného zahradníka a košatníka, a mimo to pouze slova Kristova, která ovšemž zasluhují napsánu býti zlatým písmem: „Já jsem vzkříšení a život věčný; kdo věří ve Mne živ bude a byť i byl zemřel.“

Pod těmito slovy byl vypuklou prací velmi uměle vyobrazen košíček s květinami, skrze nějž Bůh Marii na hrobě otce jejího z toho velkého utrpení vysvobodil. K tomu konci naplnila Marie košíček nejkrásnějšími květinami, Amalie ho okreslila a ten výborně zdařilý výkres půjčila

umělci, aby podle něho košíček na náhrobku vytesal. Pod košíčkem stál ještě pamětihodný výrok písma svatého: „Všecka sláva lidská je jako květ travní, který brzy opadá; slovo Páně však setrvává na věčnost.“

Nahoře na náhrobku stál prostý, v ohni pozlacený kříž.

Pan farář Olešnický měl z toho krásného náhrobku velkou radost a dal ho postavit na hrob. V temném stínu smrčín vynikal velmi krásně, a když teprva růžový keř na hrobě květl a pak několik zelených větviček s polou a docela rozvítými růžemi na leskle bílý mramor se nahnulo, aniž však zakrývaly zlatý nápis, tedy nemohlo v skutku být nic pěknějšího.

Náhrobek ten byl nejkrásnější ozdobou vesnického hřbitova a nejvzácnější památkou v obci. Kdykoli dobrý pan farář hosti měl, vedl je vždycky k náhrobku. Když pak jeden aneb druhý řekl, že je to pěkný nápad, postavit člověku, který byl zahradníkem a spolu koшатníkem, košíček s květinami na náhrobek říkal pan farář:

„O, to je mnohem víc než pěkný nápad. Košíček s květinami má ještě mnohem krásnější smysl, a vesničané nazývají ho právem památkou velmi pohnutlivého příběhu; bylať půda tato, na níž stojíme, skropena mnohou horkou slzou.“

Pozorlivým hostům vypravoval pak vždycky příběh o košíčku s květinami, a skoro každý opustil hrob nábožného muže s takovými city a úmysly, že nezbývá nic více nežli přání, aby odložili čtenáří a čtenářky knížku tuto s podobnými city a předsevzetími.

Č e r m á k.

Martin Franěk byl udatným vojínem, sloužil mnoho let na vojně, byl v několika bitvách a bojoval slavně za vlast. Když přišel z vojny, byli chudobní rodičové jeho již mrtvi. Nic jiného mu nezanechali než chaloupku na spadnutí a malou štěpničku při ní.

Hodný ten muž nacházel se v smutném stavu. Poněvadž byl na vojně mnohokrát poraněn, byl k těžké práci neschopný. Měl velkou starost, a ve dne v noci myslil opravdově na to, jakby se poctivě uživil.

V blízkém lese kylo množství pařezů a kořenů babykových po skácených stromech. Franěk zpozoroval jednoho dne, že je takové dříví velmi pěkně žilkované, nikdo však si ho nevšímal a pařezi to zbůhdarma v lese hnilo.

I začal z toho dříví dělati pyksly a dýmky a dařilo se mu to velmi dobře; zvláště však libily se hlavičky k dýmkám, z nejkrásnějšího dřeva úhledně řezané a pak leštěné, a měly velkého odbytu. Mnohý vznešený pán dal takové, stříbrem pěkně kované hlavičce přednost i před dýmkou z mořské pěny.

Pilný ten člověk pracoval neunaveně celý týden ve své dílně, anebo si chodil do lesa pro dříví a nenosíval při tom lepšího oděvu než nádeník. V neděli však nosil vždy modrošedý svůj oblek vojenský s červenými výložky a se stříbrným čestným penízem na prsou. Ráno šel vážným krokem do kostela, opíraje se pro nachromlou nohu o svou kaprálskou hůlku a večer přišel vždycky na hodinu nebo na dvě do hospody na pivo.

V chůzi a v pohledu měl pořád ještě něco vojenského a nosil také kníry na hořejším pysku. Pro jeho poctivost, zkušenost a spořádanost vážil si ho každý. Pilností a moudrou šetrností pomohl si k nemalé zámožnosti. Nebyltě z takových, kteří hned velký náklad vedou, když se jim trochu dobře daří, myslíce, že se jim pořád tak povede.

Dřevěný svůj domek dal jen opravit, jiný zámožný člověk byl by ho dal zbořiti a z nova vystavěti; při opravě dal ho však tak zříditi, že mohl v něm velmi dobře a pohodlně přebývati, a domek ten vypadal velmi přívětivě mezi vysokými hruškovými stromy a široce rozloženými štěpy, byltě znovu natřen bledě hnědou dřevovou barvou a měl čisté skleněné tabulky s lesklým olovem v oknech.

On se pak oženil, vychovával děti, chlapce a dcerušku velmi dobře, a také je pěkně zaopatřil. Častěji říkal: Komu neschází pilnosti, tomu ne-

schází také výživy. I nejskrovnější umění člověka živí; jen se každý upřímně přičiň a důvěřuj v Boha, — tedy Bůh také učiní, co je prospěšno a nenechá člověka bez potřebné své pomoci.“

Když poctivý Martin již vysokého věku dosáhnul, a dobrá, upřímná žena jeho zemřela, obstarával si pořádný ten muž svou malou domácnost sám tak jako posud, bez děvečky.

Vzal si však k sobě vnoučka svého, čiprného, květoucího chlapce, jemuž dali dědečkovi ke cti na křtu svatém jméno Martin. Malý Martínek lpěl brzy na dědečkovi s tělem i s duší a dělal mu všechno k vůli, co mu jenom na očích viděti mohl. —

On mu pomáhal při jeho práci ve dřevu a dědeček mu povídal mezi prací někdy veselé, někdy strašlivé povídačky z válečného života a vždycky k nim připojil nějaké dobré naučení.

Někdy ztrávil dědeček celé dni v lese, aby dobýval pařezy a kořeny habykové a pak je nosil domů. K tomu brával vždycky své milé vnoučátko.

To byly nejkrásnější dnové chlapcovi. Nikde se mu tak nelíbilo, jako v lese. Dědeček mu pověděl, jak se každý strom v lese jmenuje a poučil ho o všech vlastnostech a o úžitku rozličných dřev.

„Nemůžeme Pánu Bohu ani dost poděkovati“ pravil za řeči „že nechává ty krásné stromy vů-

kol nás růsti. Kdyby nebylo stromů, byla by to pro nás velká chyba. Jedle a smrky tamto na kopci dávají nám trámy, prkna a latě; celý náš domek je z jedlového dříví, ano i stoly a lavice skříně a postele jsou z něho dělány. Jedlové dříví je trochu měkké; jiné však stromy, jako na př. tamhle ty buky a duby mají velmi pevné, tvrdé dříví. Kdyby nebyl tuhle náš trakař z habrového dříví, netrval by jistotně tak dlouho. Kdyby nebylo tvrdého dříví, neměli bychme ani trvanlivého topůrka k sekeře.“

„Velmi krásné je také to, že má každé dřevo svou zvláštní barvu, jedno je načervenalé, druhé nahnědlé, třetí nažloutlé, a tak se dá upotřebiti na rozličný úhledný nábytek. Dřevo babykové však je dokonce žilkované jako mramor; ono je tak husté, že není v něm ani vláken dřevních viděti, a proto se mohou z něho tak útlé práce dělati.“

„Plody lesních stromů, kromě bukvic, nemůžeme sice jísti; stromy ty však vyživují přece mnoho tisíc pracovitých lidí, kteří si prací s dřívím chléb vydělávají. Také nám poskytuje babyka výživu. A tak zřídil Bůh všecko moudře. Budeme tedy jeho moudrost a dobrotu ve všem poznávati a vděčné srdce k němu vždycky chovati!“

Nad míru velkou radost míval Martínek z ptáček lesních a z jich líbezného zpěvu. „Dě-

doušku, chytme si jich několik a vezměme je domů!“

„To není nic!“ prohodil dědeček.

„A proč nic?“ řekl chlapec „zpívají velmi krásně: „Mohli bychme je doma pořád slyšet zpívat.“

„Vždyť je slyšíš zpívat v lese“ pravil dědeček, zde se to rozlívá mnohem krásněji. Neboží ti ptáčekové, které lidé tak ukrutně zavírají, jsou málokdy dlouho živi, ano skrz nedbalost lidskou často o život přicházejí.“

Jednoho krásného dne však v podzim seděl dědeček s vnoučetem na slunečném místečku v lese u skrovného oběda, který byl chlapec, jak obyčejně, v košíku s sebou přinesl. Tu k nim přiletěl čermák, aneb jak jinde říkají červenka, a zobal drobečky.

„To je překrásný ptáček!“ pravil chlapec dědečkovi, mluvil však po tichouku, aby ho ne-
splašil. „Nevím, co bych za to dal, kdybych měl takového ptáčka přes zimu v naší světničce.“

„No“ prohodil dědeček „to by se mohlo stát. Čermák je ptáček velmi přítulný a bývá rád okolo lidí. Zimu tráví snad radši pod střechou než pod širým nebem.“

Dědeček naučil chlapce udělat špruhle, na něž se takoví ptáci chytají.

Martínek nalíknul špruhle s bezinkami a běhal celý týden každodenně do lesa, podívat se, jestli se nechytil ještě čermáček. Vždycky však

přišel s prázdnou a vzdával se již naděje, že nějakého chytí.

Konečně však přiběhl jednou pln radosti domů volaje: „Dědečku, konečně mám čermáka! O podívej se, jaká krásná očička má, a jak překrásný, nažloutle červený krček! Teď mi není líto vši mé práce a snahy.“

Pak pustil ptáčka v jizbě a radoval se ještě víc, když nebyl ptáček pranic plachý a lítaje mouchy v jizbě lapal, ze zeleného, hlíněného korýtka strouhanou mrkev a drobečky zobal, a v malé místičce se koupal.

Martínek doběhl pro zelený smrček do lesa a postavil ho v jizbě do kouta. Ptáček hned na něj vletěl. „Aha“ pravil chlapec „on ví kam patří. Jak vesele skáče s větvičky na větvičku; jak zchytrale vykukuje mezi větvičkami a jak překrásně vypadá jeho nažloutle červený krček mezi tou temnou zeleností!“

Čermáček přivykl brzy docela na něho, sezobal mu mouchy, když je držel mezi prsty, ano sedával si mu na kraj talíře, jídával s ním a dával si dokonce brambory dobře chutnati. Několikrát vyletěl otevřeným oknem do zahrady u domu, vždycky však sám zas přiletěl.

Ptáček ten dělal chlapci tisícové radosti — a když začal konečně zpívat, poslouchával Martin s utajeným dechem tak blaženě tiché a líbezné to šveholení, že nenaslouchal s větším potěšením nikdy ani kníže nejvýtečnějšímu flautistovi.

Teď se blížil svátek dědečkův. Jednou v neděli večer podíval se dědeček do kalendáře a pravil: „Milý Bože, jak ten čas utíká! Budoucí úterek bude již svatého Martina. Ach, vloni to bylo jinak než letos! Tenkrát byla má nebožka Alžběta ještě živa a jedli jsme spolu husu, kterou právě k mému svátku vykrmila. Letos ale bude to smutný svátek. Není to předce nic, neobstarávají domácnost hospodyně. Ani ten starý, chvalitebný obyčej, jísti o svatém Martině husu, nemůžeme zachovati; já na to zapomněl a teď je pozdě!“

Trochu rozmrzelý obleknul svůj modrý vojenský šat a šel k bílému lvu, kdežto čítával sedlákům v neděli večer obyčejně noviny a vysvětloval jim zprávy vojenské.

Sotva že byl dědeček ze dveří, přišel do jizby malý Jaroslav, syn pana statkáře Slavíka, který za vsí na vršku v zámku přebýval, aby objednal několik dýmek dle toho vzoru, který s sebou přinesl.

Martínek si hrál právě s čermákem, který mu na prst vletěl a několik rozloupnutých semenců mezi prsty mu vyzobával.

„Co chceš za toho ptáka?“ ptal se Jaroslávek „je velmi krotký, koupím ho od tebe.“

„Není na prodej“ řekl Martínek a hladil prstem druhé ruky ptáčkovi peříčka „nedám ho za žádné peníze.“

Mladý, bohatý panáček podával mu znenáhla

až celý zlatý. Tu napadlo Martínkovi, žeby mohl snad za zlatý koupiti husu a udělati tak dědečkovi nenadálou radost. Přepustil tedy ptáčka mladému panáčkovi, poroučeje mu ho co nejdůtklivěji a žádaje ho úsilně, aby to milé a přítulné zvířátko hodně dobře choval.

„Dejte dobře pozor“ volal ještě za ním „aby ho nechytla kočka zámecká, a nepřistřihujte mu křidélka!“

Teď ale běhal Martínek od domu k domu, vyhledat nějakou husu na prodej. Jedna selka měla jednu krmenou husu nazbyt, pravila však, že ji nemůže dát jinak, než za tolar. Martínek pravil truchlivě že nemá víc než zlatý a vypravoval, jak prodal ptáčka aby udělal dědečkovi radost. To se líbilo selce; i pravila tedy:

„Proto že máš dědečka tak rád, nechám ti tu husu za zlatý.“

Martin měl velkou radost, poděkoval a řekl, že si přijde zejtra večer pro ni.

Ten den před svátkem, dlouho a toužebně čekáným, vkročil Martínek do jízby s husou dobře vykrmenou pod paždím. Vážně šel až k dědečkovi a říkal hezké přání, které mu složil na jeho snažnou prosbu pan učitel v pěkných rýmech; avšak jej husa svým štěbetáním několikrát vytrhla, což ho velice mrzelo. Když přání poříkal, podal dědouškovi, hluboce se ukloniv, husu vázaného.

Starý ten muž, který držel přísně na pocti-

vost nechtěl se na začátku jak se patří těšit. Měl podezření a vzal chlapce na ostrý výslech.

„Kdes vzal tu husu, nebo peníze na ni?“ pravil s velkou opravdivostí, vstal z lenošky a pozdvihl hrozivě svou lískovku. Uměl ještě dobře napřahovati kaprálskou, ačkoliv jí u svého dobromyslného, poslušného vnuka ještě nikdy nepotřeboval. „Pověz, kdes vzal tu husu?“ zvolal ještě jednou s důrazným, hlubokým hlasem.

Martin vypravoval ten příběh, že prodal čermáka. To pohnulo dědečka velice a on si utřel slzu s knírů, která tam při tom vypravování ukápla.

„Výborně“ zvolal pak „dobře ses držel. To mě těší že dbáš tak velice na dědečka svého. Teď bude den svatého Martina předce ještě radostným svátkem pro srdce moje. Jdi však teď, a zavři husu do prázdného husince.

Když byl chlapec venku, pravil dědeček: „Ten chlapec má srdce, jak ryzí zlato! To, co tuhle dokázal je pravý skutek Martinský. Svatý Martin dal žebrákovi půl pláště, chlapec ten však obětoval celou svou radost, aby udělal dědečkovi radost. Svatý můj patron nepřičte mi to zajisté v zlou stránku, jestli mi to přichází tak, jakoby to dítě bylo ještě víc udělalo nežli sám svatý Martin, který, pokud vím, také vojákem byl. Z toho chlapce může ještě něco být!“

Dědeček, jenž na vojně velmi často vařil a

ještě posud umění toto vykonával, upekł sám husu a kladl chlapci pořád nejlepší kousky na talíř.

Mezi obědem přišel k nim nenadále sloužící ze zámku, přinesl lahvici vína a vyřizoval, že slyšel milost pán a milost paní od Jaroslávka, kterak Martínek svého bezkého čermáka prodal, aby opatřil k svátku dědečkovi husu, a tu prý posílají milostiví páni panu kaprálovi také sklenici vína k tomu, a dají mu přát štěstí k svátku.

Z této milosti dělal si starý ten muž velkou čest, a Martínek radoval se také, že pomohl čermáček jeho dědouškovi kromě pečené husy také ještě k dobrému vínu.

Předce však pohřešoval Martínek přítulného ptáčka velmi těžce a nemohl se skoro ani podívat na smrček, jenž stál posud v koutku jizby samotén a opuštěn.

Jednou večer seděl dědeček s vnukem u teplých kamen. Nebe bylo potaženo a tak se v jizbě dřív setmělo než jindy a proto přestali také dřív pracovati. Byl to velmi bouřlivý večer v listopádu. Venku byla plýskanice; pršelo a padal sníh a vichr hučel a skučel, jako by chtěl malý ten domek odnesti.

Tu zvolal najednou Martínek: „Jemine! tamhle na okně sedí ptáček a ňobá do skla, jako by chtěl k nám.“

I otevřel okno a ptáček vletěl do jizby — a kdož popíše radost chlapcovu, když spatřil v ptáčkovi tom svého milovaného čermáčka! Bylť

mu byl ovinul červenou hedbávnou nitku na jednu nožičku a podle té byl by ho poznal, kdyby ho jinak byl již nepoznal.

„O ty milé zvířátko!“ zvolal chapec „tedy jsi zas tu? A nezapomněls ještě na svého Martinka? Jakž pak jsi zas našel náš příbytek? V naší nízké světnici líbí se ti to předc lépe než nahoře v skvostném zámku vid? No, no — vždyť je u nás v zimě také teplo aby nás nezáblo, míváme také teplou polívku abychme se najedli a — což jde nade všecko — máme utěšené srdce. A kdož by také více žádal?“

Natahl ruku a ptáček na ni vletěl: „Ty bys tu rád zas ostal vid? Ty však tomu lépe nerozumíš. Nemohu si tě tu nechat, bylo by to zrovna jako krádež! Musím — musím tě vrátit! Ach“ vzdychnul a přitiskl si ptáčka k uplakané tváři „ty ani nevíš, jak je mi to krušno, pryč tě odnesti; avšak musí to být.“

„Výborně, chlapče“ pravil dědeček „tak je to dobře; je to tvá povinnost. A proto běž s tím ptáčkem raději hned, jinak by ti to přicházelo pořád tíž; co nám nepatří nemá být ani pod naší střechou. Dělej tedy, ať jsi pryč, než se dočista setmí.“

Martin vzal na hlavu novou zimní čepici, kterou mu dal dědoušek vázaného a v dešti a sněhu běžel na zámek. Jaroslávek měl velkou radost, když spatřil zase ptáčka v ruce chlapcově. Paní Slavíková však, jenž seděla na kanapi a

měla před sebou na stolku dvě jasně hořící voskové svíce, pohnula se velmi srdečně nad poctivostí chudého chlapce.

„To je od tebe velmi krásné chlapečku“ pravila „že přinášíš zas ptáčka. Mohl sis ho snadně nechat, aniž bychme o tom něco byli věděli. Ano, kdybych ho i v tvé světnici byla uhlídala, byla bych jistotně myslila, že to jiný čermáček. Nebyla bych nikdy myslila, že má tak malý ptáček tolik náchylnosti k lidem, a že dokonce i příbytek nalezne, kde se mu dobře vedlo. A poněvadž tak malé zvířátko tak citelné, uznalé a vděčné je, jak mnohem více měli by to lidé býti.“

Martínek měl velmi truchlivý obličej, když dával toho ptáčka malému Jaroslávku. Milost paní však pravila tomuto: „Jaroslávku, vidíš dobře, že byl čermáček jedinou radostí toho chudobného chlapce. Jak víš, prodal ho v pravdě ze srdce svého, aby potěšil dědečka. Tys nechal ptáčka ulítnout z nedbalosti, on ale má chlapce tak rád, že se k němu sám vrátil. Chlapec je tak poctivý a přinesl ti ho zas, jakkoli ho rád má a velmi rád by si ho byl podržel. Bylo by to teď hezké od tebe, kdybys mu toho ptáčka zas vzal?“

„Nebylo!“ řekl Jaroslávek. „Tu máš Martinku zas ptáčka svého, daruji ti ho na odměnu tvé poctivosti!“ Martínek však nechtěl vzít ptáčka, jehož mladý panáček tak draze koupil. Ja-

roslav ale stál na svém řka: „Jen ho vezmi a chytíšli zas jiného čermáka, přines mi ho.“

Martínek měl velikou radost. „A kdybyste mi byl daroval celý zámek“ pravil „nebyl byste mi udělal větší radost.

Milost paní však měla z dobrého srdce synova ještě víc potěšení než Martínek z ptáčka; šla do své skřínky, vzala z ní krásný, lesklý dukát, dala ho Martínkovi a pravila: „Poněvadž Jaroslávek tvou šlechetnost tak ocenil, a na odměnu tvé poctivosti ptáčka ti daroval; jakž by tě měla pustit matka jeho bez odměny! Tu máš zlatý peníz, máš tvá poctivost více ceny nad zlato!“

Pln radosti utíkal Martínek po zámeckém vrchu a do jizby své skoro padnul, volaje: „Již mám zas čermáčka! To je po třetí, co přichází pod naši střechu. Je to šťastný ptáček. Podívejte se dědečku, co jsem skrz něj dostal!“ Otevřel dlaň a okázal dědečkovi dukát i řekl: „To je krásný dukát vidíte? Vezměte si ho však vy, já jsem dost bohatý, když mám ptáčka.“

„Vidíš teď, že je to vždycky pravda co říkám“ pravil na to dědeček. „I milost paní cení poctivost nad zlato. Všickni hodní lidé tak smýšlí. Tak smýšlel i dobrý císař pán, jemuž jsem jednou sloužil a jehožto hlava tuhle na dukátu vyobrazena jest. Podívej se na něj! Kdyby mohl mluvit, řekl by, jak starý kaprál Franěk vždycky říká: „Hochu, buď poctivým chlapem!“

„Za ten dukát obleknu tě však. Nový kabát bude ti pravým čestným oděvem, nabytí jsi ho svou poctivostí. Dělej jen, abys nenosil na těle nikdy žádné jiné nitky než takové, která je poctivě nabyta.“

Poctivý však Martínek nabyl skrz čermáka ještě více než dukát. Seznámil se on i jeho dědeček lépe s pány na zámku. Jednou v zimě byl jasný den a před polednem šli páni na procházku. Když přišli k chaloupce Martinově pravil Jaroslávek: „Rád bych viděl, jestli je čermák ještě živ!“

Všickni vešli do chaloupky. Pan Slavík znal kaprála Fraňka jenom dle pohledu, dal se s ním do rozprávky, vyptával se po vojnách v kterých byl a zalíbilo se mu v něm. Od té doby mluvil s ním pokaždé, když ho na honbě v lese uviděl; někdy přišel i k němu do domu, vyhledat si dýmku a díval se na něho při práci někdy celou hodinu v rozličném rozmlouvání. Časem přicházel s ním také Jaroslávek, hrál si s Martínkem a pozval ho také někdy na zámek.

Avšak cítil dědeček na sobě znenáhla obtížnosti starého věku a vzal si to srdečně na starost, aby vnuka svého před svou smrtí dobře zaopatřil. Posud byl pořád myslil, že se bude moci Martínek děláním pyksel a dýmek dobře živit. Avšak několik pilných hospodářů ve vsi, kteří v letě s polní prací se zaměstnávali, v zimě však neměli co dělat, odkoukali to příčinlivému

vojínovi a chopili se dle jeho příkladu také toho výdělků.

Poněvadž nebyly takové pyksly a dýmky již tak vzácné, byly mnohem lacinější. Protož přemýšlel dědeček o tom, aby dal Martínka na nějaké jiné řemeslo, které by vyžadovalo sice víc umělosti a síly, avšak by předce člověka rád ně živilo.

On však byl synovi svému a dceři již tolik dal, že jemu samému málo co zbylo, a vnuk jeho Martin měl tolik bratří a sester, že měli rodiče jeho co dělat, aby je všecky uživili. Dobrý ten starec měl tedy velkou starost, jak mu zapatří útraty od učení.

Martínek, již třináct let starý, přišel toho času jednou zas na zámek, přát panu Jaroslavovi k svátku. Jaroslav mu okázal velmi krásný psací stůl, uměle dřívím vykládaný, jež dostal od rodičů vázaného.

„Nejprvnější mistr v městě dělal ho,“ pravil „pověz jak se ti líbí?“

Martínek se díval velmi pozorně na stůl. „To je překrásné žilkované dřevo!“ zvolal „neviděl jsem ještě krásnějšího! I ostatní dřevo je velmi krásné. Tohle tmavohnědé je ořechové, tohle rudohnědé je višňové, toto žluté hruškové a tohle krásné bílé javorové.“

Pan Slavík vešel zrovna v tom do pokoje a divil se, že zná Martínek všecko to dříví, i ptal se tedy: „Kdo tě to všecko naučil znát?“

„Dědeček,“ odpověděl chlapec. Udělal jsem si ze všeho dříví, které roste v lese a v zahradách, malou sbírku. Jsou to samá maličká prkénka, asi té podoby, jako tuhle ty malé hezké knížky na té skříní, a stojí také tak v řadě. V pravdě se také podobají knihám; kůra, kterou jsem na nich nechal, je takřka hřbet a ostatní dřevo, které jsem pěkně uhladil, představuje desky a ořízku.

Pan Slavík si myslel, že nemůže svátek synův krásněji slaviti, nežli šlechetným činem. I pravil tedy: „Nuže Martínku, ty rozumíš tak dobře dříví. Jak jsem viděl, umíš také dýmky již velmi uměle dělat. Takovýto však stolek je mnohem pěknější kus práce, nechtěl by ses to-muto umění, totiž truhlářství učit?“

„S radostí!“ odpověděl chlapec, „na světě rád! Můj dědoušek ale nemá od učení.“

„O to bych se postaral já“ řekl pan Slavík. „Budeli s tím dědeček spokojen, dám tě do učení k tomu mistrn, který dělal tento stolek.“

Martínek měl z tohoto nabídnutí velkou radost a také dědeček považoval to za velké štěstí ano za řízení Boží a napomenul vnuka svého, aby poděkoval Bohu od srdce za toto velké dobrodíní.

Martin přišel do učení, dostal za tři léta za vyučenou, vandroval šest let a vrátil se jakožto zdravý, nezkažený mladík, dobře ošacen a skvě-

toucí tváří zase domů. znaje se výborně ve svém umění.

Dědoušek měl z něho nejsrdečnější radost a pan Slavík byl s první prací, kterou u mladého mistra objednal, tak spokojen, že pravil:

„Dobře milý Martine! Již dávno jsem si přál, aby tu v místě byl šikovný stolař. Budu tě tedy dostatečně podporovat, aby sis mohl zřídit vlastní dílnu.“

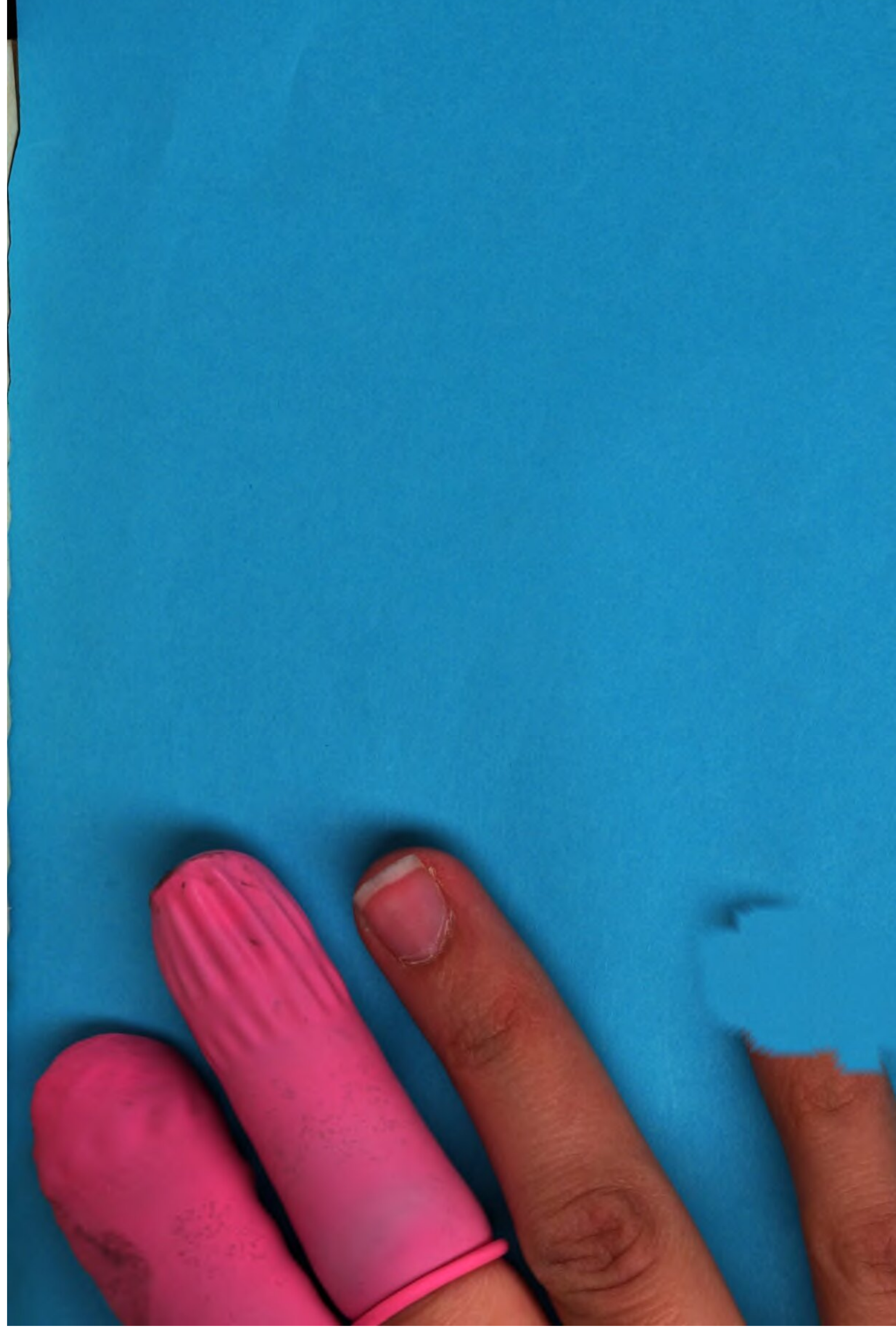
Starý dům byl teď znova vystaven. Pan Slavík daroval Martinovi potřebné dříví na stavbu a mladý mistr zhotovil si všecku k tomu potřebnou truhlářskou práci vlastní rukou; také měl, poněvadž dobře a lacině pracoval, hojného výdělku a vzal si později velmi ctnostnou, mravnou a pilnou dcerku z města.

Dědoušek, teď již ctihodným jsa kmetem, dočkal se ještě té radosti a přebýval u vnuka v novém domě, od každého ctěn a vážen a docela spokojen. Martin mohl pak rodičům, bratrům a sestrám velmi mnoho dobrého prokazovati.

Když pozval jednou o svátku dědečkovu rodiče, bratry a sestry a jiné příbuzné k obědu na pečenou husu, a všickni byli veselí a plni potěšení, pravil dědeček:

„Snad je to naposledy, že vás moji milí u stolu tak pohromadě vidím! S radostí vzpomínám si na ten večer, kdežto Martin co malý chlapec, onoho čermáka z lásky k dědečkovi prodal, aby mi opatřil příjemný svátek. Řízením božím byl

onen ptáček prvním podnětem ku štěstí Martino-
vu, Bůh odměnil lásku jeho ke mně, poctivost,
pilnost a dobré chování jeho, a uvedl ho v stav,
že mi opatřil radostný večer života mého a může
vás všechny hojně podporovati. Teď rád umru,
ješto Ten, který se stará o ptáky, prostředkem
čermáka tak laskavě se o nás všechny postaral.“

onen ptáček prvním podnětem ku štěstí Martino-
vu, Bůh odměnil lásku jeho ke mně, poctivost,
pilnost a dobré chování jeho, a uvedl ho v stav,
že mi opatřil radostný večer života mého a může
vás všechny hojně podporovati. Teď rád umru,
ješto Ten, který se stará o ptáky, prostředkem
čermáka tak laskavě se o nás všechny postaral.“

Schmid, Christoph <<von>>,

Veskery spisy (Sammtl. Schriften, Nach der letzten Original-Ausgabe ü
bersetzt von Jos. Pecírka)

Bd.: 31/32

Prag 1863

Paed.pr. 3085-31/32

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10761063-5